

NEBEVÎ MÜJDENİN İZİNDE

PROF. DR. HÜSEYİN ALGÜL

NEBEVÎ MÜJDENİN İZİNDE

Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL

Yazarın Özgeçmişi

1945 Yılında Konya Bozkır'da doğdu. 1964 Yılında Konya İmam Hatip Lisesi'nden, 1968 yılında İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nden mezun oldu. 1968-1974 yılları arasında Çanakkale-Biga İmam Hatip Lisesinde, İstanbul Fatih Gelenbevî Ortaokulunda, Yedikule Mensucat Santral Ortaokulunda ve Fatih İmam Hatip Lisesinde öğretmenlik yaptı. 1974-1975 Öğretim yılında Bursa Yüksek İslâm Enstitüsü'nde "Siyer-i Nebî İslâm Tarihi ve İslâm Mezhepleri Tarihi" Öğretim Üyeliğine atandı. Yüksek İslâm Enstitüleri 1982 Yılında Yüksek Öğretim Kurumu'na bağlandıktan sonra Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi bünyesinde göreve devam etti. Bu süre içinde 1983'te İslâm Tarihi Anabilim Dalı'nda "Doktor", 1990'da "Doçent", 1996'da "Profesör" oldu. 1996-2000 Yılları arasında "Gazi Üniversitesi Çorum İlâhiyat Fakültesi'nde (Şimdi Hitit Üniversitesi Çorum İlâhiyat Fakültesi)", 2003-2007 Yılları arasında ise Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde dekan olarak görev yaptı. Hâlen, Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nde İslâm Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi olarak görevini sürdürmektedir. Evli ve üç çocuk babasıdır.

Yayımlanmış Eserlerinden Bazıları:

İslâm Tarihi, I-III, Gonca Yayınevi, İstanbul 1986; Âlemlere Rahmet Hazreti Muhammed, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2002; Peygamber Efendimiz'in Şemâili Ahlâk ve Âdâbı, Işık Yayınları, İstanbul 2005; Rahmet Peygamberinden Esintiler, (Diyanet Vakfı İskilip Şubesi 1998 Yılı Kutlu Doğum Haftası Armağanı), Ankara 1998; Sevgi ve Rahmet Peygamberi, Emin Yayınları, Bursa 2007; Mübarek Gün ve Geceler, Işık Yayınları, İstanbul 2006; Bursa'da Medfun Osmanlı Sultanları ve Emir Sultan, Marifet Yayınları, İstanbul, 1982; Eyyûb Sultan'dan Fatih'e Kutlu Yolculuk, Erkam Yayınları, İstanbul 2004.

Ayrıca, "Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi", "Diyanet İlmî Dergi", "İSTEM" ve "Yeni Ümit" başta olmak üzere çeşitli dergilerde, Yeni Türkiye Yayınlarının "Osmanlı ve Türkler Serisi"nde, Türk Tarih Kurumu Yayınları'nda, "Tarihi Kültürü ve Sanatıyla Eyüpsultan Sempozyum Serisi"nde (I-IX), Diyanet Vakfı'nca yayımlanan "Kutlu Doğum" kitaplarında, İlâhiyat Faküteleri'nce ve diğer bazı kurumlarca neşredilen "Sempozyum" kitaplarında makale ve tebliğleri vardır.

NEBEVÎ MÜJDENİN İZİNDE

PROF. DR. HÜSEYİN ALGÜL

IŞIK
YAYINLARI

NEBEVÎ MÜJDENİN İZİNDE

Editör
Ömer ÇETİNKAYA

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Hüseyin KASIMOĞLU

ISBN
978-975-278-231-8

Yayın Numarası
495

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası
Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Mart 2009

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Işık Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20
www.isikyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

"Kim Allah'a ve Peygamber'e itaat ederse işte onlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği (lütuflarda bulunduğu) peygamberler, sıddîklar, şehidler ve sâlih kişilerle (iyi kimselerle) beraberdir. Bunlar ne güzel arkadaştır!" (Nisâ, 4/69)

Allah ve Resûlü'nü sevdiğini söyleyen bir zata Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm'ın cevabı: *"Öyle ise sen, sevdiklerinle berabersin!"*

Hazreti Enes'in bu konuda yorumu: *"Hazreti Peygamber'in, sevdiklerinle berabersin müjdesiyle biz çok ferahlandık/sevindik. Ben, Peygamber Aleyhisselâm'ı, Ebû Bekir ve Ömer'i severim. Onlara olan bu sevgim sebebiyle kıyamette onlarla beraber olacağımı Allah'ın yardımından umarım. Onların hayır işlerine denk hayır ve ibadet işlememiş olsam bile verilen müjdeye göre onlara beslediğim sevgi sebebiyle bu ümidimi yitirmem!"*[1]

Yüce Allah, Kur'ân-ı Kerîm'de, Allah ve Resûlü'nü seversek, itaat edersek, dünyada başarıyı, huzuru ve mutluluğu yakalayacağımızı bize bildirirken, âhirette de felâha, ilahî rahmet ve mağfiretle cennete erişeceğimiz müjdesini veriyor. Bunun tersi olan sevgisiz, sadâkatsiz ve itaatsiz bir tutumun ise ayrılık, ihtilâf, zaaf, sıkıntı ve felâket sebebi olacağı hususunda bizi uyarıyor.

---

1 Buhârî, *Fedâilu Ashâbi'n-Nebî*, 6/36; *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, 9/348-349.

Dünya ve âhirette mutlu olmayı kim istemez?

Kurtuluşa, felâha erişmeyi kim istemez?

Rahmet denizine ulaşmayı kim istemez?

Selâmet sahiline vasıl olmayı kim istemez?

Hararet altında ter dökerken bir çınar gölgesinde serinlemeyi, coşkun akan bir pınardan kana kana içmeyi kim istemez?

Şu dağdağalı, stresli hayatta iç huzuruna erişmeyi, gönül ferahlığına kavuşmayı kim istemez?

Zorluklar içinde sıkıntılarla boğuştuğumuz meşakkatler dünyasında din ve dünya açısından başarılı olmayı, din ve dünya imtihanında geçer not almayı kim istemez?

Bunların hepsinin kâmil bir neticesi ve mükâfatı olarak ilahî rahmet ve mağfiretle cennete girmeyi, cennet evine girenlerden olmayı kim istemez?

Tabii ki akl-ı selîm sahibi herkes bunu ister.

O halde samimi her kula, Allah'ı ve Peygamber'i sevmek, Allah'a ve Peygamber'e itaat etmek, ilahî ve nebevî müjdeleri adım adım izlemek yaraşır.

Müjdeler, nasiptir, coşkudur, şenliktir, ilgisiz kalamayız.

Müjdeler, bize ötelerden ses veriyor, ebedî mutluluğun, ilahî rahmet ve mağfiretin, nebevî muhabbetin kapılarını açıyor.

Ümit, can kuşudur, kanatlarını müjdelerle açıyor ve gönüllerimizde rahmet rüzgârları estiriyor.

Müjdeler, en serin sulardan daha coşkulu, en serin gölgelerden daha serinleticidir.

Müjdeler, bir maratonu andıran uzun ve zahmetli hizmet yolunda engellerle, sıkıntılarla karşılaştıkça yeniden ve yılmadan yola devam azmini besliyor.

"Ebedî Risâlet-Kutlu Doğum-Sonsuz Nur" anısına hazır-

ladığımız bu kitapçığa bu sebeple **"Nebevî Müjdenin İzinde"** adını verdik.

Çünkü İlâhî ve Nebevî müjdeler, bizi doğru düşünmeye, doğru davranmaya ve manevî hayatı coşku ile yaşamaya, inanç ve ibadet vecdini derinleştirmeye, her zaman, her yerde ve her hususta ölçülü ve duyarlı olmaya sevk eder.

Müjdeye erişmek için yapılacak şey, samimiyetle, muhabbetle, sabırla ve yiğitçe yolunda yürümektir.

Edebî bir üslup ve akıcı bir dil kullanmaya gayret ettiğimiz bu çalışmanın akademik mülâhazalarla değerlendirilmesi pek uygun olmaz. Buna karşılık bu çalışmanın, mü'minler için Kur'ân'da Ve Sünnet'te yer alan bazı müjdelerin bir ilim adamının gönlüne yansımalarının samimi duygularla okuyucuyla paylaşılması olarak algılanması daha isabetli olur.

Bu serinin ilkinde Kur'ân-ı Kerîm ve Nebevî Sünnet'te mü'minler için verilen müjdeleri ve onları doğru anlamanın önemini teorik plânda ele almaya çalıştık. İnşallah devamında bu müjdelere erişme yolundaki rehberimiz olan Ashâb-ı Kirâm Hazretleri'nin hayatından örnekleri sıralayıp üzerinde yorumlar yapacağız. Okuyucunun kitap hakkındaki düşünceleri bizim için yol gösterici olacaktır.

Bizi böyle bir konuda çalışmaya muvaffak kılan Yüce Allah'a hamd ve şükrediyor, kitabı okuyucuyla buluşturan yayınevinin hassasiyetine teşekkür ediyor ve eserin, gözetilen hedef istikametinde hizmet vermesini Cenâb-ı Hak'tan niyaz ediyorum.

Hüseyin ALGÜL

Bursa - 2008 Aralık

GÖNÜL DİLİYLE ARZ-I NİYAZ

Allahım!

Sana samimiyetle hamdediyoruz.

Allahım!

Sana hulûs-i kalple şükrediyoruz.

Allahım!

Seni gönül diliyle zikrediyoruz.

Allahım!

Sana içtenlikle, bütün safiyetimizle dua ediyoruz.

Allahım!

Hamdimizi bereketlendir! Şükrümüzü nimetlendir! Zikrimizi zînetlendir! Duamızı ümitlendir!

Allahım!

Hamdimiz, dilimizin zikridir.

Allahım!

Şükrümüz, sözümüzün mayasıdır.

Allahım!

Zikrimiz, gönlümüzün huzurudur.[2]

Allahım!

Duamız, gönül safiyetimizin meyvesidir.

Allahım!

Dilimizi hamd ü sena ile müzeyyen kıl! Şükrümüzü bereketlendir! Zikrimizi meyvelendir! Duamızı müstecap kıl!

Allahım!

Sözlerimiz, Sana olan hamdimizle, Sana olan şükrümüzle, Sana olan zikrimizle, Sana olan duamızla değer kazanır.

Allahım!

Hamdimiz, şükrümüz, zikrimiz ve duamız gönül dünyamızın en güzel meyveleridir, bizi bunlardan mahrum etme!

Allahım!

Hamdsiz, şükürsüz, zikirsiz, duasız dilden ve gönülden Sana sığınırız.

Allahım!

Hamde, şükre, zikre ve duaya uzak kalmış dil ve gönülle çıkmaz sokakta bocalamaktan muhafaza eyle!

Allahım!

Bizi hamdsiz ve şükürsüz bırakma!...

Allahım!

Bizi hamdsiz, şükürsüz, zikirsiz ve duasız bırakma ki, ihsan ve ikramına erişme ümit ve hayali içinde olabilelim!

Allahım!

Seni zikrediyoruz.

---

2 Bkz.: Ra'd, 13/28. Âyetin anlamı: "Onlar, inananlar ve kalpleri Allah'ı anmakla huzura kavuşanlardır. Biliniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur."

Çünkü kalbimiz, Sen'in zikrinle kendini bulur, özüne döner.

Allahım!

Zikrinle kalbimizi şenlendir.

Allahım!

Kalbimiz, zikrinle asıl hüviyetine kavuşur, kişiliğimize rengini verir.

Allahım!

Zikrinden rengini alan kalbimizi kişiliğimize rehber kıl.

Allahım!

Senin verdiğin renk, en güzel renktir.[3]

Allahım!

Senin ihsan ettiğin ezelî ve ebedî renkten bizi mahrum bırakma!

Allahım!

Zikrimiz, gönül dünyamızın ışığı, kalbimizin cilası, ruh dünyamızın huzurudur.

Allahım!

Gönül ve ruh dünyamızın semalarındaki rahmet bulutları Senin zikrinle sağnak sağnak yağıyor ve şerha şerha olmuş gönül toprağımızı gül bahçesine çeviriyor.

Allahım!

Bizi zikirsiz bırakma!

Allahım!

Bizi Sen'in zikrinden ayırma ki, gönlümüz çorak topraklar gibi verimsiz kalmasın!

Allahım!

Sevdiğin, Habibim dediğin,

---

3 Bkz.: Bakara, 2/138. Âyetin anlamı: "Allah'ın (verdiği) rengiyle boyandık. Allah'tan daha güzel rengi kim verebilir?.."

Allahım!

Süzülüp-seçilmiş kıldığın,“el-Mustafâ - el-Müctebâ” dediğin,

Allahım!

Kâinatın övüncü, peygamberlerin önderi, hayırlı ve iyi insanların başı ve birincisi “Fahr-i Kâinât, İmâm-ı Enbiyâ, Server-i Evliyâ Ve Asfiyâ” kıldığın,

Allahım!

Peygamberlik gül bahçesinin gülü, hakikat bağının en görkemli servisi, âhiret gününün şefâatçısı, “Gül-i Gülzâr-ı Nübüvvet, Hakikat Bağının Serv-i Bülendi, Şefî-i Rûz-i Cezâ” kıldığın,

Allahım!

Resûl-i Müctebâ-Muhammed Mustafâ-Fahr-i Kâinât-Mefhar-i Mevcûdat-Gözümüzün Nuru Gönlümüzün Sürûru Sevgili Peygamberimize âline ashâbına salât ü selâm olsun!

Allahım!

Selâmların en güzeline lâyık “Aleyhi Ekmelü’t-Tahâyâ” Efendimiz Hazretleri’ne Sen salât ediyorsun.

Allahım!

Hayru’l-Beşer Efendimiz’i Sen selâmlıyorsun, O’nun şânını yüceltiyorsun.

Allahım!

Meleklerin de O’na salât veriyorlar, kadr ü kıymetini takdîren O’na selâm veriyorlar, O’nu anıyorlar, ümmeti için yakarıyorlar…

Allahım!

Sen, Mahbûb-i Hudâ ve Ma’şûk-ı Cenâb-ı Kibriyâ Efendimiz’e salâvat vermemizi emir buyuruyorsun.[4]

---

4 Bkz.: Ahzâb, 33/56. Âyetin anlamı: “Allah ve melekleri Peygambere çok salâvat getiriler. Ey mü’minler! Siz de O’na salâvat getirin ve tam bir teslimiyetle selâm verin!”

Allahım!

Şerefli emrine uyarak, Şems-i Duhâ-Bedr-i Dücâ-Resûl-i Mürtezâ Efendimiz'e salâvat veriyoruz.

O'na, Ehl-i Beyt'ine ve ashâbına binlerce salât ü selâm olsun!...

Allahım!

Bizi salât ü selâmdan uzak tutma!

Allahım!

En büyük gurbet salât ü selâmsız yaşamaktır.

Allahım!

Bizi salât ü selâmsız kılma!

Allahım!

En büyük talihsizlik, salât ü selâmsız kalmaktır.

Allahım!

Gurbet illerinde bizi salât ü selâmsız bırakma! Bizi bu talihsizliğe düşürme!

Allahım!

Bizi salât ü selâmsız bırakma!

Allahım!

Salât ü selâmsız kalmak en büyük gönül acılarının girdabına düşmektir.

Allahım!

Bizi böylesine acılara düşürme! Bu hususta bizi nasipsiz kılma!

Allahım!

Salât ü selâm konusunda nasipsizlikten bizleri lutf u kereminle hıfzeyle!

Allahım!

Habîb-i Hudâ ve Şefî-i Rûz-i Cezâ Efendimiz'in şefâatından bizi mahrum bırakma!

Allahım!

Fahr-i Rusül ve Şefîu'l-Müznibîn Efendimiz'in muhabbetinden, ilgisinden, ay gibi parlayan güler yüzünden, şefâatından mahrum kalırsak vay hâlimize!

Allahım!

Andelîb-i Zîşan Efendimiz'in şefâatından uzaklaştıracak yanlışlıklar batağında bizi kıvrandırma!

Allahım!

Günahlar, hatalar, yanlışlıklar, eğrilikler bataklığında çırpındıkça batarak, "vay hâlimize! Vay bize!" diye feryat kılanlardan eyleme!

Allahım!

Bizleri, sapkınlığın girdabına düşmeden uyananlardan, ibret alıp istikameti bulanlardan eyle!

Allahım!

Rûh-i Nebî'yi bizden, bizi rûh-i Nebî'den haberdar eyle!

Allahım!

Seyyid-i Kâinât ve Mefhar-i Mevcûdât Efendimiz Hazretleri'ne ait bilgiye, O'nun yapıp ettiklerine, O'nun sünnetine, O'nun ahlâkî örnekliğine uzak durursak, "yazık bize vay bize!"

Allahım!

Habîb-i Edîb ve Resûl-i Mürtezâ Efendimiz Hazretleri'nin sünnetinden uzaklaşıp da kendine yazık edenlerden eyleme!

Allahım!

Bizi, hayır yollarına sevkeden Hâdi-i Hayr-i Sübül ve Fahr-i Rusül Efendimiz'in hamd sancağı altında cem u haşr eyle!

Allahım!

Bizi, o sancağın gölgesinde cem u haşri hak edecek güzel ve yararlı işlere sevk eyle!

Allahım!

Tüm aczimizle, hadsiz kusurlarımızla birlikte lutf u keremine sığınıyoruz.

Allahım!

Seni seviyoruz, eksiklerimizle seviyoruz, hatalarımızla seviyoruz.

Allahım!

Bizi muhabbetini hak edenlerden, sevgine lâyık olanlardan eyle!

Allahım!

Bizi, hoşnutluğuna ulaştıracak rıza yollarında, affına eriştirecek mağfiret yollarında, sevdiklerinin listesine girebilecek muhabbet yollarında yürüt!

Allahım!

Sevdiklerini sevmeyi, sevdiklerinin yoluna, iyilik ve ikramına eriştirdiğin peygamberlerin, sıddîkların, şehitlerin, sâlihlerin yoluna bizleri ilet!

Allahım!

Bize, sevdiklerinin yolunda yürümeyi nasip et!

Allahım!

Senin rızâna ve muhabbetine erişmiş bu seçkin kullarının yolunda ancak lutfunla yürüyebiliriz.

Allahım!

Lutfeyle, kerem eyle de biz de iyilerin ardında saf duralım![5]

Allahım!

Sen sevdirmezsen hak ve hakikati gereği gibi sevemeyiz.

---

5 Bkz.: Nisâ, 4/69. Âyetin anlamı: "Kim Allah'a ve Peygambere itaat ederse, işte onlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberlerle, sıddîklarla, şehidlerle ve sâlihlerle (iyi kimselerle) birliktedirler. Bunlar ne güzel arkadaştır."

Allahım!

Sen yürütmezsen hak yolda istenilen tempoda yürüyemeyiz.

Allahım!

Sen kerem eylemezsen hızla özümüze dönemeyiz.

Allahım!

Sen merhametinle elimizden tutmazsan sırât-ı müstakîmi bulamayız.

Allahım!

Sevdir bize sevdiklerini!

Allahım!

Yürüt bizi, sevdiğin hayırlı insanlarla birlikte hayır yollarında...

Allahım!

Koştur bizi hoşnut olduğun sâlih kullarınla birlikte hayırlıların yollarında!..

Allahım!

Sen bizi sevdin de insan yarattın.

Allahım!

Bizi ahsen-i takvîm sırrına eriştirdin.[6]

Allahım!

Bizi eşref-i mahlûkat kıldın.

Allahım!

Bizi en güzel biçimde yarattın, güzelliklerle donattın.[7]

Allahım!

Bizi yaratılmışların en şereflisi-seçkini eyledin, mükerrem kıldın.

---

6 Bkz.: Tîn, 95/4. Âyetin anlamı: "Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık."

7 Bkz.: İsrâ, 17/70. Âyetin anlamı: "Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Kendilerini en güzel ve temiz şeylerden rızıklandırdık ve yarattıklarımızın birçoğundan üstün kıldık."

Allahım!

Bize, bahşettiğin bu şerefi muhafaza eyleme şuurunu ihsan eyle!

Allahım!

İslâm'ın izzet ve şerefini muhafaza hususunda lütfunu, nusratını, teyidini esirgeme bizden!

Allahım!

Senin katında gerçek din, İslâmdır. [8]

Allahım!

Sen bizi sevdin de Müslüman kıldın.

Allahım!

Bizi İslâm'dan ayırma!

Allahım!

Bizi İslâm'ın güzellikleriyle zînetlendir!

Allahım!

Bizi, İslâm'ın güzelliklerini keşifle gönül hazzına eriştir!

Allahım!

İslâm'ı irfan derinliğiyle kavrayıp içtenlikle yaşamayı, yaşatmayı, bu anlayışla gönül dünyamızda sabit-kadem olarak itminana ermeyi nasip eyle!

Allahım!

İnsân-ı kâmil mertebesine erişerek, insanlığa örnek olmamızı lutfeyle.

Allahım!

Bizi, güzel örneklerle İslâm'ın yükselişini gören tanıklar eyle!

---

8 Bkz.: Âl-i İmrân, 3/19. Âyetin anlamı: "Şüphesiz Allah Katında din İslâm'dır…"

Allahım!

Güzel hizmetlerle İslâm'ın yükselişine katkı verenlerden eyle!

Allahım!

Sen bizi Kitap ehlinden-Kur'ân ehlinden kıldın! Hamdolsun, şükrolsun!

Allahım!

İnsanları en doğru yola sevkeden o şerefli Kur'ân'ı okumayı nasip et! [9]

Allahım!

İnsanları en doğru yola sevkeden o şerefli Kur'ân'ı anlamayı nasip et!

Allahım!

İnsanları en doğru yola sevkeden o şerefli Kur'ân'ı hayatımıza aktarmayı nasip et!

Allahım!

İnsanları en doğru yola sevkeden ve mü'minler için şifa ve rahmet olan o şerefli Kur'ân'la İslâm'a hizmet etmeyi bize nasip et! [10]

Allahım!

Bizi, okuduğumuzda huzur bahşeden, dinlediğimizde manen haz veren, anlamı üzerinde tefekkür ettiğimizde zihnimizde ufuklar açan Kur'ân ehlinden kıldın!

Sana şükrolsun!

---

9 Bkz.: Bakara, 2/2; İsrâ, 17/9. Âyetlerin anlamı: "Bu, kendisinde şüphe olmayan kitaptır. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için yol göstericidir." "Gerçekten bu Kur'ân, en doğru olan yola götürür ve iyi işler yapan mü'minler için büyük bir mükâfat olduğunu müjdeler."

10 Bkz.: İsrâ, 17/82. Âyetin anlamı: "Biz Kur'ân'dan, mü'minler için şifa ve rahmet olacak şeyler indiriyoruz. …"

Allahım!

Tüm aczimizle ve hadsiz kusurlarımızla birlikte Senin huzurunda boynumuzu büktük, rükûdayız, secdedeyiz, tesbihat ve duadayız. Bunu bizden kabul eyle!

Allahım!

Tüm aczimizle ve hadsiz kusurlarımızla birlikte Seni seviyoruz, sevgine lâyık olma gayretindeyiz.

Allahım!

Bizi huzurundan kovma, sevgini hak edenlerden kıl, bu yolda şevkimizi ziyade eyle!

Allahım!

Sana olan sevgimizi, saygımızı, bağlılığımızı kaybetmekten yine Sana sığınırız.

Allahım!

En büyük iflas, senin sevgini kaybetmektir.

Allahım!

Senin muhabbetini kaybeden, yanlış işleri sebebiyle sevdiklerin listesinden silinir gider, en büyük müflis olur, acılar içinde kıvranır durur.

Allahım!

Bizi sevginden mahrum bırakma! Gönül müflisi olmaktan Sen bizi koru!

Allahım!

Sen Kitâb-ı Hakîm'inde sevdiklerin arasına girebilmemiz için Habîb-i Edîb'in Muhammed Mustafâ ve Resûl-i Mürtezâ'yı sevmemiz gerektiğini ferman buyuruyorsun.[11]

---

11 Bkz.: Âl-i İmrân, 3/31. Âyetin anlamı: "De ki: eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir."

Allahım!

Sen ne buyurursan hak buyurursun, bizim hayrımıza buyurursun, bizim zarar göreceğimiz şeylerden bizi engellersin.

Allahım!

Senin fermanına boyun eğmek en büyük şereftir, bizi bu şereften mahrum etme!

Allahım!

Biz Senin rızâna erişmek istiyoruz.

Allahım!

Biz Senin mağfiretine-affına kavuşmayı ümit ediyoruz.

Allahım!

Biz Senin sevdiklerin arasına girebilmeyi arzu ediyoruz.

Allahım!

Rızana, mağfiretine, affına erişmekten, sevdiklerin arasına girmekten engelleyen yanlışlık ve taşkınlıklardan bizleri muhafaza eyle!

Allahım!

Sevgine erişmek umuduyla Efendimiz Hazretleri'ni seviyoruz.

Allahım!

Mağfiretine erişmek umuduyla O'na ittiba ediyor, O'nun gösterdiği ve örneklendirdiği yolda azimle yürüyor, O'nun müjdelerinin izinden gidiyoruz.

Allahım!

Bizi bu yolda dâim eyle!

Allahım!

Bizi istikametten, sırât-ı müstakîm'den ayırma! [12]

---

[12] Fâtiha, 1/6, 7. Âyetin anlamı: "(Allahım!) bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet, gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil."

Allahım!

Sen bizim için cennetin kapılarını açıyorsun.

Allahım!

Sen bizim için cehennemin kapılarını kapatıyorsun.

Allahım!

Bizim huzur ve gönül ferahlığımız için şeytanların ellerini ayaklarını bağlıyorsun.[13]

Allahım!

Bunun için Sana şükrediyoruz, hamdediyoruz, bu kabil lutuf ve ihsanlarının idrakinde olarak üstün bir sorumluluk şuuruyla davranmayı arzu ediyoruz.

Allahım!

Sevgi, sadâkat ve itaatta Kendi adınla Resûlü'nün adını yan yana zikrediyor ve bunun "kurtuluş, felâh, rahmet, merhamet ve cennet sebebi olduğunu", buna karşılık sevgisiz, sadâkatsız ve itaatsız bir tutumun ise "ayrılık, ihtilâf, zaaf ve sıkıntı sebebi olacağını" söylüyorsun.[14]

Allahım!

Senin yolunda yürüyenler, yaşadıkları dünyada cennete doğru koşmaya başlıyorlar… Bundan mahrum kalanlar, adeta cehennem azabı yaşıyorlar...

Allahım!

Bizi cennetin yolunda koşanlarla koştur.

Allahım!

Bizi cehennem azabına uğrayacak hatalardan uzak tut!

---

13 Bkz.: Müslim, *Sıyâm*, 1, 2. Hadîsin anlamı: "Ramazan geldiğinde cennet kapıları açılır, cehennem kapıları kapanır, şeytanlar da bağlanır."

14 Bu hususlara işaret eden âyetler için bkz.: Nisâ, 4/13, 59, 69, 80; Tevbe, 9/71; Nûr, 24/52; Ahzâb, 33/33, 71; Fetih, 48/17.

Allahım!

Nebiyy-i Muhterem-Muktedây-ı Enbiyâ-Fahr-i Rusül ve Şefîu'l-Müznibîn Efendimiz müjdeler veriyor…

Allahım!

Hakikat Bağının Serv-i Bülendi Hayrulbeşer Efendimiz, müjdeleriyle Senin gösterdiğin yolda cennete doğru bize rehberlik ediyor, cehennem sıkıntılarına düşmekten bizi engelliyor…

Allahım!

Verd-i Gülistân-ı Hudâ Hazreti Muhammed Mustafa ve Müctebâ Efendimiz'in müjdeleri, Seni seven seçkinlerle öteki dünyada da beraber olabileceğimiz ümidini bizde uyandırıyor...[15]

Allahım!

Nebîlerle, sıddîklarla, şehitlerle ve sâlihlerle beraber olmak bizim yeşeren düşlerimizdir...[16]

Allahım!

Hayallerimizin, ümitlerimizin gerçek olacağına inancımız nebevî müjde ile güçleniyor…

Allahım!

Seviyoruz, yolundayız, sevgimizin gereğini yerine getirme azmindeyiz.

Allahım!

Bu istikamette dua ediyoruz…

Allahım!

Sen istemezsen rızâna erişemeyiz.

---

15 Bkz.: Buhârî, *Fedâilu Ashâbi'n-Nebî*, 6/36; *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, 9/348-349. Allah ve Resûlü'nü sevdiğini söyleyen bir zata Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm'ın cevabı: "-Öyle ise sen, sevdiklerinle berabersin!"

16 Bu hususa işaret eden âyet için bkz.: Nisâ, 4/69. Âyetin anlamı: "Kim Allah'a ve Peygambere itaat ederse, işte onlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberlerle, sıddîklarla, şehidlerle ve sâlihlerle (iyi kimselerle) birliktedirler. Bunlar ne güzel arkadaştır."

Allahım!

Sen murad etmezsen mağfiretine ulaşamayız.

Allahım!

Sen lutfetmezsen muradımıza kavuşamayız.

Allahım!

Bize şah damarımızdan daha yakınsın.[17]

Allahım!

Sağda değil, solda değil, yerde değil, gökte değil, nerede anarsak oradasın!

Allahım!

Sen bizi bizden iyi bilirsin.

Bizi bize bırakma *Allahım!*

Bizi ruh gurbetine atma *Allahım!*

Bizi aşksız, şevksiz, gayretsiz bırakma *Allahım!*

Bizi muhabbetsiz bırakma *Allahım!*

Bizi yakîn/ölüm gelinceye kadar ibadetsiz bırakma *Allahım!*[18]

Bizi istikamette kararlı kıl *Allahım!*

Bizi sırât-ı müstakîmde dâim kıl *Allahım!*

Bizi, nimet verdiğin hayırlı kullarının yolunda yürüt *Allahım!*

Bizi, gazabına uğrayan sapkınlardan uzak tut *Allahım!*[19]

Dilimizi dua ve zikirle zînetlendir *Allahım!*[20]

---

17 Bkz.: Kâf, 50/16. Âyetin anlamı: "Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin ona verdiği vesveseyi de biz biliriz. Çünkü biz, ona şah damarından daha yakınız."

18 Bkz.: Hicr, 15/99. Âyetin anlamı: "Sana ölüm gelinceye kadar Rabbine ibadet et."

19 Bkz.: Fâtiha, 1/6-7. Âyetin anlamı: "Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet, gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil."

20 İlgili âyetler için bkz.: Mü'min, 40/60. âyetin anlamı: "Rabbiniz şöyle dedi: Bana dua edin, duanıza cevap vereyim…"; Bakara, 2/152. Âyetin anlamı:

Kalbimizi nûrunla ışıklandır *Allahım!*

Zihnimizi ilahî ve nebevî ölçülere aykırı düşüncelerden arındır *Allahım!*

Dilimize hakkı-hakikati söylet *Allahım!*

Gönlümüzü hakikate, hakikati gönlümüze sığınak eyle *Allahım!*

Zihnimizi arı, duru ve imanın aydınlığıyla berrak eyle *Allahım!*

Kulaklarımıza hakikatı duyur *Allahım!*

Kalplerimize hakikatı hissettir *Allahım!*

Gözlerimize hakikatı gördür *Allahım!*

Hakikatı duyamayanlardan, hakikatı hissedemeyenlerden, hakikatı göremeyenlerden eyleme *Allahım!*[21]

Tüm beden organlarımızı Senin yarattığın fıtratta yürüt *Allahım!*

Bizi nebevî müjdelerin izinde sabırla yürüyenlerden, müjdelerin sırrına erenlerden eyle *Allahım!*

"Emr-i İkra'la gelen Kutlu Beyan hürmetine",

"Mustafâ'nın ten-i pâkindeki can hürmetine"

"Öyle ise yalnız Beni zikredin/anın ki, Ben de sizi anayım. Bana şükredin. Sakın nankörlük etmeyin."; Âl-i İmrân, 3/41, 191. Âyetin Anlamı: "… Rabbini çok an. Sabah akşam tesbih et", "Onlar ayaktayken, otururken ve yanları üzere yatarken Allah'ı zikrederler/anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler…"; A'râf, 7/205. Âyetin anlamı: "Rabbini, içinden yalvararak ve korkarak, yüksek olmayan bir sesle sabah-akşam zikret ve gafillerden olma."; İnsân, 76/25. Âyetin anlamı: "Sabah akşam Rabbinin adını an."; Ahzâb, 33/41-42. Âyetin anlamı: "Ey iman edenler! Allah'ı çokça zikredin. O'nu sabah-akşam tespih edin."; Cum'a, 62/10. Âyetin anlamı: "…Allah'ı çok zikredin ki, kurtuluşa eresiniz."; Ra'd, 13/28. Âyetin anlamı: "…Biliniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur."

21 Bkz.: Bakara, 2/7. Âyetin anlamı: "Allah, onların (inkârcıların) kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Onların gözlerine de bir çeşit perde gerilmiştir. Onlar için büyük bir azap vardır."

Rahmetinden bizi uzaklaştırma,
Kapından kovma *Allahım!*
Âmin!..

Birinci En Büyük Sevgi: Allah Sevgisi

Bütün sevgilerin en başında Allah sevgisi vardır, sevgiyi de yaratan O'dur, birinci en büyük sevgimiz O'nadır.

Yüce Allah'ı derin ve coşkulu duygularla seviyoruz.

O bize can verdi, kan verdi, akıl verdi, fikir verdi, rızık verdi, hayat verdi, hakkı hakikati bulabilmemiz için peygamber gönderdi, kitap indirdi.[22]

Hak Teâlâ'yı gönülden seviyoruz.

O bize sevginin ne olduğunu ve sevgiye ulaşma yollarını öğretti.

Evet… Cenâb-ı Hakk'ı samimiyetle seviyoruz.

O, tevvâbürrahîmdir, gaffârüzzünûbtur; tövbelerimizi kabul eden, günahlarımızı bağışlayandır.[23]

---

[22] Bkz.: Bakara, 2/3. Âyetin anlamı: "Onlar gaybe inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine rızık olarak verdiğimizden de Allah yolunda harcarlar."; Bakara, 2/151. Âyetin anlamı: "Nitekim kendi aranızdan, size âyetlerimizi okuyan, sizi her kötülükten arındıran, size kitap ve hikmeti ve ayrıca bilmediklerinizi de öğreten bir peygamber gönderdik."; Nahl, 16/63. Âyetin anlamı: "Allah'a andolsun senden önceki ümmetlere de peygamber göndermişizdir."; Fâtır, 35/24. Âyetin anlamı: "Biz seni müjdeleyici ve uyarıcı olarak hak ile gönderdik. Her millet için mutlaka bir uyarıcı (peygamber) gönderilmiştir."; Bakara, 2/285. Âyetin anlamı: "Peygamber, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de (iman ettiler). Her biri, Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler ve şöyle dediler: O'nun peygamberlerinden hiçbirini (diğerinden) ayırt etmeyiz."; Nisâ, 4/136. "Ey iman edenler! Allah'a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği Kitâb'a iman edin. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve âhiret gününü inkâr ederse derin bir sapıklığa düşmüş olur."

[23] Bkz.: Bakara, 2/54. Âyetin anlamı: "…O (Yüce Allah), tövbeleri çok kabul

O, settâru'l-uyûbdur, ayıplarımızı, noksanlarımızı, hatalarımızı, eksiklerimizi örtendir.

Kadîr Mevlâ'yı rûhumuzla, özümüzle, canımızla, gönlümüzle seviyoruz.

O, bize acıyandır, erhamürrâhimîndir, merhametlilerin en merhametlisidir.[24]

Cenâb-ı Zülcelâl Hazretleri'ne muhabbetle bağlıyız.

O, bize rahmet kapılarını açandır.

Cenâb-ı Vâcibü'l-Vücûd Hazretleri'nin gösterdiği yolda yürümeye azimliyiz.

O, bizi sırat-ı müstakîme hidayet edendir, gönüllerimizi İslâm'ın nûruna açandır.

Bizi insan olarak yaratan, bize mü'minlik şerefini bahşeden Rabbü'l-Âlemîn'e ibadet eder, ancak O'ndan yardım dileriz, lutuf ve ikramına eriştirdiği sevdikleri seçkin kullarının yoluna bizi de iletmesi, sapkınların karanlık işlerinden de uzak tutması için O'na dua ederiz.[25]

Âmin!.. Âmin!.. Âmin!..

O bize sağlık verdi, huzur verdi.

---

edendir, çok merhametlidir."; Bakara, 2/160. Âyetin anlamı: "…Ancak tövbe edip durumlarını düzeltenler ve gerçeği açıkça ortaya koyanlar (lânetlenmekten) kurtulmuşlardır. Çünkü Ben onların tövbelerini kabul ederim. Zira Ben tövbeleri kabul edenim, çok merhamet edenim." Hucûrât, 49/12. Âyetin anlamı: "…Şüphesiz Allah, tövbeyi çok kabul edendir, çok merhamet edendir."; Sâd, 38/66. Âyetin anlamı: "O, göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbidir. Mutlak güç sahibidir, çok bağışlayandır."

24 Fâtiha, 1/4. Âyetin anlamı: "Hamd, âlemlerin Rabbi, Rahmân, Rahîm, hesap ve ceza gününün (âhiret gününün) mâliki Allah'a mahsustur."

25 Bkz.: Fâtiha, 1/5-7. Âyetin anlamı: "(Allahım!) Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz. Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet, gazabına uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil."

O bize temiz rızıklar ve sayılamayacak derecede çok nimetler verdi.[26]

Her nefes alıp verişimizde iki kere şükretmemiz gerektiğine inanırız. Çünkü alıp da verememek, verip de alamamak var.

Allahım! Sana hamd olsun, sana şükür olsun! [27]

Üzerimize rahmet gibi yağdırdığın lütuflarını, ihsanlarını, nimetlerini, iyiliklerini artır Allahım! [28]

Bizi, takat getiremeyeceğimiz, kaldıramayacağımız yükle imtihan etme Allahım!

Unutarak ve hata ile işlediğimiz kusurlardan dolayı bizi hesaba çekme Allahım!

Bizi affeyle, bizi bağışla, bize merhamet eyle Allahım! [29]

Bizi âlimlerden eyle, câhillerden ve zalimlerden uzak tut Allahım! [30]

Hakkı hakikatı inkâr eden münkirlere, Müslümanlara zulme-

---

26 Bkz.: İbrâhim, 14/34. Âyetin anlamı: "O, istediğiniz şeylerin hepsinden size verdi. Eğer Allah'ın nimetlerini saymaya kalkışsanız sayamazsınız…"

27 Bkz.: Bakara, 2/172. Âyetin anlamı: "Ey iman edenler! Eğer siz ancak Allah'a kulluk ediyorsanız, size verdiğimiz rızıkların iyi ve temizlerinden yiyin ve Allah'a şükredin."; Nisâ, 4/147. Âyetin anlamı: "Eğer şükreder ve iman ederseniz, Allah size niye azab etsin ki? Allah, şükrün karşılığını verendir, hakkıyla bilendir."; Ankebût, 29/17. Âyetin anlamı: "…Allah'a kulluk edin ve O'na şükredin…"

28 Bkz.: İbrâhim, 14/7. Âyetin anlamı: "…Andolsun, eğer şükrederseniz elbette size nimetimi artırırım. Eğer nankörlük ederseniz, hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir."

29 Bkz.: Bakara, 2/286. Âyetin anlamı "…Ey Rabbimiz! Unutur, ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmeyeceği şeyleri yükleme! Bizi affet, bizi bağışla, bize acı! Sen bizim Mevlâmızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et."

30 Bkz.: A'râf, 7/199. Âyetin anlamı: "Sen af yolunu tut, iyiliği emret, câhillerden yüz çevir."

den zalimlere, bozgunculuk yapan fâsıklara, ortalığı karıştıran fitnecilere, iman gerçeğinin üstünü örtüp duyulmasını, yayılmasını önlemek için plan kuran şer odaklarına karşı bizlere yardımını esirgeme Allahım! [31]

Âmin!.. Âmin!.. Âmin!..

Birbirinden Ayrılmayan İki Sevgi: Allah Ve Peygamber Sevgisi

Allah ve Peygamber sevgisi;

- Gönüllerimizin ışığıdır.
- Ruhumuza ve zihnimize musallat olan cürufun arıtıcısıdır.
- İstikamet duygumuzun mihengidir.
- Tutum ve davranışlarımızın nizamıdır.

Allah sevgisi, Peygamber sevgisi ile;

- Daima güzel şeyler düşünür, güzel sözler söyler, güzel işler yaparız.
- Güzel ve yararlı hizmetlere imza atarız.
- Helâlinden rızkımızı temin için gönül hazzıyla çalışırız.
- Meşru yoldan kazandıklarımızla yoksulları, yetimleri, muhtaçları gözetiriz.
- Cömertlikte insanlara rahmet getiren rüzgârlarla yarışırız.
- Çevremizde güvenilen, hatırı sayılan, fikirlerine başvurulan itibarlı kişiler oluruz.

Allah sevgisi, Peygamber sevgisi ile;

- Kurtuluşa/felâha kavuşanlardan oluruz.

---

[31] Bkz.: Yûnus, 10/85. Âyetin anlamı: "…Ey Rabbimiz! Bizi zalimler topluluğunun baskı ve şiddetine maruz bırakma!", Mü'minûn, 23/118. Âyetin anlamı: "…Rabbim! Bağışla, merhamet et. Çünkü sen merhamet edenlerin en hayırlısısın."

• Feraset sahibi olanlardan, gönül gözüyle görenlerden oluruz.

• Gönül bahçesinde gül derenlerden oluruz.

• Hak dostlarından, erenlerden oluruz.

• Yolları aşanlardan, dağları, denizleri geçenlerden oluruz.

• Müşkilleri halledenlerden, muvaffakiyet yolunda ümitle koşanlardan oluruz.

Allah sevgisi, Peygamber sevgisi ile;

• Nimetlere şükür bilincine erebiliriz.

• Hamd etmesini bilebiliriz.

• Yüce Allah'ın af ve mağfiretine nâil olabiliriz.

• Mevlây-ı Zülcelâl'in sevdikleri listesine girenlerden olabiliriz.[32]

• Cenâb-ı Hakk'ın rızasına, Fahr-i Kâinat Efendimiz'in hoşnutluğuna erişebiliriz.

• Âhirette peygamberlerle, sıddîklarla, şehitlerle ve sâlihlerle beraber olabileceğimizi ümit edebiliriz.[33]

• Cennet bahçesine yol bulan talihliler arasına girebiliriz.

• Mutluluk yolunda şevkle yürüyebiliriz.

• Menzil-i maksûda erebiliriz.

• Dünya gailesinin tasallutundan kurtulabiliriz.

• Vesvese ve vehimlerimizi dizginleyip huzura yol alabiliriz.

• Azim, sabır ve ümitle engelleri aşabiliriz.

Bütün güzel sevgilerin mayası olan Allah ve Peygamber sev-

---

32 Bkz.: Âl-i İmrân, 3/31. Âyetin anlamı: "De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah, çok bağışlayandır, merhamet edendir."

33 Bkz.: Nisâ, 4/69. Âyetin anlamı: "Kim Allah'a ve Peygambere itaat ederse, işte onlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberlerle, sıddîklarla, şehidlerle ve sâlihlerle (iyi kimselerle) birliktedirler. Bunlar ne güzel arkadaştır."

gisinin kılavuzluğunda diğer sevgilerimizi olgunlaştırabiliriz.

Güzel ve değerli olan her düşünce, her söz, her iş, Allah ve Peygamber sevgisi ile kıvamına erişir. Bunun farkında olarak sevgimize seviye kazandırabiliriz.

Allah ve Resûl sevgisini gönüllerimize konuk etmede cimri davranırsak;

- İnsanlık ufkunda ilerleyemeyiz.
- Adalet duygusunu yitiririz.
- İhtiraslarımızın tutsağı oluruz.
- İstikameti kaybederiz.
- İradelerimiz zayıflar, azmimizi ve kararlılığımızı yitiririz.
- Nefislerimizin kölesi oluruz.
- Dünyevî çıkarlar için zillete boyun eğeriz.
- Din kardeşliğinin gerektirdiği nezaketi, zarafeti, birlik olmayı, dostluk ve dayanışmayı zedeleriz.
- Ayrılığa düşeriz, dağılırız.
- İhtilâfa düşeriz.
- Ülfete-muhabbete dayalı dostluğu yitiririz.
- Zaafa uğrarız.
- Korkuya kapılırız.
- Sıkıntıya düşeriz.
- Başarısızlığa mahkûm oluruz.
- Huzursuz oluruz.
- Felâketlere, sıkıntılara maruz kalırız. [34]

---

[34] Nisâ, 4/13-14. Âyetin anlamı: "…Kim Allah'a ve Peygamberine itaat ederse, Allah onu, içinden ırmaklar akan, içinde ebedi kalacakları cennetlere sokar. İşte bu büyük başarıdır. Kim de Allah'a ve Peygamberine isyan eder ve O'nun koyduğu sınırları aşarsa, Allah onu ebedi kalacağı cehennem

Allah'ı ve Peygamberi seversek, Allah'a ve peygambere itaat edersek;

- İçinden ırmaklar akan ebedi cennetlere girmekle müjdeleniyoruz.
- İlahî merhamet ve mağfirete erenlerden olmakla müjdeleniyoruz.
- Başarı kapılarının açılmasıyla müjdeleniyoruz.
- Bozuk giden işlerimizin düzelmesiyle müjdeleniyoruz.
- Cenâb-ı Hakk'ın affına erişmekle müjdeleniyoruz.

O halde:

Geliniz, Allah ve Peygamber sevgisinden mahrum kalmayalım!

Geliniz, Allah ve Peygamber sevgisinden bizi mahrum edecek yanlışlıklardan uzak duralım!

Geliniz, Allah ve Peygamber sevgisini bütün sevgilerimizin başında bir yere koyalım!

Geliniz, Allah ve Peygamber sevgisini gönlümüze nakşedelim!

Geliniz, Allah ve Peygamber sevgisini özümseyip içselleştirelim!

---

ateşine sokar. Onun için alçaltıcı bir azap vardır."; Tevbe, 9/71. Âyetin anlamı: "Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin dostlarıdır. İyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar. Namazı dosdoğru kılar, zekâtı verirler. Allah'a ve Resûlüne itaat ederler. İşte bunlara Allah merhamet edecektir…"; Nûr, 24/52. Âyetin anlamı: "Kim Allah'a ve Resûlüne itaat eder, Allah'tan korkar ve O'na karşı gelmekten sakınırsa, işte onlar başarıya erenlerin ta kendileridir."; Ahzâb, 33/70-71; "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğru söz söyleyin ki, Allah sizin işlerinizi düzeltsin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah'a ve Resûlüne itaat ederse, muhakkak büyük bir başarıya ulaşmıştır."; Fetih, 48/17. Âyetin anlamı: "…Kim Allah'a ve Peygamberine itaat ederse, Allah onu, içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyar. Kim de yüz çevirirse, onu elem dolu bir azaba uğratır."

Geliniz, Allah ve Peygamber sevgisine lâyık olalım!

Geliniz, Allah ve Peygamber sevgisini davranışa dönüştürelim!

Geliniz, Allah ve Peygamber'in hoşnut olacağı güzel düşünceler geliştirelim!

Geliniz, Allah ve Peygamber'in hoşnut olacağı güzel sözler söyleyelim!

Geliniz, Allah ve Peygamber'in hoşnut olacağı güzel işler yapalım!

Geliniz, Allah ve Peygamber'in rızasına uygun hizmetlerde bulunalım!

Öyle güzel hizmetler yapalım ki, işlerimizden ve hizmetlerimizden yararlananlar, "Allah muînin (yardımcın), Peyamber şefaatçın olsun, dünyada dert tasa görmeyesin, zor günde mahşerde Yüce Mevlâ elinden tutsun, terazide sevabın ağır bassın, sıratı tez geçesin, makamın naîm ve me'vâ cennetleri olsun!" diye bize dua etsinler de biz de bu duaya "âmin" diyelim!

Âmîn!...

Nebevî Müjdeler Demeti: Sünnet

Bizi Kur'ân'a ulaştıran, Kur'ân'ı açıklayan, Kur'ân yolunda yürüten, Kur'ân müjdelerine eriştiren, Rabbimizin kullarından istediklerini anlamada bize yol gösteren manevî rehberimiz...

Dinî kişiliğimizin kıvamı.

Fert, aile ve sosyal hayatımızın birlik, ülfet, muhabbet, dayanışma, yardımlaşma âhenginin adresi.

Gönül dünyamızın ışığı.

Kendisine ulaşınca, anlayıp kavrayınca, özümseyip benimseyince, amel-i sâlih "güzel ve yararlı işler" olarak davranışa dönüş-

türünce Cenâb-ı Hakk'ın sevgisine, rızasına, lütuf ve mağfiretine erişebilme umudumuz.[35]

Hayat iksirimiz.

Gözümüzün nuru, gönlümüzün süruru, sevinç kaynağımız.

Gönlümüzdeki gül bahçemiz.

Gönül bahçemizin bülbülü.

Huzur ve mutluluk reçetemiz.

Hazreti Ahmed-i Mahmûdu Muhammed Mustafâ ve Müctebâ'nın-Habîb-i Kibriyâ'nın nurlu yolu.

Fakat o nerede?

Fert, aile ve toplum hayatımızın neresinde?

Nerede O'nun örnek ahlâkının günümüzdeki izdüşümleri?

İnanç değerlerimizi ibadet değerlerine, ibadet değerlerini ahlâk değerlerine götüren o iksir nerede?

Nebevî müjdeler, Sünnet değerleri bize neler söylüyor? Muhtevasında neler var?

Sabah akşam "Sünnet Sünnet!" diye yol aldığımızı hayal edip nebevî müjdelerle ümitlenirken, zihnimizde bir arınma, ruhumuzda bir vecd, gönlümüzde bir ferahlık hâsıl olmuyorsa acaba Sünnet'ten ne anladığımızı gözden geçirmemiz gerekmiyor mu?

Bu durumda herhâlde dinî hayatın o emsalsiz dinamizminin ana yakıtlarından biri olan Sünnet'i ve nebevî müjdeleri yeniden okumak, düşünmek ve anlamak durumunda olduğumuzu kabul etmemiz gerekiyor.

Belki bu yolla nebevî müjdelerin, Sünnet'in hakikatine, sırrına erebilirsek bir ömür boyu Sünnet diyerek peşinden koştuklarımızın şahsî zanlarımız, eklemelerimiz, çıkarmalarımız, koparma-

---

35 Bkz.: Âl-i İmrân, 3/31. Âyetin anlamı: "De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah, çok bağışlayandır, merhamet edendir."

larımız olduğunu görebiliriz de gerçek Sünnet'in iç yüzünü kavrar, aslına erer ve günahlarımıza tövbe ederek şahsımızda olgun örneklerini yaşamak suretiyle, nesillerimize manevî miras olarak doğru bir Sünnet anlayışı bırakabiliriz. [36]

Peygamberimizi Sevmek

Peygamberimizi seviyoruz.

O'nun bize öz canımızdan daha yakın olduğuna, zevcelerinin de annelerimiz olduğuna inanıyoruz.

Bu münasebetle O'nu öz canımızdan daha çok seviyoruz.

Demek ki dünya ve âhirette huzur ve mutluluk kaynağımız olan Hazreti Muhammed Mustafâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, mü'minlere kendi öz canlarından daha yakındır, eşleri de ümmehâtü'l-mü'minîn'dir yani mü'minlerin anneleri sayılır.[37]

Bunu bize kim söylüyor?

Bunu bize Allah Teâlâ Hazretleri Kur'ân-ı Mübîn'de söylüyor.

Allah Teâlâ biz mü'minlerin önüne Kur'ân'da bir tasvir yapıyor, bir anlatım, bir resim-bir fotoğraf koyuyor. Biz bu çerçevede Peygamber Efendimizle manen ebeveyn-evlât münasebetlerindeki sevgi-saygı ilişkisiyle de ilişkilendiriliyoruz.

---

36 Bkz.: Buhârî, *Kitâbü'l-İ'tisâm*, 2. Hadîsin anlamı: "Şüphesiz sözün en güzeli Allah'ın Kitâb'ıdır. Yolun en güzeli de Muhammed'in yoludur…" "Bir gün Hz. Peygamber Aleyhisselâm ashâb-ı Kirâma, istemeyenler dışında ümmetimden herkes cennete girecektir, buyurdu. Sahabîler, 'cennete girmeyi kim istemez?' diye sorunca Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm, 'bana itaat eden cennete girecektir, bana karşı gelen/âsî olan ise cennete girmek istemiyor demektir.' buyurdu.

37 Bkz.: Ahzâb, 33/6. Âyetin anlamı: "Peygamber, mü'minlere kendi canlarından daha önce gelir. O'nun eşleri de mü'minlerin analarıdır…"

Herhalde murâd-ı ilâhî şöyle düşünmemizi bize ilham ediyor:

Manen irtibatlı olduğumuz Efendimiz Hazretleri'ni muhakkak ki, derin bir sevgi ile seveceğiz. Bununla beraber O'nun eşleri olan annelerimizi, diğer aile fertlerini-evlât ve torunlarını da Kur'ân'da tasvir edilen çerçeve zaviyesinden ayrıca sevip saymak ve onların güzel ahlâkını, yararlı iş ve hizmetlerini/sâlih amellerini örnek almak durumundayız.

Bu bize ne kazandırır? O'nu ve O'nun sevdiklerini sevmek bize ne kazandırır?

O'nu sevebilir, sadâkatla yolundan gidebilirsek, mahşerde O'na ait yüksek makamlardan Makâm-ı Mahmûd gölgesinde ve Livâü'l-Hamd: Hamd Sancağı altında toplananlardan olabileceğimizi ümit ediyoruz.

O'nu sevebilirsek, kıyamet gününün zor saatlerinde O'nun çevresindeki nurlu ışıkla aydınlanacağımızı, rezil-rusva olmaktan kurtulacağımızı hayal ediyoruz.[38]

O'nu sevebilirsek, Allah'ın sevdikleri arasına girebileceğimize inanıyoruz.

O'nu Allah sevdi, Habîbullah-Habîb-i Hudâ ve Şefî-i Rûz-i Cezâ oldu, elbette biz de seveceğiz.

O'na Allah salâvat verdi, şânını yüceltti, sonsuz rahmetinin tecellisine mazhar kıldı. Elbetteki O'na biz de muhabbetle salâvat getireceğiz.

O'na melekler hayran olup salâvat verdi, şânını yüceltip ümmetinin mağfirete erişmesi için Cenâb-ı Hakk'a dua ve niyaz etti.

---

38 Bkz.: Tahrîm, 66/8. Âyetin anlamı: "Ey iman edenler! Allah'a içtenlikle tövbe edin, umulur ki, Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter, Peygamberi ve onunla birlikte iman edenleri utandırmayacağı günde Allah sizi, içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokar. Onların nurları önlerinden ve sağlarından aydınlatır, gider. Ey Rabbimiz, nûrumuzu bizim için tamamla, bizi bağışla, çünkü senin her şeye gücün yeter, derler."

Elbette bizde O'nu seveceğiz ve O'na salâvat vereceğiz.[39]

Allah'a olan sevgimizin sağlayı ve ispatı O'nu sevmekten geçiyor.

Allah Teâlâ'ya muhabbetimizin en tabii meyvesi O'nun Habîb-i Edîbi'ni sevmektir.

Kadir-i Mutlak ve Rabbü'l-Felak Hazretleri'ni sevdiğimiz gibi Mahbûb-i Hudâ ve Ma'şûk-ı Cenâb-ı Kibriyâ Efendimiz'i de seviyoruz.

Bu iki gaye sevgi arasına bir engelin karışmasına izin vermiyoruz.[40]

Bu iki baş tâcı sevgi, coşkun bir ırmak gibi akacak ve çevresine bereket saçacak.

Gönlümüzde Cenâb-ı Zülcelâl Hazretleri'nin muhabbeti parıldayıp duruyor… Andelîb-i Zîşan Efendimiz'in sevgisi de parıldayan bu ilahî muhabbetin yakıtını oluşturuyor…

O halde Hakikat Bağının Serv-i Bülendi Efendimiz Hazretleri'ni sevmemek mümkün mü?

Muktedây-ı Enbiyâ-Hayru'l-Beşer Efendimiz'e muhabbet cimriliği yapmak aklımızdan, hayalimizden geçer mi?

Hatm-i Enbiyâ-Şâh-ı Rusül Efendimiz Hazretleri'nin muhabbeti, bizi yaşadığımız dünyada muhabbetli-hürmetli bir insana "insân-ı kâmile" dönüştürüyor… Buna yabancı kalmak hiç uygun olur mu?

---

39 Ahzâb, 33/56. Âyetin anlamı: "Allah ve melekleri, Peygambere çok salâvat getirirler. Siz de O'na salâvat getirin ve tam bir teslimiyetle selâm verin."

40 Bkz.: Buhârî, *İman*, 7, 8; *Vücûb-i Muhabbet-i Resûlillâh*, 69, 70. Hadîsin anlamı: "Canım kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, hiçbiriniz Ben ona babasından da evlâdından da daha sevgili olmadıkça îman etmiş olmaz." "Sizden biri, Beni, babasından, evlâdından ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe îman etmiş sayılmaz."

Server-i Cem'i Rusül-Hâdi-i Hayr-i Sübül Hazretleri'nin muhabbeti, yaşadığımız çevrede bizi hizmette önder kılıyor… Bunu umursamazlık doğru olur mu?

Fahr-i Kâinat-Sultân-ı Kevneyn Efendimiz'i gereği gibi sevebilir ve O'nun nurlu yolundan samimiyetle gidebilirsek ne mutlu bize!...

Şems-i Duhâ-Bedr-i Dücâ Efendimiz'i seversek, Mevlây-ı Müteâl-Hâlik-ı Zülcelâl Hazretleri, mağfiretine eriştireceği müjdesini hepimize veriyor…

Cenâb-ı Vâcibü'l-Vücûd Hazretleri, Gül-i Gülzâr-ı Nübüvvet Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz'i sevdiğimiz takdirde bizi affedeceğini söylüyor…

Hâlik-ı Zülcelâl Hazretleri bize bir adres veriyor, bir yol haritası çiziyor ve affına erişebilecekler listesine nasıl girilebileceğini belirtiyor…[41]

Yüce Mevlâ, affına erişebilecekler listesine girebilmenin olmazsa olmaz şartının, Mahzen-i Fazl ü saâdet ve Andelîb-i Gülzâr-ı Fesâhat Efendimiz'i sevmek olduğunu belirtiyor. Kökünde nebevî muhabbet olan ağacın gövdesi ve dalları gür, çiçekleri göz alıcı, meyveleri albenili ve leziz olacak…

Evet yol sevgi yolu… Yol Allah'ı ve Peygamber'i sevme yolu…

İlahî müjde bu yoldan yürümeyi gerektiriyor… Nebevî müjde ise bizi ilahî müjdeye eriştiriyor.

Bu yol muhabbet yolu…

Bu yoldan yürüyen, menzil-i maksûda erişebilecek, iki cihanda aziz ümmetler arasına girebilecek… Felâha, kurtuluşa erebilecek…

---

41 Bkz.: Âl-i İmrân, 3/31. Âyetin anlamı: "De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah, çok bağışlayandır, merhamet edendir."

O, en güzel ahlâkın sahibidir.

O bize gönül açıcı müjdeler veriyor.

O'nun verdiği müjde ve gösterdiği yol ile Allah'a kavuşmayı ümit ediyoruz.

O bize dünyada işlediklerimizden âhirette hesaba çekileceğimizi söylüyor…

Evet… Bu dünyada yapıp ettiklerimizin hesabını öteki dünyada Allah'a vereceğiz.

Böyle bir hesabın sonunda cennete kavuşmayı isteriz tabii ki.

Bunu kim istemez ki!...

Unutmayalım ki, cennet de bu dünyada kazanılır, cehennem de...

Gelin cennet yolunda yürüyelim…İlahî muhabbet ışığında, ol Resûl-i Müctebâ'nın sevgisiyle mağfiret-i ilahî'ye erişelim!..

O bize, birlik olabilirsek dirliğe erebileceğimizi öğretiyor.[42]

O, bir bina duvarını birbirine kenetleyen tuğlalar gibi birbirimizi desteklememiz ve bir bedenin organları gibi acılarımıza ortak olmamız gerektiğini bildiriyor.[43]

---

42 Bkz.: Tirmizî, *Fiten*, 7. "Size, birlik hâlinde olmanızı tavsiye eder, ayrılıp dağılmaktan şiddetle kaçınmanızı isterim; zira şeytan, yalnız başına yaşayan insana yakın olup beraber bulunan iki kişiden daha uzaktır. Kim cennetin ortasında yaşamayı isterse, toplu hâlde bulunmaya baksın."; Ebû Davud, *Salat*, 46. Hadîsin anlamı: "Cemaatten ayrılmayınız. Şunu biliniz ki, sürüden ayrılanı kurt kapar."; Tirmizî, *Fiten*, 7; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 4/278, 375. Hadîsin anlamı: "Allah'ın yardımı cemaatle (toplulukla) beraberdir. Cemaatte (toplulukta, birlik-beraberlikte) rahmet ve ayrılıkta azap vardır."

43 Bkz.: Buhârî, *Edeb*, 26. Hadîsin anlamı: "Müslümanlar, birbirini sevmekte, birbirine acımakta ve birbirini korumakta herhangi bir uzvu rahatsız olduğunda diğer uzuvları da bundan etkilenerek uykusuzluğa ve hummaya tutulan bir beden gibidirler."

O bize Allah'ın rızasını kazanabileceğimiz iyi ve yararlı işler yapmamızı tavsiye ediyor.

Biz Allah'ın rızasına talibiz. Allah'ın rızasına nasıl erişilir? Bu yolun usul ve erkânı nedir? Hiş kuşkusuz bu konuda rehberimiz ol Resûl-i Müctebâ ve'l-Mürtezâ'dır.

Yaptığımız her şey yararlı ve güzel olsun, bizi Hakk'ın hoşnutluğuna götürsün isteriz. Bunu gönülden arzularız.

Hangi davranışlar iyi, hangileri kötü, bunları bilmeliyiz ki, iyiye istekli, kötüden ise uzak olalım!

Öteki dünyadaki hesaba nasıl hazır olabiliriz? Allah'a kavuşmayı, Allah'ın rızasına erişmeyi nasıl başarabiliriz?

Bu hususta her bakımdan örnek olacak bir rehber bulmalıyız!

Öyle bir rehber ki, bize gerçeği göstersin, bizi doğruya yöneltsin, yanlışlıklardan korusun.

Rehberimiz Muhammed Mustafâ Aleyhi Ekmelü't-Tahâyâ Efendimiz…

Mefhar-i Mevcûdat Efendimiz'in rehberliği, bizim için başarı kapılarını sonuna kadar açıyor.

İşlerimizin önünü de sonunu da O'nun rehberliğiyle sağlama alıyoruz… Niyet hayr… Âkıbet hayr… Hayrın kaleleri O'nun rehberliğiyle fethediliyor…

O'nun rehberliğiyle Allah'ın razı olacağı işlerde muvaffak olabiliyoruz…

Evet… Biz Allah'ın rızasına uygun işler yapalım da görenler "Allah razı olsun" desinler.

Bu şekilde bir gayretle Yüce Mevlâ'ya vuslat yolunda ilerleyelim ve yol ehli olmanın gereğini yerine getirelim.

İyilikte, doğrulukta insanlara örnek olalım.

Neden?

Çünkü sevdiğimiz, gözümüzün nuru gönlümüzün süruru Sevgili Peygamberimiz Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem), tüm insanlık için kâmil bir örnektir.

Bizler O'nun örneklik vasfının da manevî varisleriyiz ve bu sebeple çevremizde iyi örnek olmak durumundayız.

Evet… Yüce Allah, Sevgili Peygamberimizin bizim için her konuda en güzel örnek olduğunu söylüyor.[44]

Biz, bizi sonsuz gücüyle yaratan, bize merhametle-şefkatle rızık veren, İslâm'ın güzelliği ile ailemizi, milletimizi ve bizi şereflendiren, İslâm'ın bünyesinde bize bin bir güzellik ihsan eden Yüce Rabbimizin buyruğuna inanırız, O'nun örnek dediğini örnek biliriz, örnek alırız ve yolunda yürümeye gayret ederiz.

Peygamberlerin, Sıddîkların, Şehitlerin, Sâlihlerin Yolunda Yürümek

Bu dünyada, mutlu, huzurlu ve başarılı olmak bir yana, Allah'ın sevgili ve seçkin kulları olan Peygamberlerle öteki dünyada komşu olmayı kim istemez?

Özü-sözü-fiili bir olan sıddîkların güzel ahlâkıyla ahlâklanarak şu dünyada mutlu olmayı, öteki dünyada da bu mühim şahsiyetlere komşu olmayı kim istemez?

Allah'ın adını yüceltmek uğrunda, kutsal değerler yolunda, samimi din duygularıyla vatan-millet hizmetinde canlarını feda eden şehitlerle öteki dünyada komşu olmayı kim istemez?

Bu dünyada sürekli iyi ve yararlı işler yapan sâlihlerin ahlâkına uygun bir hayat sürmeyi, öteki dünyada da böylelerine komşu olmayı kim istemez?

Elbette hepimiz şu dünyada peygamberlerin, sıddîkların, şe-

---

44 Bkz.: Ahzâb, 33/21. Âyetin anlamı: "Andolsun, Allah'ın Resûlünde sizin için, Allah'a ve âhiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır."

hitlerin ve sâlihlerin güzel ahlâkına uygun bir hayat sürmeyi, öteki dünyada da bu mühim şahsiyetlerle komşu olmayı, tanış olmayı, görüşüp konuşmayı isteriz.

Acaba bu gayemize erişebilir miyiz?

Bizim için bu, imkân dahilinde mi?

Evet… İmkân dahilinde olduğunu Kur'ân'dan öğreniyoruz.

Kur'ân-ı Kerîm'de Yüce Allah, kulları için göz aydınlığı olacak bir müjde veriyor.

Öyle bir müjde ki öğrenince gönlünüz ferahlıyor, adeta sevinçten, neş'eden göklere uçuyoruz.

Şimdi siz de merak ediyorsunuz değil mi göz aydınlatan o müjde ne diye!

İşte, sonsuz gücüyle bizi yararatan, yaşatan, rızıklandıran, Müslümanlıkla şereflendiren, müslümanca yaşama imkânlarını lutfeden Yüce Rabb'imizin o müjdesi:

Dünya hayatında Yüce Allah'a ve Sevgili Peygamberine itaat edenler, Allah'ı ve Sevgili Peygamberini sevenler, emir, tavsiye, uyarı ve yasaklarına uyanlar, yolundan gidenler, Allah'ın kendilerini yüksek manevî derecelere eriştirdiği, kendilerine yüksek nimetler verdiği, lütuf ve ikramda bulunduğu peygamberlerle, sıddîklarla, şehitlerle ve sâlihlerle beraber olacaklardır.[45]

Bizim önümüze parlak müjdeler seren bu âyetin nüzul sebepleri arasında şöyle bir olay anlatılır:

Hazreti Peygamber'i çok seven bir zât (Ashâb-ı Kirâmdan biri), bir gün Peygamber Efendimiz'e geldi, "Ey Allah'ın Resûlü! Ben sizi çok seviyorum; canımdan, malımdan evlâdımdan her-

---

45 Bkz.: Nisâ, 4/69. Âyetin anlamı: "Kim Allah'a ve Peygambere itaat ederse, işte onlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberlerle, sıddîklarla, şehidlerle ve sâlihlerle (iyi kimselerle) birliktedirler. Bunlar ne güzel arkadaştır."

kesten ve her şeyden çok seviyorum. Evimde, işimde bir süre geçtikten sonra sizi görebilme arzusu ruhumu sarıyor, koşup size geliyorum. Anladım ki öldükten sonra siz cennetteki yüksek mevkinize gideceksiniz. Ya ben nerelerde bulunurum ki! Şu dünyada sizi gören şu gözlerim öteki dünyada da görebilecek mi? Şu dünyada sizi işiten şu kulaklar acaba öteki dünyada da duyabilecek mi?" diyerek dertlendi.

Bu zât-ı muhterem, Efendimiz'i ne kadar da samimâne ve halisâne duygularla seviyordu.

Gönlü mahzundu, rûhunu öteki dünyada O'nu görememe hüznü sarmıştı.

Sevgili Peygamberimiz, öteki dünyada kendisini görememe endişesiyle samimi bir tahassür, derin bir hüzün içinde derin derin düşünmekte olan muhterem zata o esnada herhangi bir cevap vermedi.

Bir süre sonra bu âyet nâzil oldu.

Böylece bu âyet, bu zât-ı muhteremin şahsında kıyamete kadar gelecek bütün mü'minlere müjde oldu.[46]

Hepimizin doğru bildiği bir şey var: müjdeler, bunu hak eden bir ceht, bir gayret, bir koşu, bir duruş ister.

---

[46] Nisâ, 4/69. âyetin tefsiri için bkz.: *Kur'ân Yolu - Türkçe Meâl ve Tefsir*, (hzr. Hayreddin Karaman v.dgr.), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2006, 2/91-92. Kaynakta olay şöyle anlatılır: Bir sahabî Allah Resûlüne gelmiş ve dünyayı kendisine dar eden şu endişesini dile getirmiştir: "Ey Allah'ın elçisi! Ben seni kendimden ve çocuklarımdan daha çok seviyorum. Evimde iken seni hatırlıyor, hasretine dayanamadığım için hemen gelip görüyor, yüzüne bakıyorum. Senin ve benim ölümümü düşündüm. Anladım ki, sen öldüğünde ve cennete girdiğinde peygamberlere mahsus yüce makamlarda bulunacaksın. Ben ise cennete girdiğimde seni göremeyeceğimden korkuyorum!" Hz. Peygamber bu sözlere cevap vermeden Cebrail gelmiş, Allah'a ve Resûlüne itaat edenlerin cennette kimlerle beraber olacaklarını bildiren âyeti getirmiştir.

Müjdelerin ardında bir inanmışlık, bir manevî yiğitlik, bir fedakârlık, bir azim ve sabır vardır.

Peygamberler, sıddîklar, şehitler, sâlihler gibi sağlam inançlı, doğru, dürüst, adaletli, çalışkan, gayretli, ibadet ve hizmet ehli olabilirsek, ilahî mükâfatlara, lütuf ve ikramlara eriştirilmiş o seçkin kulların yanında Yüce Allah bize de bir yer verir diye ümitvar olabiliriz.

Peygamberler, sıddîklar, şehitler, sâlihler gibi hayır-hasenat sahibi, cömert, yardımsever, mütevazı, merhameti-muhabbeti özümsemiş, sözü doğru özü doğru bir hayat sürebilirsek, ilahî mükâfatlara, lütuf ve ikramlara eriştirilmiş o seçkin kulların yakınında yer almayı ümit edebiliriz.

Ömrümüzü Peygamberler, sıddîklar, şehitler ve sâlihlerin güzel ahlâkına yakışan davranışlarla değerlendirebilirsek, ilahî mükâfatlara, lütuf ve ikramlara eriştirilmiş o seçkin kulların yanında Yüce Allah bize de bir yer verir diye hayal edebiliriz.

Bunu doğru anladığımızı düşünüyor ve bu müjdeye içtenlikle inanıyoruz.

Bu belîğ/apaçık müjdeyi öğrenince içimiz kıpır kıpır oluyor, heyecanlanıyoruz.

İç dünyamızda sevinçle hüzün dalgaları aynı anda hareketleniyor; bir seviniyor, bir hüzünleniyoruz, kendi kendimize konuşuyoruz, kendimize sorular soruyoruz:

Şu dağdağalı-stresli dünyada acaba biz bunu başarabilir miyiz?

Yaşadığımız dünyada:

● Allah'ın bize verdiği ömür içinde bu müjdeye bizi eriştirecek göz aydınlığı olacak güzel ve yararlı hizmetlere vesile olabilir miyiz?

● Kur'ân ve sünnet literatürüne uygun olarak sâlih davranışlara imza atabilir miyiz?

● Peygamberlerin hak ve adalet adına direnişine, meşakkatler önündeki sabrına, insan ilişkilerindeki samimiyetine, içtenliğine ve din buyrukları önündeki duyarlılığına yakışan güzel davranışlar geliştirebilir miyiz?

● Sıddîkların sadâkatına, doğru yerde duruşuna, doğrudan yana taraf oluşuna, gönül safiyetine paralel bir anlayış, duruş ve davranış üretebilir miyiz?

● Şehitlerin, gerektiğinde candan-cihandan, maldan-mülkten vazgeçişi simgeleyen yürekliliğine ve fedakârlığına sahip olabilir miyiz?

● Sâlihlerin "aleddevam" (ara vermeksizin, sürekli) muhabbetli hizmetine uygun işler yapabilir miyiz?

Daha bir nice soru soruyoruz.

Sorular… Sorular…

Cevabı pek kolay olmayan, zihni zonklatan, ruhu esas duruşa geçiren sorular peş peşe dilimizden dökülüyor…"Acaba" diye başlayan bu tarz sorular zihnimizde yoğunlaşıyor, dilimizde şekilleniyor ve "acaba…acaba!" diyerek hüzünleniyoruz, fakat aynı zamanda umutlanıyoruz…

Nasıl mı?

Soruların cevabının pek kolay olmadığının farkındayız…

Ama birden "Lâ yükellifüllâhü nefsen illâ vüs'ahâ lehâ mâ kesebet ve aleyhâ mektesebet": "Allah, bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararınadır…" âyeti, Kur'ân sayfaları arasından zihnimize akıyor, oradan da gönlümüze düşüyor.[47]

---

47 Bkz.: Bakara, 2/286.

Bu âyet-i kerîmeden anlaşıldığına göre Yüce Allah, hiç kimseyi gücünün yetmeyeceği şeylerle yükümlü tutmaz.

İşte bu âyet, imdadımıza yetişiyor, feryadımıza cevap veriyor, rûhumuzu saran hüzün bulutları dağılıyor, zihin ve gönül semamızdaki rahmet bulutları umut yağdırıyor.

"Madem ki, Allah bize taşıyamayacağımız bir yük yüklemiyor, o halde azmederiz, sabrederiz, gayret ederiz, yürürüz, gerektiğinde koşarız, karınca kararınca hissemize düşeni belki yapabiliriz, bizim de yürüyeceğimiz bir yol, yapabileceğimiz bir hizmet vardır" diye ümitleniyoruz.

Doğrusu içimizde bir ümit ışığı yanıyor, ruhumuzda bir güzellik dalgalanıyor, bunu hissediyoruz ve ruhumuzun derinliklerinden yükselen "azmedersen başarırsın, azmet ve Allah'a güvenerek kulluk yolunda yürü!"sesi kulaklarımızda çınlıyor.[48]

Bu, içimizdeki meleğin sesi olmalıydı…

Gerçekten rahatlıyor, ferahlıyor ve huzur buluyoruz.

Karıncaya sormuşlar:

– Nereye gidiyorsun?

Cevap vermiş:

– Hacca gidiyorum.

Demişler ki:

– İyi söylüyorsun da bu küçücük adımlarla buna ömrün yeter mi?

Bu sefer şu ilginç cevabı vermiş karınca:

---

48 Bkz.: Âl-i İmrân, 3/159. Âyetin anlamı: "Allah'ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba ve katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık sen onları affet. Onlar için Allah'tan bağışlama dile. İş konusunda onlarla müşavere et. Bir kere de karar verip azmettin mi, artık Allah'a tevekkül et (O'na dayanıp güven). Şüphesiz Allah tevekkül edenleri sever."

– Mekke'de Kâbe-i Müşerrefe'yi, Medine'de Ravza-i mutahhare'yi görüp ziyarete ömrüm yetmeyebilir, ama menzil-i maksûda erişip haccı eda edemesem de bu niyetle gücüm yettiğince, son nefesime kadar o yolda olamaz mıyım?

Ne kadar ibretlik bir hikâye!

Bu karınca öyküsü, öteden beri hepimizde çok hoş duygular uyandırır öyle değil mi?

Bu öyküyü hatırladıkça yeis halinden, bedbinlikten, karamsarlıktan, usanç ve bıkkınlık duygularından uzaklaşır, yılgınlıktan arınır, ümide doğru koşarız.

Karşılaştığımız büyük engelleri, aşılmaz sanılan noktada aşar gideriz. Gün gelir, hizmet yürür, menzil-i maksûda erişiriz.

Allah'ın bizden, görev ve sorumluluklarımızdan istediği, gücümüzün, takatimizin yettiği kadarıdır.

Vüs'atimiz kadar olanıdır.

Bizim kaldırabileceğimiz bir hizmet, yürütebileceğimiz bir sorumluluk söz konusudur, daha fazlası değil! [49]

Bu, şu demektir:

Her kul, Allah'ın kendisine verdiği istidat ve yetenek ölçüsünde kendisine düşen görev ve sorumlulukların gereğini yerine getirirse insanlık ufkunda, kemâl/olgunluk yolunda ilerleyip hak ettiği bir noktaya ergeç erişir.

---

49 Bakara, 2/286. Âyetin anlamı: "Allah, bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararınadır. (Şöyle diyerek dua ediniz): Ey Rabbimiz! Unutur, ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize, gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme! Bizi affet, bizi bağışla, bize acı! Sen bizim Mevlâmızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et."

Vuslat Yolunda Azim ve Ümitle Yol Almak

Bu durumda biz de karınca azmi, kararlılığı ve sabrıyla peygamberler, sıddîklar, şehitler ve sâlihler yolunda yürüyemez miyiz?

Bu soruya cevap ararken hepimizin bilip müştereken inandığı bir gerçeği tekrar birlikte hatırlıyor ve beraberce paylaşıyoruz:

"Allah hiçbir kula taşıyamayacağı bir yük yüklemez."[50]

Biz Allah'ın müjdesine erişmek için yola çıkarsak, yol azığını tedarik edersek yol alabilir ve ruhumuzu dinlendirecek bir menzile ulaşmayı hayal edebiliriz.

Gerekli hazırlığı yapmazsak, yola nasıl çıkabiliriz?

Yola çıkmazsak, nasıl yol alabiliriz?

Yol almazsak, nasıl ilerleyebiliriz?

Yol almanın gereği olan âdâb ve usûle göre davranmazsak, nasıl ümitvar olabiliriz?

Ümitle yürümezsek gayeye nasıl erişebiliriz?

Başta Gül-i Gülzâr-ı Nübüvvet Hazreti Muhammed Mustafa (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve Ashâb-ı Kirâm olmak üzere yol ehli zevatın başarılı yürüyüşlerini örnek almazsak, gayeye erişme yolunda sonuca nasıl kavuşabiliriz?

Bunları yapmadığımız takdirde kalbimizde gayeye erişme hususunda bir ümit besleyemeyiz.

Bunları yapmak için içimizde samimi bir niyet taşımadığımız sürece nebevî müjdenin çok uzaklarına düşeceğimizde kuşku olmasa gerek.

Kalbimizde beslediğimiz samimi niyetimize uygun davranmadığımız sürece de gayeye erişme ümidini hissetmeye hakkımız

---

50 Bkz.: Bakara, 2/286.

olmadığı gibi ferah ve huzur verecek menziller bizim için serap olur.[51]

Bu takdirde içinde suların cûş u hurûşa geçtiği, şırıl şırıl aktığı, kuşların şakıyıp öttüğü, ağaç dallarının rüzgârın sesiyle hoş nameler terennüm ettiği, ortalığa gül kokularının yayıldığı göz alıcı, gönlü büyüleyici, dinlendiren, hizmet için enerji üreten manevî has bahçelerin içinde gezinmek gerçekten de hayal olur.

Çünkü ümit de bir can kuşudur; can kuşunun canlı olması özel bir bakımı gerektirir.

Evet ümit, bir cehdin, bir kararlılığın, doğru ve iyi olana istekli olmanın, güzel bir işi başarmak için veya güzel bir hizmete destek için ortaya irade koymanın, muhabbetli ve samimi davranmanın eseridir.[52]

Ümit resminin fırçası, insanın kendi elindedir, boyaları da kendi gönlündedir.

Ortaya güzel bir tablonun çıkması, insanın kendisiyle yakinen ilgilidir.

Unutmayalım ki, gönülde ne beslenirse tabloya/resme o yansır.

İnanırsak ruhumuzun derinliklerinde kulluk şuuru oluşur.

---

51 Saff, 61/2-3. Âyetin anlamı: "Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah katında büyük bir nefretle karşılanır."

52 Bkz.: Zümer, 39/2, 11, 14. Âyetin anlamı: "(Ey Muhammed!) Şüphesiz biz o Kitab'ı sana hak olarak indirdik. Öyle ise sen de dini Allah'a has kılarak O'na kulluk et." "De ki: Şüphesiz bana, dini Allah'a has kılarak O'na ibadet etmem emredildi." "De ki: Ben dinimi Allah'a has kılarak sadece O'na ibadet ediyorum."; Mü'min, 40/14, 65. Âyetin anlamı: "O hâlde, kâfirlerin hoşuna gitmese de siz dini Allah'a has kılarak O'na ibadet edin." "O, diridir. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O hâlde sadece Allah'a itaat ederek (samimi olarak) O'na ibadet edin. Hamd, âlemlerin Rabbine mahsustur."

Bu şuur, bizi, Cenâb-ı Hakk'a samimiyetle ve muhabbetle kul olmamız gerektiğini fark etme/idrak seviyesine yükseltir ve buna paralel olarak Yüce Rabbimize ibadet ederiz.

Allah'a ibadet etmenin hayırlı bir sonucu olarak ahlâklı olmamız gerektiğini biliriz.[53]

Bunu böyle bilirsek, insanlarla ilişkilerde zarafet ve nezakete önem verir, din ve toplum hizmetlerinde bizzat pay sahibi olmaya/katılımcı olmaya özen gösteririz.

Kur'ân Merkezli Bir Tefekkür

Bu duygular içinde yoğunlaşmışken zihnimize Fâtiha Sûresi düşüyor.

Sûreyi okuyor ve derin manaları üzerinde düşünüyoruz.

Bu Sûrede çok önemli gerçekler şöyle sıralanıyor:

"Rahman ve rahîm olan Allah'ın adıyla.

Hamd (övme ve övülme), âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.

O, rahmân (iyi, kötü, mü'min, kâfir herkese nimetini veren)'dır, rahîm (âhirette nimetlerini sadece mü'minlere veren)'dir.

Ceza (âhirette herkesin hesaba çekilip iyinin iyi, kötünün de kötü karşılık alacağı muhakeme) gününün mâlikidir.

(Rabbimiz!) Ancak sana kulluk ederiz ve yalnız senden medet umarız.

---

53 Bkz.: Mü'minûn, 23/1-5, 8-11. Âyetin anlamı: "Mü'minler, gerçekten kurtuluşa ermişlerdir. Onlar ki, namazlarında derin saygı içindedirler. Onlar ki, faydasız işlerden ve boş sözlerden yüz çevirirler. Onlar ki, zekâtı öderler. Onlar ki, ırzlarını korurlar….Onlar ki, emanetlerine ve verdikleri sözlere riayet ederler. Onlar ki, namazlarını kılmağa devam ederler. İşte bunlar varis olanların ta kendileridir. Onlar, Firdevs cennetlerine vâris olurlar. Onlar orada ebedi kalacaklardır."

Bize doğru yolu göster.

Kendilerine lütuf ve ikramda bulunduğun kimselerin yolunu, gazaba uğramışların ve sapmışların yolunu değil! ”[54]

Âmin.

Görüldüğü gibi beş vakit namazda her rekâtta her kıyamda okuduğumuz Fâtiha Sûresi'nde ilahî lütuf ve ihsana eriştirilmiş Peygamberlerin ve onların izinden giderek yüksek manevî derecelere kavuşmuş sıddîklar, şehitler ve sâlihlerin yolundan yürümemiz, gazaba uğrayanların ve sapmış olan kötülerin yolundan ise uzak durmamız için Cenâb-ı Hakk'a dua ediyor ve "âmin!" diyoruz.

Eğer biz beş vakit namazda her rekâtta bu duayı yapıyorsak bize düşen, duanın kabulü yolunda yürümek, Allah katında seçkin konuma yükselmiş peygamberlerin ve onların yolundan giderek değer kazanmış kâmil şahsiyetlerin izinde hayatımıza yeni bir şekil vermek olmalıdır.

Bunun da yolu nedir?

Peygamberlerin, sıddîkların, şehitlerin, sâlihlerin yapıp ettikleri güzel ve yararlı işlerin hikâyelerini bağlamlarıyla birlikte doğru bilgi akışı ile öğrenebilirsek, özümseyip iç dünyamıza yerleştirebilirsek biz de bunların insanlık için örnek olan davranışlarını yaşayabilir, yaşatmak için de bir çaba gösterebiliriz.

Kabul etmeliyiz ki iyi örnek olmak özel bir çabayı, en başta da geçmişte örnek olmuş seçkin şahsiyetleri örnek edinebilmeyi gerektirir, öyle değil mi?

Öyle ama meselenin özünde şu da var:

Beş vakit namazın her rekâtında yaptığımız şeyin ne kadar farkındayız?

---

54 Bkz.: Fâtiha, 1/1-7.

Hangi duaya âmin dediğimizin ne kadar şuurundayız?

Hangi duaya âmin dediğimizin farkında olabilirsek, Fâtiha Sûresi'ni okudukça "peygamberlerin, sıddîkların, şehitlerin ve sâlihlerin yolundan gitmek ve aykırı işlerden/günah olan söz ve davranışlardan sakınmak üzere sürekli Cenâb-ı Zü'l-Celâl Ve'l-Kemâl Hazretleri'ne söz verdiğimizin de farkında olacağız. İşte bu farkında oluş, bizi, muhabbetli, himmetli, gayretli ve samimi bir mü'min olma yolunda teşvik edecektir.[55]

Resûl-i Ekrem Efendimiz'in Mahşerde Şefâat Müjdesi

Nebevî müjdeler devam ediyor…

Bir gün Peygamber Efendimiz, Medîne-i Münevvere'de Mescid-i Nebî'de Ashâb-ı Kirâm'la sohbet ediyor… Sohbetin bir safhasında kıyametten bir görüntü tasvir ediyordu.

Kıyamet koptuktan sonra tüm insanlar kıyamet sonrası mahşerin derin sıkıntısı içinde sarsılacaklar, hararet artacak, herkes orada Allah'ın azametini hissedecek, O'ndan başka sığınılacak, yalvarılacak, yardım istenecek herhangi başka bir güç olmadığını idrak edecek, görecek, bilecek, gerçek güç ve sonsuz kudret sahibi Yüce Allah'a sığınacaklardı.

İnsanlar arasında ileri gelenlerden bir zümre harekete geçecekler ve bu sıkıntıdan kurtulmanın çarelerini araştıracaklar…

55 Nisâ, 4/69. Âyetin anlamı: "Kim Allah'a ve Peygambere itaat ederse, işte onlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberlerle, sıddîklarla, şehidlerle ve sâlihlerle (iyi kimselerle) birliktedirler. Bunlar ne güzel arkadaştır." Fâtiha Sûresi'nde yer alan "en'amte aleyhim: kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet" ifadesi, Nisâ Sûresi'nin 69. âyetinde "En'amellâhü aleyhim: Allah'ın kendilerine nimet verdiği…" ifadesinin ardından sıralanarak örneklendirilmekte, böylece, kimlerin yolunda gitmek üzere dua ettiğimiz bize öğretilmektedir.

Nihayet bir karara varıp Hazreti Âdem'e giderek meseleyi ona anlatacaklar, ondan yardım isteyeceklerdi.

Hazreti Âdem, gelen heyetin arzu ve beklentilerini dinledikten sonra onları evlâdı Nûh Aleyhisselâm'a gönderecek, Hazreti Nuh, İbrahim Aleyhisselâm'a gönderecek ve insanlar ona dertlerini anlatmak suretiyle deva isteyecekler/çare arayacaklardı.

İbrahim Aleyhisselâm, onları Hz. Mûsâ'ya, Hz. Mûsâ da Hz. Îsâ'ya yönlendirecekti. Nihayet Hz. İsâ onları, "Allah'ın, geçmiş ve geri kalmış günahlarını bağışladığı bir kul olan son peygamber Hazreti Muhammed Aleyhisselâm"a gönderecekti…

Niçin?

Çünkü Sevgili Peygamberimizin sadece bu dünyada değil, kıyamette de Allah katında kadr ü kıymeti en yüksek olacaktı.

Kabri ilk yarılıp kalkacak O'ydu, insanlar O'nun peşi sıra mahşer yerinde toplanacaklardı.

Kendisine şefâat izni ilk verilecek O'ydu.

Şefâatı Allah katında ilk kabul görecek de O'ydu…[56]

Îsâ Aleyhisselâm, tüm insanlar adına mahşerin dehşetinden çare arayan heyeti tam da yerine, makamına, ehline göndermişti.

Çünkü kıyamet gününün dehşeti içinde sarsılan insanların hesap-kitap düzenine geçilerek sıkıntılarının sona ermesi ve dünyadaki amellerine göre hak ettikleri mükâfat ve ceza yerlerini bulmaları Hazreti Peygamber'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) iki dudağı arasından çıkacak bir dua cümlesine bağlıydı…

Efendimiz Hazretleri dua buyuracak, Cenâb-ı Hakk'a tazarru edecek, O'na sığınıp insanların müşkilâtlı durumlarının hall ü fasl olmasını talep edecek ve Allah Teâlâ, Sultânü'l-Enbiyâ

---

[56] Müslim, *Kitâbü'l-Fedâil*, 3. Hadîsin anlamı: "Ben, kıyamet gününde Âdem çocuklarının seyyidiyim. Ben, kabri ilk yarılıp açılacak olan kimseyim. Ben, ilk şefâat ediciyim ve şefaatı kabul olunacak ilk kimseyim."

Aleyhisselâm'nın duasını kabul buyurarak mahşerin dehşetini sona erdirecek, birden o hassas terazide iyilik ve kötülüklerin tartılacağı hesap-kitap düzenine geçilecekti.

Anlatımın bu noktasında Sevgili Peygamberimiz diyor ki:

Cenâb-ı Hak bana nida edecek:

"Ey Peygamberim Muhammed Mustafâ! Secdeye kapan!"

Ben kendimi secdede bulacağım ve dünyada iken hiç bilmediğim, orada o anda Yüce Mevlâ'nın bana öğrettiği derin anlamlarla dolu kelimât-ı tesbihât ile O'nun dilediği süre tesbîhatta bulunacağım.

Secdeyi müteakip Yüce Allah bana seslenecek:

"Ey Peygamberim Muhammed Mustafa! Ümmetinden şefâatını hak eden kimler varsa işaret et, göster onları bana, kim seni sevmiş, kim sana itaat etmiş, kim senin yolundan gitmiş, belirt onları!" diyecek.

Mescid-i Nebî'deki bu sohbette Peygamber Efendimiz şehâdet parmağını cemaat üzerinde gezdirerek "Beni sevenleri, yolumdan gidenleri, bana itaat, muhabbet ve sadâkat göstererek tertemiz bir Müslümanlık örneği verenleri 'sen!..sen!..' diye göstereceğim" diyordu.

Allahım! Bu ne büyük müjde…

Peygamberimizi seversek, yolundan gidersek, iyi bir Müslüman olarak ömrümüzü tamamlarsak, mahşerin zor saatlerinde O'nun şehâdet parmağıyla işaretine mazhar olacağımız ve şefâatına erişeceğimiz müjdesi veriliyor hepimize…

Evet…Bu müjdenin büyüklüğü nasıl anlatılabilir ki!

Bu müjdeyi gereği gibi tasvirden dil de kalem de acze düşüyor, müjdenin derinliği söz ve yazıyı devre dışı bırakıyor.

Hâtemü'l-Enbiyâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz birinci sec-

deden sonra ikinci kez secdeye sevk olunacağını, ikinci secdede birinci secdedekinden farklı, derin anlamlı kelimât-ı tesbihât ile Rabbü'l-âlemîn'i zikr ü tesbih edeceğini ve peşinden verilen ilahî izne bağlı olarak şefâatını hak edenlere şehâdet parmağı ile işaret etmeye devam edeceğini ifade buyuruyordu.

Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm, Mescid-i Nebîdeki sohbetinde kıyamet koptuktan sonra mahşerde en yüksek şefâat yetkisiyle donatılmış olarak yapacağı mukaddes vazifeyi anlatmaya ve mübarek diliyle müjdeler vermeye devam ediyordu.

Gözümüzün Nûru Gönlümüzün sürûru Makam-ı Mahmûd'un Sahibi Sevgili Peygamberimiz (aleyhi ekmelü't-tehâya), mahşerde ikinci secdeden sonra üçüncü defa secdeye kapanmakla emr olunacağını ve bu üçüncü secdede de ilk secdedekilerden daha farklı derin anlamlı kelimât-ı tesbîhat ile Hak Teâlâ'nın istediği süre zikr ü tesbihâtta bulunduktan sonra başını secdeden kaldırıp mahşerin en uzak noktalarına bakarak, uzakları eli ve gözleriyle süzerek az çok kendisine muhabbet duymuş, Allah ve Peygamber aşkına bir şeycikler yapmış kenarda köşede bulunanları da işaret edip göstereceğini söylüyordu.[57]

Peki ne olacak Efendimiz'in mahşer yerinde işaret buyurup gösterdikleri?

Ne mi olacak? Gelin müjdeleri takip edelim, müjdelerin izinden gidelim…

Nebevî müjdeye göre O'nun mübarek parmağıyla işaretlenenler, âsan ve kolay bir şekilde hesap-kitap işlerini tamamlayarak, gönül hoşluğu ve güzellikler içinde cennetteki makamlarında safalı-huzurlu bir şekilde yerlerini alacaklar…

Evet… Peygamber, daha ne desin? Peygamber, bundan büyük ne müjde versin?

---

57 Hikâyeleştirerek naklettiğimiz şefaat hadîsinin versiyonlarından biri için bkz.: Buhârî, *Kitâbü't-tevhîd*, 24.

Bizler bu müjdenin neresindeyiz? Bunu düşünmeliyiz.

İlk secdesinin sonunda ferahla "İşte ümmetimden bunlar, Benim şefâatımı hak edecek güzel bir Müslüman olarak yaşadılar… İşte bunlar, manevî desteğimi bugün hak ediyorlar." diyeceği seçkinler arasında yer alabilir miyiz?

Elbette ki böyle bir mertebeye talip olmalıyız.

Ümit can kuşudur, kanatlarını müjdelerle açar ve gönüllerimizde rahmet rüzgârları estirir.

Buna muvaffak olamaz isek Efendimiz'in ikinci secdesinden sonra şefâatını hak edeceklere işaret buyuracağı şanslı kişiler arasında yer alamaz mıyız?

Birincilerin mertebesinde erişemez isek, ikinciler arasında yer alabilmenin çabası içinde olmalıyız.

Bu nasıl bir çaba olacaktır?

Süreç, önce müjdeye inanmakla başlar. İnanç bilgiyi gerektirir, ibadetle, ahlâkla ve her dem Efendimiz Hazretleri'nin sünneti üzere yürümekle devam eder.

Evet… İkinciler arasında yer alamazsak bile bir üçüncü derecenin olduğunda hiç kuşku yok.

Hiç değilse ona dahil olmak hepimizin boynuna düşen bir borç olmalı değil mi?

Pür kusur "pür taksir" mahşer yerinin arka sokaklarında bir yerde de olsak, Efendimiz'in göreceği ve işaretini yapacağı bir mevkide yer almaya çaba göstermek nihai arzumuz olmalı değil mi?

Müjdeler nasiptir, coşkudur, şenliktir ilgisiz kalamayız.

Sımsıcak bir günde sırtımızdaki yükle yolda kan ter içinde kalmışken, bir pınar serinliğini, bir ağaç gölgeliğini hayal ederken bir ulu ağaç altında coşkun akan bir su kaynağına tesadüf ediyoruz…

Bu durumda nasıl davranırız?

Tabii ki yükümüzü sırtımızdan yere indirir, coşkun akan so-

ğuk sudan içeriz, içmekle kalmayız, elimizi yüzümüzü, saçımızı başımızı yıkar, ağaç gölgeliğinde şöyle biraz dinleniriz.

Yeteri kadar istirahattan sonra artık, yükümüzü sırtımıza alıp yola koyulabiliriz…

Yolun devamını yürür, hizmetimizi, görevimizi tamamlayabiliriz.

Acaba bunun tersini düşünmek uygun olur mu?

Kan ter içinde, sırtımızdaki yükün altında çatlama noktasına gelmişken, pınarın coşkun akan suyuna, ağacın serin gölgesine ilgisiz kalabilir miyiz?

Bu doğru olur mu?

Elbette olmaz!

O halde müjdeler en serin sulardan daha coşkulu, en serin gölgeliklerden daha serinletici bir vaziyette önümüze çıktığı hâlde ona erişmek için çaba göstermemek, ona ilgisiz kalmak uygun olur mu? Böyle bir duyarsızlık makul olur mu?

Herhalde olmaz, olmamalı!

Unutmamak gerekir ki, müjdeler büyük nasiptir, şenliktir, coşkudur.

Aklı başında olan bu şenliğin dışında kalamaz, kalmamalı!

Başka Bir Müjde: Huzur, Başarı, Rahmet ve Cennet Yolu

Kur'ân'ı anlam derinlikleriyle anlayarak okuduğumuz takdirde buna benzer nice hakikatleri fark edebiliriz.

Nitekim bu noktada bir husus daha dikkatimizi çekiyor.

Kur'ân-ı Azîmüşşânı dikkatle tetkik edenlerin kolayca fark edebileceği bu önemli husus, "sevgi, bağlılık, yolundan yürüme, itaat ve sadâkatte Allah ve Resûl (Peygamber)'ün âyetlerde yan yana sıralanmış olması"dır.[58]

---

[58] Bkz.: Âl-i İmrân, 3/32, 132. Âyetin anlamı: "…Allah'a ve Peygamber'e

Demek ki Cenâb-ı Hak, bizim sadece kendisini sevmemizi, sadece kendisine muhabbet, hürmet ve itaatımızı yeterli bulmuyor, aynı zamanda Peygamberimizi de sevmemizi, O'na saygı göstermemizi ve itaat etmemizi istiyor.

Yüce Allah'ı ve Sevgili Peygamberimizi sevme ve tavsiyelerine uyarak itaatkâr bir hayat yaşamanın sağlayacağı huzur, mutluluk ve güzellik müjdeleri bir yana herhalde Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm'ı sevmenin bize sağlayacağı en büyük fayda bizi Allah'ın rıza, sevgi ve mağfiretine eriştirmesidir.

Evet… Yüce Allah Kelâm-ı Kadîm'inde "Allah'a ve Resûlüne itaat"ı emrettikten sonra bizlere ölümsüz bir müjde daha veriyor.

"Ebediyeti kazandıran ölümsüz müjde" unvanını verdiğimiz bu ilâhî müjdeye göre Allah Teâlâ'yı ve Peygamber Aleyhisselâm'ı seversek, itaat edersek, dünyada mutlu olacağımız gibi âhirette de mutlu olacağız, kurtuluşa/felâha erişeceğiz; rahmete, saâdete, huzura, başarıya, ilâhî rızâya, muhabbete, mağfirete ve nihayet cennete kavuşacağız.[59]

---

itaat edin…" "Allah'a ve Peygamber'e itaat edin ki, size merhamet edilsin."; Enfâl, 8/1, 20, 46. Âyetin anlamı: "…eğer mü'minler iseniz Allah'a karşı gelmekten sakının, aranızı düzeltin, Allah ve Resûlüne itaat edin." "Ey iman edenler! Allah'a ve Resûlüne itaat edin ve (Kur'ân'ı) dinlediğiniz halde ondan yüz çevirmeyin." "Allah'a ve Resûlüne itaat edin ve birbirinizle çekişmeyin. Sonra gevşersiniz ve gücünüz, devletiniz elden gider. Sabırlı olun. Çünkü Allah, sabredenlerle beraberdir."; Muhammed, 47/33. Âyetin anlamı: "Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Peygamber'e itaat edin. Amellerinizi boşa çıkarmayın."; Mücâdele, 58/13. Âyetin anlamı: "…namazı kılın, zekâtı verin, Allah'a ve Resûlüne itaat edin…"

59 Bkz.: Âl-i İmrân, 3/31. Âyetin anlamı: "De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah, çok bağışlayandır, merhamet edendir."; Nisâ, 4/13-14. Âyetin anlamı: "… Kim Allah'a ve Peygamberine itaat ederse, Allah onu, içinden ırmaklar akan, içinde ebedi kalacakları cennetlere sokar. İşte bu büyük başarıdır. Kim de Allah'a ve Peygamberine isyan eder ve O'nun koyduğu sınırları

Gerçekten ne büyük müjde!

Dünya ve âhirette mutlu olmayı kim istemez?

Kurtuluşa, felâha erişmeyi kim istemez?

Rahmet denizine ulaşmayı kim istemez?

Selâmet sahiline vasıl olmayı kim istemez?

Hararet altında ter dökerken bir çınar gölgesinde serinlemeyi kim istemez?

Sıcak bir günde, uzun bir yolculukta buram buram ter dökerken coşkun akan bir pınardan kana kana içmeyi kim istemez?

Şu dağdağalı/stresli hayatta mutlu olmayı, iç huzuruna ermeyi, gönül ferahlığına kavuşmayı kim istemez?

Bu zorluklar içinde sıkıntılarla boğuştuğumuz meşakkatler dünyasında din ve dünya açısından başarılı olmayı, din ve dünya sınavında geçer not almayı kim istemez?

Bunların hepsinin kâmil bir neticesi ve mükâfatı olarak cennete girmeyi, cennet evine girenlerden olmayı kim istemez?

Tabii ki isteriz, istemeliyiz!...

O halde Allah'ı ve Peygamber'i sevmeliyiz, Allah'a ve Peygamber'e itaat etmeliyiz.

---

aşarsa, Allah onu ebedi kalacağı cehennem ateşine sokar. Onun için alçaltıcı bir azap vardır."; Tevbe, 9/71. Âyetin anlamı: "Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin dostlarıdır. İyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar. Namazı dosdoğru kılar, zekâtı verirler. Allah'a ve Resûlüne itaat ederler. İşte bunlara Allah merhamet edecektir…"; Nûr, 24/52. Âyetin anlamı: "Kim Allah'a ve Resûlüne itaat eder, Allah'tan korkar ve O'na karşı gelmekten sakınırsa, işte onlar başarıya erenlerin ta kendileridir."; Ahzâb, 33/70-71; "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğru söz söyleyin ki, Allah sizin işlerinizi düzeltsin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah'a ve Resûlüne itaat ederse, muhakkak büyük bir başarıya ulaşmıştır."; Fetih, 48/17. Âyetin anlamı: "…Kim Allah'a ve Peygamberine itaat ederse, Allah onu, içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyar. Kim de yüz çevirirse, onu elem dolu bir azaba uğratır."

Allah'ı ve Resûlü'nü gereği gibi sevmezsek, samimiyetle itaat etmezsek, Allah ve Resûlü'nü razı edecek hizmet yolunda alnımızı terletmezsek, Allah'a kul, Peygamber'e ümmet olma yolunda özel bir gayret göstermezsek nelerle karşılaşacağımızı, hangi duvara çarpacağımızı, hangi dalgalarla boğuşacağımızı, ruh dünyamızın semasında hangi kara bulutların dolaşacağını, hangi manevî tehlikeler altında ezileceğimizi bize yine Kur'ân-ı Mübîn söylüyor.

Sevdiklerimizle Beraber Olabilmek Müjdesi

Duamız, tövbemiz ve sevgimiz bir arada yürüdüğü zaman dünyamız ve âhiretimiz için bir değer ifade eder.

Evet… Dua edersek, umutlanabiliriz.[60]

Evet… Tövbe edersek ilâhî affa erişmeyi hayal edebiliriz.[61]

---

60 Mü'min, 40/60, 64, 65. Âyetin anlamı: "Rabbiniz şöyle buyurdu: Bana dua edin, duanıza cevap vereyim. Bana kulluk etmeyi kibirlerine yediremeyenler aşağılanmış bir şekilde cehenneme gireceklerdir." "…Allah sizin Rabbinizdir. Âlemlerin Rabbi Allah, yücelerden yücedir. O daima diridir, O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur. O halde dinde ihlâslı ve samimi kişiler olarak O'na dua edin. Her türlü övgü âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur."; A'râf, 7/56, 180. Âyetin anlamı: "Düzene sokulduktan sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. Allah'a (azabından) korkarak ve (rahmetini) umarak dua edin. Şüphesiz, Allah'ın rahmeti iyilik edenlere çok yakındır." "En güzel isimler Allah'ındır. O'na o güzel isimleriyle dua edin…"

61 Hûd, 11/3. Âyetin anlamı: "Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra da O'na tövbe edin ki, sizi belirlenmiş bir süreye (ömrünüzün sonuna) kadar güzel bir şekilde yararlandırsın ve her fazilet sahibine faziletinin karşılığını versin. Eğer yüz çevirirseniz, ben sizin adınıza büyük bir günün azabından korkuyorum."; Nûr, 24/31. Âyetin anlamı: "…Ey mü'minler! Hep birlikte tövbe ediniz ki, kurtuluşa eresiniz."; Tahrîm, 66/8. Âyetin anlamı: "Ey iman edenler! Allah'a içtenlikle tövbe edin. Umulur ki, Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter, Peygamberi ve O'nunla birlikte iman edenleri utandırmayacağı günde Allah sizi, içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokar. Onların önlerinden ve sağlarından nûrları aydınlatıp gider de 'Ey Rabbimiz! Nûrumuzu bizim için

Evet… Seversek sevdiklerimizle beraber olabiliriz.[62]

Peygamberleri ve özellikle Peygamber Efendimiz'i seviyoruz, sıddîkları seviyoruz, şehitleri seviyoruz, sâlihleri seviyoruz.

Onların hayat hikâyelerini öğreniyoruz.

Onların güzel ve yararlı işlerini tespit ediyoruz.

Onların örnek hareketlerini ve ahlâk güzelliklerini imkân ölçüsünde günümüze taşıyabilmek için samimi çaba gösteriyoruz.

Bu noktada Resûl-i Müctebâ Aleyhisselâm'ın canlara şifa, ruhlara gıda olan bir büyük müjdesini sizlerle paylaşmak istiyoruz:

Ashâb-ı Kirâm'ın haber verdiğine göre bir gün bir şahıs gelip Peygamber Efendimiz'e kıyametin ne zaman kopacağı ile ilgili bir soru sordu.

Sevgili Peygamberimiz soruyu soran kişiye, "O saate, o güne ne hazırladın?"dedi.

Çünkü kıyametin ne zaman kopacağını Allah'tan başkası bilemezdi.

Adam,

"Hiçbir şey hazırlamadım. Yalnız ben, Allah'ı ve Peygamber'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) severim." cevabını verdi.

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) de "Öyle ise sen sevdiklerinle beraber olacaksın." buyurdu.

Hazreti Enes, "Hazreti Peygamber'in, sevdiklerinle beraber-

---

tamamla, bizi bağışla, çünkü senin her şeye hakkıyla gücün yeter' derler."; Hucûrât, 49/12. Âyetin anlamı: "…Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah tövbeyi çok kabul edendir, çok merhamet edendir."

62 Buhârî, *Fedâilu Ashâbi'n-Nebî*, 6/36; *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, 9/348-349. Allah ve Resûlünü sevdiğini söyleyen bir şahsa Sevgili Peygamberimiz, "öyle ise sen sevdiklerinle beraber olacaksın" buyurdu. Peygamber Efendimiz'in bu sözü, Medine'de, başta Hazreti Enes b. Mâlik olmak üzere Müslümanlar arasında çok büyük bir müjde olarak algılandı.

sin müjdesine sevindiğimiz gibi hiçbir şey bizi sevindirmedi." diyor ve şöyle devam ediyor:

"Ben, Peygamber'i (sallallâhu aleyhi ve sellem), Ebû Bekir'i ve Ömer'i severim. Onlara olan bu muhabbetim sebebiyle kıyamette onlarla beraber olacağımı Allah'ın lütuf ve inâyetinden umarım. Onların hayır işlerine benzer, (o çapta, o ölçüde) hayır ve ibadet işlememiş olsam bile (verilen müjdeye göre onlara beslediğim muhabbet sebebiyle) bu ümidimi yitirmem."[63]

İşte büyük müjde!...

Hazreti Enes ki, yaklaşık on yaşından yirmi yaşına kadar Peygamber Efendimiz'in terbiyesi altında yaşamış, O'nun evini paylaşmış, adeta manevî evlâdı olmuş, ahlâkî kemâlin tüm inceliklerini O'ndan öğrenmiş, bununla beraber amellerinin nitelik açısından kıyamette Sevgili Peygamberimizle, Hazreti Ebû Bekir ve Hazreti Ömer Efendilerimizle beraber olmaya yetmeyeceğini düşünerek o zor günde Allah'a vuslat yolunun en mühim üç yolcusu ile beraber olabilmeye imkân veren bu sevginin müjdesiyle gözlerinin içi gülüyor, gönlü aydınlanıyor.

Evet… Hazreti Enes de müjdelerin izinden gidiyor.

Elbette bize yakışan da Hazreti Enes gibi müjdelerin izinden gitmek, nebevî müjdeye erişme yolunda onların ardında durmak olmalıdır!

Evet… Hazreti Enes, Nebiyy-i Muhterem (sallallâhu aleyhi ve sellem), Hazret-i Ebû Bekir ve Hazreti Ömer Efendilerimize beslediği sevgisine güveniyor ve bu samimi muhabbetin nurlandırdığı gönlüyle nebevî müjdenin izinden gidiyor!...

İhtimal ki o, ne yapsa, ne işlese, Hazreti Ebû Bekir'lerin,

---

63 Buhârî, *Fedâilu Ashâbi'n-Nebî*, 6/36; *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, 9/348-349.

Hazreti Ömer'lerin amellerinin keyfiyetine erişemeyebileceğini düşünüyordu…

Ama onları sever, onların yapıp ettiklerine benzer işler yapar, onlara bağlı bir ömür sürerse kıyamet gününde, o zor zaman diliminde Allah'a vuslatta en yüksek dereceleri kazanmış olan bu üç yolcuyla yan yana, omuz omuza olabilirdi…

Büyük müjde buydu…

Müjde eri olmak da önemliydi.

Hazreti Enes, iyi bir müjde eriydi…

Müjdeye inanmıştı, ona erişebilmek için samimiyetle, sabırla ve yiğitçe koşuyordu…

Hazreti Enes, ne yapsa Allah Resûlü, Hazreti Ebû Bekir ve Hazreti Ömer Efendilerimiz seviyesinde ameller yapamayacağını düşünerek onlara ulaşmak için muhabbetle yollarında koşarken, bizler, kalitesi, muhtevası, niteliği hususunda sürekli tereddüt ve istifhamlarla sarsıldığımız amellerimize ne derece güvenebiliriz?

Güvenmeyiz, ama Hazreti Enes gibi ümit ederiz.

Peygamberlik gül bahçesinin seçkin gülü Aziz Peygamberimizi severiz, Hazreti Ebû Bekir gibi sıddîkları severiz, Hazreti Ömer gibi hakkı bâtıldan ayıran Fâruk'ları severiz.

Hazreti Osman gibi tevazu ve cömertlikte önder olanları severiz, Hazreti Ali gibi ilimde ve kahramanlıkta örnek olanları severiz.

Fâtıma annemizi ve Ehl-i Beyt'in gülleri Hazreti Hasan ile Hazreti Hüseyin'i severiz.

Hazreti Mus'ab, Hazreti Hamza ve Hazreti Ca'fer-i Tayyar gibi şehitleri severiz.

Hazreti Abdullah b. Mesud, Hazreti Mus'ab b. Umeyr, Hazreti Ebû Zerr-i Gıfarî, Hazreti Abdurrahman b. Avf, Hazreti Sa'd

b. Ebî Vakkas, Hazreti Ebû Ubeyde b. el-Cerrah, Hazreti Ebû Eyyûb el-Ensarî gibi sâlihleri severiz.

Sevgimizdeki derinlik ve samimiyete göre kıyamette onlarla beraber olmayı Allah'tan umarız.

Evet. Nebevî müjde öyle tecelli etmiştir…

Müjdelerin izindeyiz…

NEBEVÎ MÜJDENİN İZİNDEN GİTME HUSUSUNDA MUHÂCİRLER VE ENSÂR

Muhâcirler ve Ensâr, Seyyidi'l-Mürselîn Efendimiz Hazretlerinden aldığı feyzi ömür boyu taşımışlar ve Hazreti Peygamber'i örnek alarak yaşadığı toplumlarda samimi hizmet vermişlerdir.

Bu sebeple Yüce Allah, Kur'ân-ı Kerîm'de onları övmüştür.

Fahr-i Âlem Efendimiz de hadîs-i şerîflerinde onlara takdirlerini belirtmiştir.

Onlar hakkında dua etmiştir.

İslâm ahlâkını davranışa dönüştürerek toplum hayatına en olgun örnekleriyle yansıttıkları için de teşekkür etmiştir.

Gelin, şimdi Kur'ân ve Hadis'lerde bu kutlu nesiller hakkında neler söyleniyor, onlara bir bakalım.

Kur'ân-ı Kerîm Işığında Muhâcirlerin Vasıfları

Allah'ın rızasına erişmişlerdir.

Kendilerine cennet nimetleri ihsan ve ikram edilecektir.

Allah'ın yardımına güvenirler.

Allah'ın Resûlü'ne destek olurlar.

"Rabbimiz Allah'tır." dedikleri için yurtlarından ve mallarından olmuşlardır.

Can ve mallarıyla cihad ettikleri için Allah'ın rahmetini umarlar.

Allah'ın mağfiretine (ilâhî affa) erişmişlerdir.

Mallarına el konularak ziyana-zarara uğratılmışlardır.

Bedenlerine işkence edilmiştir.

Hakaret yoluyla şeref ve haysiyetlerine saldırılar düzenlenmiştir.

Alay ve istihza ile toplumda küçük düşürülmek istenmişlerdir.

Sabır göstererek Allah katında yüksek dereceye erişmişlerdir.

Sadece hicretten önce değil, hicretten sonra da cihâda devam etmişlerdir.

Doğrunun yanında, yanlışın karşısında olmayı ömür boyu sürdürmüşlerdir.

Yaşadıkları sürece zulmün ve zâlimin karşısında mazlumun ise yanında yer almışlardır.

Allah'ın adını yükseltmek uğrunda yapılan savaşlara katılmışlar ve bir kısmı bu savaşlarda şehit düşerken, bir kısmı da yara alıp geri dönerek gâzi olmuşlardır.

Onlar savaşmıştır; çünkü düşmanlar, insanlığın kurtuluşunun çarelerini gösteren İslâm'ın yayılma yoluna engeller koymuşlardır.

Onlar savaşmıştır; çünkü düşmanlar, sürekli zulüm işliyorlardı, zor gücüyle baskı ve şiddet (tahakküm) uyguluyorlardı, haksızlık yapıyorlardı, fitne ve karışıklık çıkarıyorlardı, bozgunculuk yapıyorlardı.

İslâmiyet ise zulme, tahakküme, fitneye ve haksızlığa karşı idi, İslâmiyet bütün insanlık için hakkı, adaleti ve barışı öngörüyordu.

"Muhâcir", dinî hizmetlerde önceliği olan ve birinci sırayı alan bir zümrenin mefharet unvanıydı.[64]

Hadîs-i Şerîfler Işığında Muhâcirlerin Vasıfları

Şüphesiz İslâmî literatürde geçtiği şekliyle hicret çetin bir iştir.

Muhâcirler, işte bu çetin işe girişebilen yürekliler zümresidir.

Hicret, büyük fedakârlıktır.

Muhâcirler, bu fedakârlığı göğüsleyen yiğitlerdir.

Muhâcirler, taşınabilir az sayıdaki eşya dışında evleri dahil tüm mal varlıklarını terk etmek durumunda kalmışlardır.

Hatta bazılarının taşıyabilecekleri azıcık eşyaya da el konulmuş, tahsil edeceği alacaklar kendilerine ödenmemiş, paraları ellerinden alınmış ve sadece bir canı ile hicret yoluna düşmüşlerdir. Bunlardan biri Suheyb b. Sinan Hazretleri olup Resûl-i Ekrem Efendimiz'e haber verilince Gül-i Gülzâr-ı Nübüvvet Hazreti Muhammed Aleyhisselâm "Suheyb kazandı!" buyurmuştur.

Onlar, Allah'ın rızasına nail olmak için hicret yoluna düşmüşlerdir.

Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm'ın hoşnutluğuna erişmek için hicret etmişlerdir.

Dinî hizmetlerde hep en önde koşmuşlardır.

Cennete ilk girecek olanlar bunlardır.

Cennet müjdesine ilk erişenlerdir.

Ümmet-i Muhammed arasında insanlar için çıkarılmış en hayırlı nesillerdir.

---

64 Muhâcirlerin vasıflarından bahseden âyetler için bkz.: Nahl, 16/41, 42, 110; Bakara, 2/218; Âl-i İmrân, 3/195; Nisâ, 4/100; Tevbe, 9/20-22, 100; Hac, 22/40, 58, 59.

Kıyamet gününde yüzlerinin nuru güneş ışığı gibi parlayacaktır.[65]

Bizzat Peygamber Efendimiz de en büyük Muhâcirdi ve İslâm'a hizmeti geçen önemli zümrelerle beraberliğini ifade ederken Muhâcir unvanını en önde tutardı.

Resûl-i Müctebâ Efendimiz, "Eğer hicret (dinî bir emir ve ibadet) olmasaydı, ben muhakkak Ensâr'dan biri olurdum." diyerek Ensâr'a değer yüklerken, hicreti birinci sırada tutmuştur.[66]

Kur'ân-ı Kerîm Işığında Ensârın Vasıfları

Ensâr-ı Kirâm Hazretleri, Muhâcirleri barındırırlardı.

Muhâcirlere yardım ederlerdi.

Muhâcirlere derin sevgi beslerlerdi

Muhâcirlere yaptıkları yardımlardan dolayı üzüntü duymazlardı.

Muhâcirlere yaptıkları yardımların ardından başa kakmazlardı.

Kendileri ihtiyaç içinde olsalar da Muhâcirleri kendilerine tercih ederlerdi.

Îsar, ihsan ve ikram sahibiydiler.[67]

Diğerkâmdılar.

Yaptıklarını en iyi bir şekilde yaparlardı.

---

65 Bu konudaki hadisler için bkz.: İbn Mâce, *Zühd*, 35; Tirmizî, *Zühd*, 37; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 1/324, 354; Aynı Eser, 3/132.

66 Bkz.: Buhârî, *Menâkıbü'l-Ensâr*, 1. Hadîsin anlamı: "…Eğer hicret (dinî bir emir ve ibadet) olmasaydı, ben muhakkak Ensâr'dan bir kişi olurdum."

67 Bkz.: Haşr, 59/9. Âyetin anlamı: "Onlardan (Muhâcirlerden) önce o yurda (Medine'ye) yerleşmiş ve imanı da gönüllerine yerleştirmiş olanlar, hicret edenleri severler. Onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık duymazlar. Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden, hırsından korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir."

İyilik yaparlardı.

Cömerttiler, ikram sahibiydiler.

Mala, mülke karşı tamahkâr değildiler, hırsları yoktu. Bu sebeple hayra-hasenâta düşkün olup imkânlarını toplum yararına olan hizmetlere kolayca aktarabiliyorlardı.

Onlar muratlarına ermişlerdi.

"Ensâr", dinî hizmetlerde önceliği olan ve Muhâcirlerden sonra ikinci sırayı alan bir zümrenin mefharet unvanıydı.[68]

Hadîs-i Şerîfler Işığında Ensâr'ın Vasıfları

Hazreti Peygamber, İslâm'ın yayılması amacıyla Mekke'den Medine'ye göç etmiş, bu yüzden "Muhâcir" unvanını almıştı. Bu anlamda keyfiyet bakımından en büyük Muhâcir o idi.

Ancak Allah'ın adını yüceltme ve İslâm'ı ötelere taşıma adına hicret etmiş ve Muhâcir unvanını almış olmasaydı Ensâr'dan biri olmayı tercih eder ve böyle şerefli bir unvanı almakla mutlu olurdu.

Resûl-i Ekrem Efendimiz'in tespitine göre Ensâr, üzerlerine düşen görevi hakkıyla yapan ve ahidlerinde duran gıptaya şayan bir zümredir.

Çünkü Ensar, kendileriyle böyle bir unvanın paylaşılabileceği seçkin bir topluluktu.

Öyle ki, Ensâr topluluğunu mü'minler severdi. Zira onlar, mü'minleri sevindirecek samimi hizmetlere ve yardımlara imza atarlardı.

Münafıklar ise Ensâr'a buğzeder, kin ve husumet beslerlerdi. Çünkü Ensâr'ın İslâm'ın yayılması ve Müslümanların başarması adına yapıp ettikleri, münafıkları rahatsız ederdi.

---

68 Bu konuya dair âyetler için bkz.: Tevbe, 9/100, 117; Haşr, 59/9.

Nebevî müjdeye göre Ensâr'ı sevenleri Allah da severdi.

Ensâr'ı sevmeyenleri Allah da sevmezdi.[69]

Seyyid-i Kâinât Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), Allah'ın af, rahmet ve mağfiretine erişmeleri için onlara dua ederdi.

Ensâr, Fahr-i Kâinât Hazretleri'nin yanında insanların en sevimlileri ve sevilenleri arasındaydı.

Resûl-i Müctebâ Hazretleri tarafından kendilerine "mahallelerinde hayr olduğu" müjdelenmişti.

Keza Sevgili Peygamberimiz tarafından Kevser Havuzu'nda birlikte olacakları müjdesi de kendilerine verilmişti. [70]

Ensâr, gerçekten de Sevgili Peygamberimize gönülden bağlanmışlardı.

Peygamberimize samimi olarak tabi olmuşlar, peşinden yürümüşler, sadâkat göstermişlerdi.

Ensâr, Sultânü'l-Enbiyâ Efendimiz'in cemaatıydılar.

Andelîb-i Zîşan Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) sırdaşlarıydılar.

Fahr-i Rusül Efendimiz'in emînleriydiler.

Hayru'l-Beşer Efendimiz onlara çok güvenirdi.

Habîb-i Hudâ ve Şefî-i Rûz-i Cezâ Efendimiz onların yardımlarını takdirle anardı.

Verd-i Gülistân-ı Hudâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, onların zor zamanda Muhâcirlere sahip çıkışını hiç unutmazdı.

Server-i Enbiyâ Efendimiz, onlara vefakâr davranırdı, Muhâcirlerin de böyle davranmalarını isterdi.

Mefhar-i Mevcûdat Efendimiz, kendisinden sonra insanları idare mevkiine gelecek Muhâcirlerden, Ensâr'dan iyilik eden-

---

69 Bu kapsamlı hadîs için bkz.: *Buhârî, Menâkıbü'l-Ensâr*, 3.

70 Bkz.: Buhârî, *Menâkıbü'l-Ensâr*, 7.

lere bolca mükâfat vermelerini, hata yapanları da affetmelerini isterdi.[71]

Kur'ân-ı Kerîm ve Hadîs-i Şerîfler Işığında Muhâcirler ve Ensârın Ortak Özellikleri

Muhâcirler de Ensâr da ilme düşkündüler.

Dostluk ve sohbete eğilimli bir gönül dünyasına sahiptiler.

Bundan dolayı her iki zümre ortak bir şeref unvanı olarak "Ashâb-ı Kirâm" diye anıldılar.

Ülfet ehli idiler, kendileriyle kolayca, huzurla ve rahatça bir araya gelinebilir ve ortak bir hizmet yürütülebilirdi.

İrşad ehli idiler, herkese hak yolu, doğru yolu gösterirler ve bu yolda en güzel örnek olurlardı.

Allah'a, sağlam-güçlü-metîn bir îmanları vardı.

Allah'a tevekkül ve teslimiyetleri tamdı.

Dünyevî şartların gerektirdiği tüm çalışmaları titizlikle yerine getirdikten sonra büyük bir bağlılıkla başarıyı Allah'tan beklerlerdi.

Resûl-i Ekrem Efendimiz'e sevgi, saygı ve bağlılıkları tamdı.

Fahr-i Kâinât Efendimiz'i canlarından, mallarından, evlâtlarından ve dünyada sahip oldukları her şeyden daha çok severlerdi.

Resûlullah Efendimiz'in her işaretini bir emir telakki ederlerdi.

"Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Resûlü!" ifadesi onların Efendimiz'e bağlılık ve itaatlerini yansıtan bir hitaptı.

Mallarıyla ömür boyu Allah yolunda mücadele ederlerdi.

---

[71] Bu kouya dair hadisler için bkz.: Buharî, *Menâkıbü'l-Ensâr*, 1, 3, 4, 5, 6, 7, 10; Müslim, *Fedâilü's-Sahâbe*, 43, 44; Tirmizî, *Menâkıb*, 66.

Canlarıyla ömür boyu Allah yolunda mücadele ederlerdi.

İlim yoluyla ömür boyu Allah yolunda mücadele ederlerdi.

Muhâcirler ve Ensâr arasında sağlam bir komşuluk münasebeti vardı.

Onlar, nebevî öğretide yer aldığı biçimiyle komşuyu rahatsız etmenin kişiye cenneti kaybettirecek bir günah olduğunun, komşusu açken gaflete düşerek ilgisiz kalmanın iman zafiyetine sebep olacağının bilincinde idiler.

Muhâcirler ile Ensâr arasında iş münasebetleri, alış-veriş, ticarî ortaklıklar sağlamdı; bu nevi işleri doğruluk, dürüstlük ve güvenilirlik ölçülerine uygun olarak yürütürlerdi.

Nizam ve intizama riayet ederlerdi.

Düzenli ve tertipli idiler.

Temizliğe riayet ederlerdi.

Çevreyi kirletmekten kaçınırlardı.

Her zaman, her mekân ve her işte estetiği gözetirlerdi.

Toplum barışına sürekli katkı verirlerdi.

Samimi bir dayanışma içindeydiler.

Birlik-beraberliğe önem verirlerdi.

İç barışı ve toplum huzurunu bozacak hareketlerden uzak dururlardı.

Elleriyle, dilleriyle ve başka yollarla kimseye zarar vermezlerdi.

Güler yüzlü idiler, katılık, husumet ve kindarlık duygularından uzaktılar.

Fevkalâde bir kardeşlik bağıyla birbirlerine bağlı idiler.

Her biri toplumun mutluluğu için büyük bir çaba içindeydiler.

Nebiyy-i Muhterem Efendimiz'in Muhâcirleri ve Ensârı or-

taklaşa kapsayan müjdeleri, iltifatları ve değerlendirmeleri pek çoktur.

Hizmetteki samimiyetleri ve can bedenden çıkıncaya kadar bu doğrultuda müdavemetleri (samimi hizmetlerinde, dinî duyarlılıklarında-ittikalarında devamlılıkları) sebebiyle Muhâcirler ve Ensâr, gerçekten de takdirle anılmayı hak etmişlerdi.

Nitekim yukarıda işaret olunduğu gibi Cenâb-ı Mevlâ Kur'ân'da, Rahmet Peygamberi Efendimiz Hazretleri de hadîs-i şeriflerinde hamiyetli, gayretli, sabırlı, dürüst, cesur ve uygun her hizmete varım diyen bu kutlu nesilleri övmüştür.

Biz burada bu iki kutlu nesli bir arada zikreden Efendimiz Hazretleri'nin duasını vermek istiyoruz.

Fahr-i Kâinat Efendimiz şöyle dua ediyordu:

"Gerçek hayat âhiret hayatıdır. Allahım! Sen, Ensâr ve Muhâcirlere iyilik ihsan eyle, merhamet buyur, mağfiretine eriştir!"[72]

---

72 Buharî, *Menâkıbü'l-Ensâr*, 8; İbn Hişam, *es-Sîre*, 2/142; İbn Sa'd, *Tabakât*, 1/240.

RESÛL-İ MÜCTEBÂ EFENDİMİZ'İN (S.A.S.) RAHLE-İ TEDRÎSİNDEN FEYZ ALAN ASR-I SAÂDET NESLİNİN BAŞLICA ÖZELLİKLERİ

Sevgili Peygamberimizin yaşadığı döneme, "Asrı Saâdet: Mutluluk Devri, Kutlu Zaman Dilimi" denilmektedir.

Kutlu zaman diliminde Peygamber Efendimiz, temelini Muhâcirler ve Ensâr'ın oluşturduğu "Ashâb-ı Kirâm" denilen "Asr-ı Saâdet Nesli"ni yetiştirmiştir.

Bu nesil, inançlı, bilgili, güzel ahlâklı, samimi, gayretli, dürüst, cesur, sabırlı ve becerikli insanlardan oluşuyordu.

Kur'ân-ı Kerîm ve Hadîs-i Şerîflerde ortaya çıkan bilgiler dikkate alındığında Hazreti Peygamzber'in yetiştirdiği ve insanlığın hizmetinde öncü kıldığı insanın zihniyet, kişilik ve davranış özellikleri şöyle sıralanabilir:[73]

● İnançlı idiler, Allah'a tevekkül ve teslimiyetleri, Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm'a muhabbetleri tamdı.[74]

---

73 Bu hususa işaret eden âyet ve hadislerden bazılarına "Kur'ân-ı Kerîm ve Hadîs-i Şerîfler Işığında Muhâcirler ve Ensâr" bahsinde yer verilmiştir. Konuya ilgi duyan okuyucular o bahse tekrar göz atabilirler.

74 Bkz.: Enfâl, 8/2. Âyetin anlamı: "Mü'minler ancak o kimselerdir ki, Allah anıldığı zaman kalpleri ürperir. O'nun âyetleri kendilerine okunduğu zaman

● Allah ve Resûlü'nü her şeyden ve herkesten, hatta öz canlarından daha çok severlerdi.[75]

● Her zaman ve her şartta Allah'ı bilirler, tanırlar, bu irfan ile O'na içtenlikle kulluk ederlerdi.

● Allah'a ve Resûlü'ne itaat ve ittibâları (gösterdikleri gayede yürümeleri) samimi idi.[76]

● Sözü dinlerler ve en güzeline uyarlardı.[77]

● Güzel ahlâk sahibi idiler.

● Bilgili idiler, bilime saygılı ve her gün yeni bir şey öğrenmeye istekli idiler, ilmî inkişaf (bilimsel ilerleme) için plânlı bir çaba içindeydiler. Onlar için bilgi, hakikati bulma, hakikati gönderen Hâlık-ı Lem Yezel Hazretleri'ne ve gönderilenlerden insanları haberdar eden Resûl-i Müctebâ Muhammed Mustafa (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e bağlanmakta yol gösterici idi, ma'rifetullâhâ vasıta idi.[78]

(bu) onların imanlarını artırır. Onlar sadece Rablerine tevekkül ederler."; Nahl, 16/42. Âyetin anlamı: "Onlar, sabreden ve yalnız Rablerine tevekkül eden kimselerdir."

75 Bkz.: Ahzâb, 33/6. Âyetin anlamı: "Peygamber, mü'minlere kendi canlarından daha yakındır. O'nun eşleri de mü'minlerin analarıdır."

76 Bkz.: A'râf, 7/158. Âyetin anlamı: "(Ey Muhammed!) De ki: Ey insanlar! Şüphesiz Ben, yer ve göklerin hükümranlığı kendisine ait olan Allah'ın hepinize gönderdiği peygamberiyim. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O, diriltir ve öldürür. O hâlde, Allah'a ve O'nun sözlerine inanan Resûlüne, o ümmî peygambere iman edin ve O'na uyun ki, doğru yolu bulasınız.

77 Bkz.: Zümer, 39/18. Âyetin anlamı: "Sözü dinleyip de en güzeline uyanlar var ya, işte onlar Allah'ın hidayete erdirdiği kimselerdir. İşte onlar akıl sahiplerinin ta kendileridir."

78 Bkz.: Tâ-Hâ, 20/114. Âyetin anlamı: "Rabbim! İlmimi arttır!"; Zümer, 39/9. "…Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Ancak akıl sahipleri öğüt alırlar."; A'râf, 7/199. Âyetin anlamı: "Sen af yolunu tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir."; Sevgili Peygamberimiz de ilmi teşvik etmiş, Müslümanlar için ilmin önemine sürekli dikkat çekmiş, (Bkz.: Tirmizî, *İlim*, 19), âlimleri de peygamberlerin vârisi saymıştır. (Bkz.: Buhârî, *İlim*, 10)

● Becerikli idiler, bir hizmeti gerçekleştirme konusunda organize olma yetenekleri gelişmişti.[79]

● Çalışkan ve gayretli idiler, emeğe ve alın terine çok önem verirlerdi.[80]

● Kazandıklarıyla bir yandan aile bireylerinin ihtiyacını karşılarken, diğer yandan yoksulları, yetimleri, ihtiyaç sahiplerini gözetirler, İslâm toplumunun gelişmesi adına gösterilen hayırlı hizmetlere gönül rızasıyla destek verirlerdi.[81]

● İhsan, ikram, îsar sahibi olmak (cömertçe ikram ile diğerkâmlık, kendisi muhtaç bile olsa başkasının ihtiyacını karşılamayı önceleme), onların ayrılmaz özelliğiydi.[82]

● Tamahkâr ve harîs (açgözlü) değillerdi.

---

79 Gerek Mekke döneminde Hazreti Peygamber Aleyhisselâm'ın zor şartlarda yürüttüğü tebliğ faaliyetlerinde, gerekse hicretten sonra Medine'de Mescidlerin yapımı, kardeşlik tesisisi ve ilk nüfus sayımı ile başlayan Medine döneminde teşkilâtçılıkta ve hizmette organize olma hususunda son derece olumlu katkılar ortaya koydular, İslâm toplumunun oluşumu ve gelişiminde fevkalâde gayret gösterdiler.

80 Hicretten sonra Medine'de kardeşlik kurulduğunda Medineliler mallarının yarısını muhâcir kardeşlerine vermek istedilerse de onlar emekleri karşılığında mahsul zamanında hurma bahçelerinden paylarına düşeni alabileceklerini ifade ettiler, Ensâr-ı Kirâm Hazretlerine teşekkür ederek onlardan aldıkları sermaye ile çarşı pazarda ticaret faaliyetlerine giriştiler ve alın teriyle çalışarak kazanmayı ilke edindiler.

81 Bkz.: Müslim, *Vasiyyet*, 14; Tirmizî, *Ahkâm*, 36. Hadîsin anlamı: "İnsan ölünce (hayır ve sevap getiren bütün) amelleri kesilir. Yalnız üç çeşit ameli kesilmez: Devamlı ve uzun ömürlü hayır (sadaka-i câriye-vakıf), insanların faydalandığı ilmî eser, kendisine dua eden hayırlı evlât."

82 Bkz.: Haşr, 59/9. Âyetin anlamı: "Onlardan (muhâcirlerden) önce o yurda (Medine'ye) yerleşmiş ve imanı da gönüllerine yerleştirmiş olanlar, hicret edenleri severler. Onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık duymazlar. Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden, hırsından korursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir."

● Sabırlı idiler, inanç ve ibadet dünyalarını koruyabilme adına giriştikleri hayırlı işlerde karşılaştıkları engelleri sabırla aşmaya çalışırlardı. Müşriklerin alay, istihza ve eziyetlerine karşı sabırlı idiler. Bunların dışında başlarına gelen çeşitli sıkıntılara karşı da tahammüllü idiler.[83]

● Herkese hak yolu göstermekte gönüllü idiler.[84]

● İslâmî hizmetlerde çok duyarlı idiler, hizmetin başarıya ulaşabilmesi adına gerek mal, gerekse canla her fedakârlığı göze alırlardı.[85]

● İslamî hizmetlerde çok samimi idiler, kendilerini öne çıkarmadan tevazu göstererek bu kabil hizmetlerin içinde yer almayı ödev bilirlerdi.[86]

● İ'lây-ı Kelimetullâh (Allah'ın adını yüceltme) uğrunda can ve mallarıyla mücadele ederlerdi.[87]

---

83 Bkz.: Nahl, 16/42. Âyetin anlamı: "Onlar, sabreden ve yalnız Rablerine tevekkül eden kimselerdir."

84 Bkz.: Asr, 103/1-3. Âyetin anlamı: "Andolsun zamana ki, insan gerçekten ziyan içindedir. Ancak, iman edip de sâlih ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler, birbirlerine sabrı tavsiye edenler başka (Onlar ziyanda değillerdir).

85 Bir örnek: Tebük Seferi öncesinde Hz. Ebû Bekir tüm nakdî servetini, Hz. Ömer mal varlığının yarısını İslâm ordusunun donanımına sarfolunmak üzere Hazreti Peygamber Aleyhisslâm'a vermişlerdi. Abdurrahman b. Avf Hazretleri bu amaçla önemli bir malî destek ortaya koymuş, Hazreti Osman binlerce askerin sefere hazırlanması için gerekli donanımı sağlamıştı. İki sepet hurması olanlar, birini getirip İslâm ordusuna erzak ve yolluk olsun diye Resûl-i Ekrem Efendimiz'e vermişlerdi.

86 Bkz.: Lokman, 31/18. Âyetin anlamı: "Küçümseyerek surat asıp insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Çünkü Allah, kendini beğenmiş övünüp duran kimseleri asla sevmez."; Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, VI, 108-109. Hadîsin anlamı: "Allah için mütevazı olanı Allah yükseltir. Allah'a karşı böbürleneni de Allah alçaltır."

87 Bkz.: Tevbe, 9/40. Âyetin anlamı: "….Allah'ın sözü en yücedir, Allah,

● Zulüm, tahakküm, şiddet ve fitne ile İslâm'ın yayılmasını önleme çabalarına karşı sabit-kadem oldular, direndiler.

● Allah yolunda yürüyerek Resûl-i Müctebâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in davasına samimi hizmet ettiler. Ol Resûl-i Kibriyâ'yı yürekten sevdiler ve uğrunda büyük gayret gösterdiler.[88]

● Temiz ve tertipli idiler.

● Estetik duyguları gelişmiş idi.[89]

---

mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir."; Bakara, 2/218. Âyetin anlamı: "İman edenler, hicret edenler, Allah yolunda cihad edenler, şüphesiz bunlar Allah'ın rahmetini umarlar…"; Enfâl, 8/74. Âyetin anlamı: "İman edip hicret eden ve Allah yolunda cihad edenler ve (muhâcirleri) barındırıp (onlara) yardım edenler var ya; işte onlar gerçek mü'minlerdir. Onlar için bir bağışlanma ve bol bir rızık vardır."; Bakara, 2/154. Âyetin anlamı: "Allah yolunda öldürülenlere 'ölüler' demeyin. Hayır, onlar diridirler. Ancak siz bunu bilemezsiniz."; Müslim, *İmâre*, 146; İbn Mâce, *Cihad*, 1; *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, VIII, 356. Hadîsin anlamı: "Ey insanlar! Düşmanla savaşı arzu etmeyiniz, aksine Allah'tan sizi harp felâketinden korumasını isteyiniz. Fakat düşmanla karşılaşınca da sabrediniz ve biliniz ki, cennet muhakkak surette mücâhid kılıçlarının gölgeleri altındadır."

88 Bkz.: Ahzâb, 33/6. Âyetin anlamı: "Peygamber, mü'minlere kendi canlarından daha önce gelir. O'nun eşleri de mü'minlerin analarıdır…" Ashâb-ı Kirâm'ın kendi sözlerinden alıyoruz ki, Resûl-i Müctebâ Aleyhisselâm'ı gerçekten çok sevmişlerdi, mallarından, canlarından, öz aile fertlerinden daha çok sevmişler ve bu sevginin gereğini mertçe yerine getirmişlerdi. Hz. Ömer, "Ben seni öz canımdan daha çok seviyorum" sözünü Peygamber Efendimiz'in huzurunda ve O'nun hakkında söylemişti. Buna dair hadîsler için bkz.: Buhârî, *İman*, 7, 8; Müslim, *Vücûb-i Muhabbet-i Resûlillâh*, 69, 70; Nesâî, *İman*, 19.

89 Bkz.: Buhârî, *İman*, 39. Hadîsin anlamı: "Dikkatli ve uyanık olunuz! Bedenin içinde bir lokmacık et parçası vardır ki, iyi olursa bütün beden iyi olur, bozuk olursa bütün beden bozuk olur. İşte o et parçası kalptir." Şerh: Estetik duygusu, kötülüklerden arınmış, iyiliklerle bezenmiş bir kalpte gelişir.

● Nazik, kibar ve güler yüzlü idiler.

● Duygu, düşünce ve davranışlarında samimi idiler.

● Kalb-i selîm ve kalb-i münîb (kötülükten arınmış ve Hakk'a yönelmiş bir kalp) sahibi olmak en önemli gayeleri idi. Bu gayeye erişmek için sürekli gayret gösteriyorlardı.[90]

● Merhametli ve yardımsever idiler.

● Îsar sahibi olmaya gayret ederlerdi, kendisini değil, önce ötekini düşünürlerdi.[91]

● Vefakâr, mütevazı, dürüst ve olgun idiler.[92]

● Hak ve adaletten ayrılmazlardı, zulme, zalime ve haksızlığa karşı idiler.[93]

---

90 Bkz.: Şuarâ, 26/88-89. Âyetin anlamı: "O gün (hesap günü), ne mal fayda verir ne de evlât! Ancak Allah'a kalb-i selîm (kötülüklerden arınmış temiz bir kalp) ile gelenler (o günde fayda bulurlar).; Kaf, 50/31-34. Âyetin anlamı: "Cennet, Allah'a karşı gelmekten sakınanlara uzak olmayacak şekilde yaklaştırılacak. (Onlara şöyle denir): İşte bu, size (dünyada) vaad edilmekte olan şeydir. O, Allah'a yönelen, emirlerini gözeten, görmediği halde Rahmân'dan korkan ve Allah'a yönelmiş bir kalp ile gelen kimselere mahsustur. Oraya selametle girin. İşte bu, ebedi yaşamanın başladığı gündür."

91 Bkz.: Haşr, 59/9. Âyetin anlamı: "… Ensâr, son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile muhâcirleri kendilerine tercih ederler…"

92 Lokman, 31/18. Âyetin anlamı: "Küçümseyerek surat asıp insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme! Çünkü Allah, hiçbir kibirleneni, övüngeni sevmez."; Müslim, *Cennet*, 65, *Birr*, 69; Ebû Dâvud, *Edeb*, 40; Hadîsin anlamı: "Yüce Allah bana sizin alçak gönüllü olmanızı vahyetti, hiç kimse diğerine karşı böbürlenmesin!" "Allah için tevazu gösteren kimseyi Allah yükseltir."

93 Bkz.: Nahl, 16/90. Âyetin anlamı: "Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlara yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor."; En'am, 6/152. Âyetin anlamı: "…Ölçüyü ve tartıyı adaletle tam yapın….Birisi hakkında konuştuğunuz zaman yakınınız bile olsa âdil olun…"

• Her zaman dosdoğru olmaya özen gösterirlerdi.[94]

• Toplumun temel direklerinden biri olduğunun bilinciyle her davranışın başkasını etkileyeceğini düşünerek daima iyilik yaparlar, iyilik niyeti taşırlar, toplum binasının bir tuğlası, toplum bedeninin bir organı olduğunu hatırdan çıkarmazlar, daima birlik ve dayanışma içinde davranırlardı.[95]

• Samimi bir dayanışma içinde olup toplum barışına sürekli katkı yaparlardı.

• Din kardeşliğinin gerektirdiği sevgi, saygı ve samimi yardımlaşmanın gereklerini yerine getirirlerdi.[96]

• Akrabalık hukukuna riayet ederlerdi, onlara ilgisiz kalmazlar, sıla-i rahme önem verirlerdi.[97]

• Komşuluk haklarını gözetirlerdi, komşusu açken tok yatma-

---

94 Bkz.: Hûd, 11/112. Âyetin anlamı: "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Beraberindeki tövbe edenler de dosdoğru olsunlar. Hak ve adalet ölçülerini aşmayın. Şüphesiz O, yaptıklarınızı hakkıyla görür."

95 Bkz.: Âl-i İmrân, 3/103. Âyetin anlamı: "Hep birlikte Allah'ın ipine (Kur'ân'a) sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani sizler birbirinize düşmanlar idiniz de O, kalplerinizi birleştirmişti. İşte O'nun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. …"

96 Bkz.: Bakara, 2/265. Âyetin anlamı: "Allah'ın rızasını kazanmak arzusuyla ve kalben mutmain olarak mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yüksekçe bir yerdeki güzel bir bahçenin durumu gibidir ki, bol yağmur alınca iki kat ürün verir. Bol yağmur almasa bile ona çiseleme yeter. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görendir."; Tirmizî, *Edeb*, 41. Hadîsin anlamı: "Allah, cömerttir, cömertliği sever."

97 Bkz.: İbn Sa'd, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1/235; Buhârî, *Büyû'*, 13; Müslim, *Birr*, 20. Hadîsin anlamı: "Ey insanlar! Selâmı yayınız! Rast geldiğinize açıkça selâm veriniz, muhtaçlara yemek yediriniz, akrabanıza yardım ediniz ve onları ziyaret ediniz, herkesin uykuda olduğu bir sırada (geceleyin) namaz kılınız. (Böyle yaparsanız), selâmetle cennete girersiniz.", "Kim rızkının genişletilmesini veya ömrünün uzatılmasını isterse akrabasıyla ilgilensin!"

nın imanın olgunlaşmasına engel teşkil ettiğinin bilincinde idiler.[98]

• Çok vefakârdılar, dostlarını, yoldaşlarını, hizmet arkadaşlarını asla unutmazlardı.

• Din kardeşliğinin inceliklerini her zaman hatırda tutarlar, buna göre davranırlar, bunun gerektirdiği görev ve sorumlulukların gereğini yerine getirilerdi.

• Güler yüzlü idiler, kin tutmazlardı.[99]

• Hastalarla, cenaze sahipleriyle ilgilenirlerdi, Hastalara Cenâb-ı Hak'tan şifa dilerler, ölüm ânında imkân varsa cenaze namazına ve devamında kabre intikaline katılırlar, geride kalanlara taziye verirler, teselli ederlerdi.

• Hiç kimseye haset etmezlerdi, çekememezlik duygusu onlara yabancıydı.[100]

• Kin tutmak, husumet beslemek, öç almak gibi kötü duygu ve düşüncelerden uzak dururlardı.

---

98 Bkz.: Nisâ, 4/36. Âyetin anlamı: "Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin. Şüphesiz Allah, kibirlenen ve övünen kimseleri sevmez."; Buhârî, *Edeb*, 29, 31; Müslim, *İman*, 73, 74. Hadîsin anlamı: "Komşusu şerrinden güvende olnayan kimse cennete giremez." "Allah'a ve âhiret gününe iman eden, misafirine ikram etsin. Allah'a ve âhiret gününe iman eden, komşusuna iyilikte bulunsun. Allah'a ve âhiret gününe iman eden, ya hayır söylesin yahut sussun."

99 Bkz.: Âl-i İmrân, 3/134. Âyetin anlamı: "Onlar bollukta ve darlıkta Allah yolunda harcayanlar, öfkelerini yenenler, insanları affedenlerdir. Allah, iyilik edenleri sever."; Tirmizî, *Birr*, 45; *Riyâzü's-Sâlihîn*, I, 159. Hadîsin anlamı: "Kardeşini güler yüzle karşılaman da bir iyiliktir." Şerh: Bu hadisten anlaşıldığına göre bir kişinin din kardeşine güler yüzle davranması da sevap kazandıran bir iyilik ve sadaka hükmündedir.

100 Bkz.: İbn Mâce, *Zühd*, 22; Nesâî, *Cihad*, 8.; Hadîsin anlamı: "Haset etmekten kaçınınız. Çünkü haset, ateşin odunu veya otları yok ettiği gibi, haset de iyi işleri yok eder." "Bir kulun kalbinde hasetle iman birleşmez."

● Gurur, kibir ve ucubtan uzak idiler. Boş şeylerle kendilerini aldatmazlar, bilmedikleri şeyin peşine düşmezler, büyüklenmezler ve yaptıklarını öne çıkararak kendini beğenme duygusuna kapılmazlardı.[101]

● İçki, kumar, zina gibi toplumu ve nesli helâke götüren kötülüklerden uzak dururlardı.[102]

● İnsanları felâkete sürükleyen bu kabil kötülükleri önlemek için çaba gösterirlerdi.

● Çevreyi rahatsız edici her davranıştan kaçınırlardı.

● Bencil değil, mahviyetli idiler, başarılarından sadece kendine pay çıkararak böbürlenmezlerdi, katılımcı, paylaşımcı ve alçakgönüllü idiler.

● Şefkat, merhamet, müsamaha (hoşgörü) ve cömertlik, şiarları idi.[103]

● Başkalarının hataları peşine düşmezler, birbirlerine süizan yapmazlar, gıybet etmezler, çevresindekilerin eksikleri peşine

---

101 Bkz.: İsrâ, 17/36-37. Âyetin anlamı: "Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur. Yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Çünkü sen, yeri asla yaramazsın, boyca da dağlara asla erişemezsin."; Müslim, *İman*, 147-149. Hadîsin anlamı: "Kalbinde zerre kadar kibir bulunan kişi cennete giremez."

102 Bkz.: Mâide, 5/91-92. Âyetin anlamı: "Şeytan, içki ve kumarla, ancak aranıza düşmanlık ve kin sokmak, Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçiyor musunuz? Öyleyse Allah'a itaat edin, Peygamber'e itaat edin ve Allah'a karşı gelmekten sakının…"; İsrâ, 17/32. Âyetin anlamı: "Zinaya yaklaşmayın. Çünkü o, son derece çirkin bir iştir ve çok kötü bir yoldur."

103 Bkz.: Tevbe, 9/128. Âyetin anlamı: "Andolsun, size kendi içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya düşmeniz O'na ağır gelir. O, size çok düşkün, mü'minlere karşı da çok şefkatli ve merhametlidir."; Ebû Davûd, *Edeb*, 58. Hadîsin anlamı: "Merhamet edenlere Allah da merhamet eder. Siz yeryüzündekilere şefkat ve merhamet gösterin ki, göktekiler de size merhamet etsinler."

düşmezler, mahremiyetlerini teşhir edip yaymazlardı.[104]

• Fitne çıkarmazlar (bozgunculuk ve zulüm yapmazlar, kargaşa çıkarmazlar, hak sahiplerine baskı uygulamazlar ve toplumu karıştırmak isteyen) fitnecilere âlet olmazlardı.[105]

• Her zaman birlik, beraberlik, dayanışma ve huzura katkıda bulunurlardı.

• Toplumun huzurunu bozmak isteyenlere/huzura kastedenlere uygun yöntemlerle tepki ve tavır koyarlardı.[106]

• Huzur bozuculuk yapanlara alet olmazlardı.

• Huzur ve güven ortamının yaygınlaşması için olanca güçleriyle çalışırlardı.

• Muhabbet ve saygı ortamının ve din kardeşliği ilişkisinin sürekliliği için çaba gösterirlerdi.[107]

• Güvenilir (emîn) ve dürüst insanlardı, bilerek kimseye zarar vermezlerdi.[108]

---

[104] Bkz.: Hucûrât, 49/12. Âyetin anlamı: "Ey iman edenler! Zannın birçoğundan sakının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurlarını ve mahemiyetlerini araştırmayın. Birbirinizin gıybetini yapmayın.."

[105] Bkz.: Bakara, 2/191. Âyetin anlamı: "…Fitne adam öldürmekten daha kötüdür…"; Enfâl, 8/25. Âyetin anlamı: "Öyle bir fitneden sakının ki o, içinizden sadece zulmedenlere erişmekle kalmaz (umuma sirayet ve hepsini perişan eder). Biliniz ki, Allah'ın azabı şiddetlidir."

[106] Müslim, *İman*, 78. Hadîsin anlamı: "Bir kötülük gören kimse bunu eli ile değiştirsin, bunu yapmak elinden gelmiyorsa dili ile karşı çıksın, bunu da yapamayan, (kötülüğe) kalben buğzetsin ki bu, imanın en zayıf derecesidir." Şerh: Hadîs-i şerîften anlaşıldığına göre Müslüman, toplumda kötülüğün önlenmesi çabasına bir şekilde karınca-kararınca katkı veren, iyiliğin yayılmasına da destek veren bir konumda olmak sorumluluğundadır.

[107] Bkz.: Buhârî, *Mezâlim*, 3. Hadîsin anlamı: "Müslüman, müslümanın kardeşidir; ona hıyanet etmez, onu yaralamaz, küçük düşürmez. Her müslümanın, diğerlerine namusu, malı ve kanı haramdır. Takva işte burada (kalpte)dir. Müslüman kardeşini hor görmek, kişiye günah olarak yeter!"

[108] Bkz.: Buhârî, *İman*, 3, 4. Hadîsin anlamı: "Müslüman, elinden ve dilinden

● Hayatın her safhasında istikamet üzere-dosdoğru olmak onların şiarıydı.[109]

● Üretimde, tüketimde, ticarette, alışverişte, ölçüde, tartıda dürüst idiler.[110]

● Birlikte çalıştığı kişilerin hukukunu gözetirlerdi.

● Kul hakkına azamî saygı gösterirlerdi.[111]

Asr-ı Saâdet nesli bu özellikleriyle öne çıktılar, inançlarındaki samimiyetleri, kulluk vazifesindeki derinlikleri ve dinî-ictimaî hizmetlerindeki güzellikleri sebebiyle Yüce Allah onları Kur'ân'da övdü, cennetle müjdeledi. Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm, davaya gönüllü hizmetlerinden dolayı onlara dua etti, onları hayırla andı.

---

diğer Müslümanların zarar görmediği kişidir."; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 2/400; 5/330. Hadîsin anlamı: "Mü'min, kendisi insanlarla uyuşan/iyi geçimli ve insanların da kendisiyle uyuşabileceği kimsedir. Ülfet kurmayan ve kendisi ile de ülfet kurulamayan/iyi geçimli olmayan insanda hayır yoktur."

109 Hûd, 11/112. Âyetin anlamı: "…Emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Beraberindeki tövbe edenler de dosdoğru olsunlar. Hak ve adâlet ölçülerini aşmayın…"; Ahkaf, 46/13-14. Âyetin anlamı. "Şüphesiz 'Rabbimiz Allah'tır' deyip sonra da dosdoğru olanlara hiçbir korku yoktur, onlar üzülmeyecekler de. Onlar cennetliklerdir. Yapmakta olduklarına karşılık, orada sürekli kalacaklardır."; Buhârî, *Edeb*, 69; Müslim, *Birr ve Sıla*, 103-105. Hadîsin anlamı: "Doğruluk iyiliğe götürür, iyilik de cennete götürür. Kişi, doğru söyleye söyleye Allah katında sıddîklar derecesine yükselir…"

110 Bkz.: İsrâ, 17/35. Âyetin anlamı: "Ölçtüğünüzde ölçmeyi tam yapın, doğru terazi ile tartın. Bu, daha hayırlı, sonuç bakımından daha güzeldir."; Rahmân, 55/9. Âyetin anlamı: "Tartıyı adaletle yapın, teraziyi eksik tutmayın."; Müslim, *İman*, 102. Hadîsin anlamı: "(Alışverişte insanları) aldatan kimse benden değildir." Şerh: Hadisten anlaşıldığına göre alışverişte-ticarette insanları kandırmayı âdet hâline getirmiş kişiler, kaliteli Müslümanlık keyfiyetini yitirirler.

111 Bkz.: Müslim, *Birr ve Sıla*, 182. "Kıyamet gününde haklar sahiplerine geri verilecektir. Boynuzlu koyundan, boynuzsuz koyunun hakkı bile alınacaktır." Şerh. Hadîs-i şerîften anlaşıldığına göre hak sahipleri bu dünyada kendilerine haksızlık edenlerden âhirette haklarını geri alacaklardır. Orada hiç kimse haksızlığa uğramayacaktır.

Bu Gerçekleri Tefekkürle Onlardan Ders Almak

Kur'ân-ı Kerîm'de ve Hadîs-i Şerîf'lerde belirtildiğine göre Muhâcirler ve Ensâr, Allah'ın rızasına erişmişlerdir.

Hepimizin en büyük gayesi, Allah'ın rızasına erişmektir.

Allah'ın rızasına erişmek için başta en büyük Muhâcir Hazreti Muhammed Mustafâ Aleyhisselâm olmak üzere diğer Muhâcirler ve Ensâr, tüm sıkıntılara sabır ve tahammül göstermişlerdir.

En büyük Muhâcir Seyyidi'l-Mürselîn Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) Taif dönüşü taşlanıp horlandığı zaman Cenâb-ı Hakk'a o derin yakarışının bir yerinde "…Sen benden razı isen başıma gelenlere aldırmam!" diyordu.[112]

Ümmü Umâre'ler, Sümeyra Hatunlar, Allah'ın adını yüceltme uğrunda katıldığı savaşlarda yakınlarını kaybetseler de ol Resûl-i Kibriyâ ve Nebiyy-i Muhterem'i sağ gördüklerinde tüm tasalarından arınıyorlar, "Seni sağ-salim gördüm ya, artık bütün felâketler vız gelir." diyorlardı.[113]

Bütün bu fedakârlıkları karşısında Allah'tan tek istekleri, "Peygamber Efendimiz'e cennette komşu olmak"tı, Efendimiz Hazretleri de nebevî müjdelerin izinde yürüyen bu muhabbet sevdalılarının cennette kendisine komşu olmaları için Cenâb-ı Hakk'a dua ediyordu.[114]

Allah ve Resûl muhabbeti uğrunda canlarını veren Hubeyb ve Zeydler de "bin canları olsa ol Habîbullâh'a herhangi bir zarar gelmemesi uğrunda her birini fedaya hazır olduklarını" söylüyorlardı.[115]

---

112 *Sahîh-i Buhârî Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve şerhi*, 2/759.

113 Bkz.: İbn Hişam, *es-Sîre*, 3/105; İbn Sa'd, *Tabakât*, 8/438.

114 Bkz.: İbn Hişam, *es-Sîre*, 3/86-87; İbn Sa'd, *Tabakât*, 8/415.

115 Bkz.: Buhârî, *el-Cihâd Ve's-Siyer*, 169; *el-Megâzî*, 10; İbn Sa'd, *Tabakât*, 2/55-56.

Onlar bunu samimi imanlarının eseri olarak Allah'ın rızasına ve mağfiretine erişmek için yapıyorlardı.

Bize düşen, bunu tefekkür etmek, bu bağlılığın ve fedakârlığın özünü kavramaya çalışmak olmalıdır.

Ashâb-ı Kirâm'dan Kâ'b b. Mâlik Hazretleri, tövbesinin kabul edildiğine dair âyet nâzil olduğu kendisine müjdelendiğinde Allah'ın rızasına erişmek niyetiyle Medine'deki en güzel hurma bahçesini toplum yararına vakfeden bir sahabi idi.[116]

Bu zât-ı muhterem, tövbesinin Cenâb-ı Hak katında kabul gördüğünü müjdeleyen zata sevincinden dolayı en güzel elbiselerini armağan ediyordu.[117]

Cenâb-ı Zülcelâl Hazretleri'nin müjdesine erişmiş olmak, onun için dünyalara bedeldi.

Çünkü Yüce Allah, onun samimiyetini görmüş, tövbesindeki içtenliğini bilmiş ve Kâ'b b. Mâlik Hazretleri'ne değer vermişti.

Bu örnekte görüldüğü gibi Ashâb-ı Kirâm, Hakk'ın rızasına erişmek uğrunda olanca duyarlılığı gösterdikleri ve tövbelerinde samimi oldukları için ilâhî affa erişmeyi hak ettiler.

Bize düşen, bu ince noktayı kavramak olmalıdır.

Mal-mülk sahibi olan her sahâbi, Allah rızası için toplum yararına hayır-hasenatta bulunuyordu.

Maddî varlık sahibi her sahâbi, Allah rızası için vakıf tesis ediyordu.

Ashâb-ı Kirâm'dan bir zat şöyle diyordu:

---

116 Bkz.: Tevbe, 9/118. Âyetin anlamı: " (Allah), savaştan geri kalan üç kişinin tevbelerini kabul etti. Yeryüzü bütün genişliğine rağmen onlara dar gelmiş, vicdanları da kendilerini sıktıkça sıkmış, böylece Allah'ın azâbından yine O'na sığınmaktan başka çare olmadığını anlamışlardı. Sonra eski hâllerine dönsünler diye onların tövbelerini de kabul etti. Şüphesiz Allah, tövbeyi çok kabul eden ve çok merhamet edendir."

117 Bkz.: Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'ân Dili*, 4/2635-2642.

"Allah Resûlü'nün ashâbından (Muhâcirler ve Ensâr'dan) maddî imkânı olup da (Allah rızası için toplum yararına) vakıf tesis etmeyen bir fert görmedim!"[118]

Ashâb-ı Kirâm'ın hayra düşkünlüğü ne kadar etkili ve yaygın öyle değil mi?

Sahâbe-i Kirâm Hazretleri, Allah Resûlü'nün ardından yürüyerek "emrolundukları gibi dosdoğru" olmuşlardı.[119]

Dürüstlük onların şiarıydı.

Hak ve hakikate sahip çıkarlardı, zulme ve zalime karşı idiler. Bu, onlarda geçici bir hâl değil, sürekli idi, şahsiyetlerinin ayrılmaz bir parçası idi.

Bize düşen de bu erdemleri kişiliğimizin bir parçası hâline getirmek olmalıdır.

Komşuşu açken onların uykuları kaçardı, komşularına zarar vermemek için azami titizlik gösterirlerdi. Komşularına güven telkin etmek onları mutlu kılardı.[120]

Yetimin başını okşayan, yoksulun, muhtâcın yüzüne gülen, kimsesizin elinden tutan onlardı.

Bize yakışan da bunları fark etmek olmalıdır.

İbadette, kullukta, huşu, süreklilik ve ölçülülük, onların en bariz özelliğiydi.[121]

---

118 Bu tespiti yapan zat, ashâbtan Câbir Hazretleridir. Bu değerlendirmenin aslı için bkz.: Ömer Nasuhi Bilmen, *Hukûk-ı İslâmiyye ve Istilâhât-ı Fıkhiyye Kamusu*, 4/304.

119 Bkz.: Hûd, 11/112; Şûrâ, 42/15.

120 Bkz.: Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 1/55. Hadîsin anlamı: "Komşusu aç iken tok olarak yatan kimse (gerçek) mü'min değildir." Şerh: Bu hadisten anlaşıldığına göre samimi mü'minlerin yoksul komşularına yardım etmeleri, imanlarının bir gereğidir. Böyle davranmaları durumunda imanları giderek güçlenir. Bunun aksi tutum içine girenlerin imanı ise zayıflar.

121 Bkz.: Mü'minûn, 23/1-11. Âyetin anlamı: "Mü'minler gerçekten kurtuluşa

Allah'a her zaman, her yerde kul idiler.

İbadetlerini sürekli yaparlardı.

İbadetlerini kalbî derinlikle-içtenlikle yaparlardı.

İbadet hayatında ölçüyü korurlar, aşırı gitmezler, ifrata kaçmazlardı.

Biz de onlar gibi ibadette huşûyu, sürekliliği ve ölçülülüğü yakalamaya çalışmalıyız. Bize yakışan da budur.

İnsanî ilişkilerde, sosyal hayatta-ahlakî davranışlarda olgunluk hedefinde azimle yürüyen onlardı. Selâm verirler, selâm alırlar, bir şey sorana cevap verirler, problemi olana çözüm için yol gösterirler, insanlara güler yüzle davranırlardı.

Her türlü engeli sabırla-tahammülle aşarken Allah'ın rızasından başka bir gaye gütmezlerdi.

Tüm şer odaklarına ve bunların ürettiği olumsuzluklara karşı sebatla direnirken bunu sağlayan unsurların başında Allah'ın rızasına erişmek geliyordu.

Allah'ın rızası peşinde koştukları için tüm insanlık arasında "hayırlı nesiller!" unvanını almışlardı.

Ashâb-ı Kirâm (Muhâcirûn-Ensâr), her iyiliği Allah rızası için yapıyorlardı.

Ashâb-ı Kirâm (Muhâcirûn-Ensâr), her kötülükten Allah rızası için uzak duruyor ve karşı çıkıyorlardı.

"Radıyallâhü anhüm ve radû anh" sırrınca Allah da onlardan razı oldu ve onlar için cennetin kapılarını açtı.

Onlar cennetin başköşesinde bulunma mükâfatına "Allah

---

ermişlerdir. Onlar ki namazlarında derin saygı (huşu) içindedirler. Onlar ki, faydasız işlerden ve boş sözlerden yüz çevirirler. Onlar ki zekâtı öderler. Onlar ki ırzlarını korurlar…Onlar ki emanetlerine ve verdikleri sözlere riâyet ederler. Onlar ki, namazlarını kılmağa devam ederler…."

onlardan razı, onlar da Allah'tan razı" olarak erişmek suretiyle âhirette "Gir cennetime!" ilahî nidasına mazhar olacaklardı.[122]

Ve orada tüm insanlar arasında en yüksek ilâhî müjdeye erişmiş olarak, yüzlerinin nuru ay ışığı gibi parlayacaktı.[123]

Biz de onların bu güzelliklerinden yola çıkarak kazanacağımız ve yaşayacağımız güzel ahlâkımızla aynı müjdeye erişmeyi ümit edebiliriz.

Madem ki Muhâcirleri ve Ensâr'ı Hak Teâlâ Hazretleri övüyor, onlara cennetin yolunu gösteriyor, madem ki Muhâcirleri ve Ensâr'ı Hazreti Muhammed Mustafa (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz seviyor ve onları cennetle müjdeliyor... Bize de bu seçkin Asr-ı Saâdet neslini araştırmak, öğrenmek, yapıp ettikleri üzerinde düşünmek, benimsemek, özümsemek ve günümüzde en iyi bir temsil ile onların hatıralarını yaşatmak yaraşır…

Sevgi, öğrenme ile başlar, güzel ahlâkın İslâm'daki öncülerini sevdikçe de içimizde onların güzelliklerini günümüzde temsil gayreti doğar ve sevdiklerimizi örnek alırız, sevdiklerimizin tavsiyelerine kulak verir, sakındırdıklarından kaçınırız.

Nebiyy-i Muhterem Efendimiz'in insan hayatına getirdiği değerleri en güzel bir şekilde yaşayıp bize aktaran Muhâcirler ve Ensâr'ı sevebilir ve hayatlarını öğrenebilirsek, bunun bizi Yüce Mevlâ'nın ve Resûl-i Müctebâ Efendimiz'in sevgi ve hoşnutluğuna götüreceğinin farkına varırız.

Bu durumda Sevgili Peygamberimizin bilinmesinde ve Kur'ân'da belirtilen örnekliğinin doğru anlaşılmasında bize usûl ve

---

122 Bkz.: Fecr, 89/27-30. Âyetin anlamı: "(Allah şöyle der:) Ey huzur içinde olan nefs! Sen O'ndan razı, O da senden razı olarak Rabbine dön! (İyi) kullarımın arasına gir. Cennetime gir."

123 Bkz.: Tahrîm, 66/8. Âyetin anlamı: "…Peygamberi ve onunla birlikte iman edenleri utandırmayacağı günde Allah sizi içlerinden ırmaklar akan cennetlere yerleştirir. Onların nurları, önlerinden ve sağlarından aydınlatır gider…"

metot verecek olan bu hayırlı nesillerin birinci sınıf örnekliğinin günümüze nasıl taşınabileceğini tefekkür etmek durumundayız.

Ders ve İbret İçin Ashâb-ı Kirâm'ın Örnekliğini Bilmek ve Anlamak

Bazen rehberi yakalamak, bizden önce yakalayanı bilip onu takip etmekle mümkün olabilir.

Allah'ı ve Resûlü'nü seviyoruz.

Allah ve Resûl sevgisi, bizim dünya ve âhiret saadetimizin kaynağıdır.[124]

Allah ve Resûl sevgisi, gönlümüzün ışığıdır.

Bizim peygamberimiz Muhammed Mustafâ (sallallâhu aleyhi ve sellem)'dir.

O, bize Allah'ın rızasını kazandıracak, O'nun muhabbet ve mağfiretine eriştirecek olan Habîbullâh'tır.[125]

Allah'ın sevdikleri arasına girebilmenin yolu, Resûl-i Ekrem'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) sevmekten geçiyor.

Hiç kuşkusuz sevmek, örnek almaktır.

Sevmek, sevdiğimizin-Efendimiz'in yolundan gitmektir.

İyi ama yukarıda da sorduğumuz gibi, onu nasıl örnek alabiliriz?

Her saniyesine bin bir güzelliği sığdırabilmiş olan Efendimiz Hazretleri'ni bütün derinliğiyle idrak, algılama ve örneklendirmek kolay mıdır?

---

124 Allah'a ve Resûlüne itaatın başarı ve mutluluk, itaatsızlığın ise sıkıntı ve başarısızlık doğuracağına işaret eden bir dizi âyeti bir arada görmek için bkz.: Nisâ, 4/13, 59, 69, 80; Tevbe, 9/71; Nûr, 24/52; Ahzâb, 33/33, 71; Fetih, 48/17.

125 Bkz.: Âl-i İmrân, 3/31. Âyetin anlamı: "De ki: 'Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir."

Hiç kuşkusuz örnek almak, bilmeyi, öğrenmeyi gerektirir.

O'nu bilmek de yeterli olmaz.

O'nu gören, O'ndan feyz alan ve son nefesine kadar bu feyzi taşıyabilen Ashâb-ı Kirâm Hazretleri'nin Peygamber Efendimiz'i nasıl örnek alabildiklerini bilirsek, işimiz biraz kolaylaşabilir.

Evet… Hazreti Peygamber'in öğretilerini ferdî, ailevî ve içtimai hayata geçiren ashâbın yapıp ettiklerini öğrenebilirsek, Efendimiz Hazretleri'nin ahlâkî şahsiyetini doğru algılamamız ve yaşadığımız çevreye güzel davranışlarla yansıtmamız kolaylaşabilir.

Peşinen hep birlikte şunu kabul etmeliyiz ki, Peygamberimizi samimiyetle sevdiğimizi düşünüyorsak, sevmemiz gerektiğine yürekten inanıyor da "onu gereği gibi nasıl sevebilirim? O'nun ahlâkî güzelliklerini gereği gibi nasıl örnek alabilirim?" sorusuna cevap arıyorsak, Peygamber ahlâkının güzelliklerini yaşayarak yaşatarak bize aktaran ashâbın tarihî örneklerini hayalî bir senaryonun bir parçası gibi değil, hayalî bir romanın herhangi bir bölümü gibi değil, yaşanmış, sonuç vermiş, topluma olumlu katkıları olmuş olaylar olarak değerlendirmeliyiz.

Meseleye böyle bakarsak, Ashâb-ı Kirâm'ın örnekliğinde Peygamberimizin güzel ahlâkını buluruz, bu güzel ahlâkı günümüzde temsil hususunda zorlukları aşabiliriz, yolumuzu aydınlatabiliriz.

Şayet Allah ve Resûlü'ne sevgi ve itaatten uzak kalırsak:

- Fitne-fesat dalgalarına çarparız.
- Ayrılık azabı bizi yakar.
- İhtilâfa düşeriz.
- Zaafa uğrarız.
- Korkular içinde kıvranırız.
- Dünyamız kararır.
- Hayat gözümüze zindan olur.

● Çevremizde huzursuz ve mutsuz oluruz.

● Manevî sıkıntıların altında eziliriz.

● Izdırap deryasında çırpınır dururuz.

Hâlbuki;

● Fitne-fesat dalgaları arasında sıkışıp kalmayı,

● Ayrılık azabı içinde yanmayı,

● İhtilâfa düşüp za'fa uğramayı,

● Korkular içinde kıvranmayı,

● Dünyanın kendisine zindan olmasını,

● Hayatta başarısız, huzursuz ve mutsuz olmayı,

● Felâket deryasında menfîliklere zebun olup çaresizlik içinde kıvranmayı,

● Şu güzelim dünyayı gül bahçesine çevirip manevî hazzın doruklarında gezinmek varken, azap dikenleri arasında kan revan içinde sendeleyip güçsüz kalmayı kim ister?

Aklı başında hiçbir insan böyle kötü durumlara düşmeyi istemez elbette!

Hiç birimiz istemeyiz böyle sıkıntılı bir ortamda yer almayı!

Peki... Tüm bu olumsuzluklardan uzak kalmanın yolu nedir?

Biz nasıl uzak kalırız bu tür sıkıntılardan, tehlikelerden?

Artık, bu sorunun cevabını çok net olarak hepimiz biliyoruz.

"Yüce Allah'ı ve Peygamber'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) sevmek, Yüce Allah'a ve Peygamber'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) itaat etmek" diyoruz.

Doğrudur!

Ama nasıl bir itaat?

Sözde kalmayan, satırlardan sadırlara, oradan davranış bo-

yutu kazanarak sâlih amele/hayırlı, yararlı, güzel iş ve hizmete dönüşen bir sevgi ve itaat…

Tüm güzel davranışlara; mutluluğa ve huzura, beraberliğe ve paylaşmaya, dürüstlüğe ve kardeşliğe, cömertliğe ve yardımlaşmaya, şefkat ve merhamete götüren bir sevgi ve itaat…

Zor günlerde sabrı, nimetlere eriştikçe de hamd ve şükrü hatırlatan bir sevgi ve itaat…

NEBEVÎ MÜJDEYİ DOĞRU ANLAMAK VE BUNA LÂYIK İŞLER YAPMAK

Cenâb-ı Vâcibü'l-Vücûd Hazretleri'ni ve O'nun Habîb-i Edîb'i Efendimiz Hazretleri'ni gönülden seviyoruz.

Hâlık-ı Lem Yezel Hazretleri'nin ve Fahr-i Kâinât Efendimiz'in sevdiklerini de seviyoruz.

Böylesine bir sevgiyi gönlümüzde canlı tutabilirsek bu dünyada iç huzuruna erişebilmeyi, öteki dünyada da sevdiklerimizle beraber olabilmeyi ümit ediyoruz.

Liyakatımız nispetinde içimizde hissedebileceğimiz bu ümit, en parlak nebevî müjdeler arasındadır.

Bunun gibi Sevgili Peygamberimiz, Ehl-i Beyt'ini samimiyetle sevip onların ahlâkı ile ahlâklananların kıyamette derecelerinin yükseltileceğini ve kendi meclisine kavuşabileceklerini de ifade buyuruyur ki, bu da en parlak nebevî müjdeler arasında yerini almıştır.[126]

---

[126] Sayısız rızıklarla bizi nimetlendiren Yüce Allah'ı sevmek, O'nun muhabbetiyle Sevgili Peygamberimizi sevmek, Şefkat ve Merhamet Peygamberi Efendimiz Hazretlerinin muhabbetiyle de Ehl-i Beyt'i sevmek, gönlümüzü nurlandıran üç mühim sevgidir. Bu üç sevgi ile gönüllerimizi beslemek gerekir. Bkz.: Buhârî, *Kitâbü'l-Büyû'*, 73; Müslim, *Fedâilü's-Sahâbe*, 87; Tirmizî, *Menâkıb*, 32.

Hz Fâtıma, Resûl-i Müctebâ Efendimiz'in yüreğinden bir parça idi, cennet ehli hanımların en başta geleniydi; ona eza veren, Efendimiz'e eza vermiş olurdu, onu öfkelendiren, Efendimiz'i öfkelendirmiş olurdu.[127]

Hazreti Ali, Resûl-i Ekrem Efendimiz'in sancağıyla zafere ulaşandı.[128]

Hazreti Hasan ile Hazreti Hüseyin, cennet gençlerinin saygıdeğer beyefendileri arasında olup, gözümüzün nuru gönlümüzün sürûru Efendimiz Hazretleri'nin dünyadaki reyhanlarıydı, göz alıcı çiçekleriydi.[129]

Hazreti Ali'den nakledilen bir habere göre Hazreti Peygamber Aleyhisselâm bir gün Hazreti Hasan ile Hazreti Hüseyin'in ellerinden tuttu ve "Bir kimse beni severse ve şu ikisini (Hasan ile Hüseyin'i), bir de bunların anasını ve babasını (Fâtıma ve Ali'yi) severse, kıyamet gününde dereceleri benimle beraber olur." buyurdu.[130]

Hazreti Peygamber Aleyhisselâm'ın zevceleri, mü'minlerin anneleri, Efendimiz'in Hazreti Hamza ve Hazreti Abbas gibi diğer akrabaları, Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Ömer, Hazreti Osman, Sa'd b. Ebî Vakkas, Abdurrahman b. Avf, Talha b. Ubeydullah, Ebû Ubeyde b. el-Cerrah, Mus'ab b. Umeyr, Zeyd b. Hârise, Üsâme b. Zeyd, Selmânü'l-Fârisî Hazretleri gibi Resûl-i Ekrem Efendimiz'in yakın çevresinde bulunanlar ve Allah'ın rızasına, Sevgili Peygamberimizin sevgi ve hoşnutluğuna erişmek gayesiyle hizmet koşusunda yer alan tüm Ashâb-ı Kirâm (Radıyallâhü Anhüm), sevgi ve saygıya layık mühim simalardır.[131]

---

[127] Buhârî, *Fedâilü Ashâbi'n-Nebî*, 12, 31; Müslim, *Fedâilü's-Sahâbe*, 97-99.

[128] Müslim, *Fedâilü's-Sahâbe*, 33.

[129] Tirmizî, *Menâkıb*, 31; İbn Mâce, *Mukaddime*, 11; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 3/3.

[130] Tirmizî, *Menâkıb*, 21; İbn Sa'd, *Tabakât*, 3/19-20; Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*, 3/254.

[131] Buhârî'nin, "*Kitâbu Fadâil-i Ashâbi'n-Nebî*"si ve Müslim'in "*Kitâbü Fedâili's-*

Ümmet-i Muhammed, bu zevata karşı gönüllerinde her zaman samimi sevgi ve saygı beslerler.

Hiç kuşkusuz Ashâb-ı Kirâm Hazretleri, bu sevgi ile Hazreti Peygamber Aleyhisselâm'ın güzel ahlâkını örnek almışlar, şahsiyetlerinde ve toplum hizmetlerinde en güzel bir şekilde temsil ile yaşatmışlardır. Nebevî müjdelerin peşinde olanlar da Ashâb-ı Kirâm'ın açtığı bu nurlu yolda yürüyeceklerdir.

Bu hususta bize düşen de nebevî müjdeyi iyi anlamak ve buna erişebilmek için samimi bir şekilde çaba göstermek olmalıdır.

Böyle yapabilirsek bir sevgi ortamında Peygamber Efendimiz ve ailesiyle manevî bir sofrada bütünleşme şansını yakalayabiliriz.

Bu yoğun manevî ortamda bizim muhabbetimizin samimiyetine göre umulur ki Peygamber ailesi ve onu yürekten seven ashâbı, Allah'a vuslat yolunda bizim elimizden tutarlar ve bizi Allah'ın rızasına ulaştıracak kandillerini yakıp yolumuzu aydınlatırlar.

Evet!…

Bir anne-baba evlâdını azapta görmek ister mi?

Kendisi yanar da evlâdı azaptan kurtulsun ister.

Kendisi aç kalır da evlâdı doysun ister.

Kendisi ağlar da evlâdı gülsün ister.

Kendisi üşür de evlâdı ısınsın ister.

Elbette ki Peygamber Aleyhisselâm da ümmetini azapta görmek istemez.

Ümmetine bir zarar gelmesi O'nu üzer.

Azap görmemiz şöyle dursun zahmet çekmemiz bile O'nu rahatsız eder.

Sahâbe" si tetkik edildiği zaman İslâm tarihinin bu mühim şahsiyetlerinin üstün kişilikleriyle ilgili bilgilere ulaşılabileceği gibi, bu bilgiler arasında yaşanmış ahlâkî örnekler de görülebilir.

Zira o, ümmetine çok düşkündür; ümmetinin hayrını, menfaatini ister.

O, mü'minlere şefkatli ve merhametlidir.[132]

Nasıl ki Hak Teâlâ, samimi bir şekilde yalvarıp yakaranı duyar ve halisâne tövbe edenin tövbesini kabul eder ve kullarının hayrını dilerse, Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) de inananlara sıcak bakar, yakın durur, onların bu dünyada huzur bulmalarını ve başarılı olmalarını, âhirette de saâdete ermelerini arzu eder.

O'na inanan, O'nu seven, O'na güvenen, O'nun yolundan gidenler, bu dünyada manen ferahlanacağı gibi kıyamet gününde de rezil-rusva olmayacak, o zor günde Yüce Allah, Sevgili Peygamberimize inanıp çevresinde yer alan bahtiyarları utandırmayacak, iyi ve yararlı işlerinin nurları-ışıkları önlerinden ve sağlarından onları aydınlatacak, içlerinden ırmaklar akan göz alıcı-gönül açıcı cennetlere gireceklerdir.[133]

İşte Sevgili Peygamberimizin mü'minlere derin merhamet ve ince şefkatinin sadece bu dünyada değil, bir mutluluk olarak öteki dünyada da tecelli edecek olan yönü!

İşte Allah'ı ve Resûlü'nü sevmenin, sevdiklerini sevmenin Allah ve Resûlü'nün gösterdiği yolda gitmenin, Allah ve Resûlü'ne itaatkâr-saygılı bir ömür sürmenin hayırlı sonu!

İşte büyük müjde bu!

Bu, bizler için çok büyük talih, çok büyük bahtiyarlık…

Böyle bahtiyarlar listesine girebilenlere ne mutlu!

---

132 Bkz.: Tevbe, 9/128. Âyetin anlamı: "Andolsun, size kendi içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya düşmeniz O'na çok ağır gelir. O, size çok düşkün, mü'minlere karşı da çok şefkatli ve merhametlidir."

133 Bkz.: Tahrîm, 66/8. Âyetin anlamı: "…Peygamberi ve onunla birlikte iman edenleri utandırmayacağı günde Allah sizi içlerinden ırmaklar akan cennetlere yerleştirir. Onların nurları, önlerinden ve sağlarından aydınlatır gider…"

Âkıbet müttakîlerindir.[134]

Allah sevgisi, Allah korkusu ve Peygamber Aleyhisselâm muhabbetini gönüllerine yerleştirerek sürekli dinî duyarlılık içinde ömürlerini hayırla doldurarak tamamlayanlar, Hak nezdinde derecesi yüksek manevî mükâfatı ergeç hak ederler.

Gözlerin derinliğine görmekten, gönüllerin ve zihinlerin derinlemesine tasvir ve tasniften acze düşeceği yüksek manevî mükâfatı hak edecek müttakîler arasına girebilenlere ne mutlu!

Hepimiz böyle bir hayra, böyle bir manevî mükâfata istekli olmalıyız, öyle değil mi?

Kıyamet gününün dehşetinden ve sıkıntılarından kurtulmak için Peygamber Efendimiz'in çevresinde yer almayı tabii ki isteriz…

Tabii ki içinden ırmaklar akan cennetlere girmeyi isteriz...

Tabii ki Cenâb-ı Hak katında makbul amellerimizin, güzel-faydalı davranış ve işlerimizin nuruyla kıyametin o zor gününde aydınlanmak isteriz… Öyle değil mi?

Ümmeti muvaffak olunca sevinen, ümmetine bir zarar isabet edince üzülen, ümmetinin hayrına, başarısına düşkün olan âhir zaman peygamberini hepimiz sevmemiz ve O'nun nurlu öğütlerinin ışığında yürümemiz gerekir… Öyle değil mi?

Ümmetine aşırı şefkatli, aşırı merhametli olan Hazreti Muhammed Mustafâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in hadislerini öğrenmemiz, anlamamız ve gereğince davranmamız gerekir…

Peygamber Aleyhisselâm'ı gereği gibi seven ve O'nun yolundan giderek ölümsüz başarılara, övülecek işlere imza atan Ashâb-ı Kirâm'ın kişiye değer kazandıran, aileyi mutlu kılan ve toplumu

---

134 Bkz.: Kasas, 28/83. Âyetin anlamı: "İşte âhiret yurdu! Biz onu yeryüzünde böbürlenmeyi ve bozgunculuğu arzulamayan kimselere veririz. (En güzel) âkıbet, takvâ sahiplerinindir (Allah'a karşı gelmekten sakınanlarındır).

başarıya götüren güzel örneklerini öğrenip ibret almamız gerekir… Öyle değil mi?

Sevgili Peygamberimizin Güzel Ahlâkını Örnek Almak

Aziz Peygamberimizi örnek almak gerektiğine yürekten inanıyoruz.

O'nun nurlu yolundan gidebilmemiz için O'nu gereği gibi sevmemiz gerektiğinin farkındayız.

O halde bunu nasıl yapabiliriz?

Bu soruya cevap aramaya devam ediyoruz.

Bunu başarabilmek için:

- O'nun hayatını bütün detaylarıyla öğrenmemiz gerekir.
- O'nun, dini yayma sürecindeki cesaret ve kararlılığını yaşadığı örneklerle birlikte öğrenip anlamamız gerekir.
- O'nun, karşılaştığı engellere karşı sabrını kavramamız gerekir.
- O'nun, inanmış-samimi bir kitle/ashâb oluşturarak hakikati yayma yolunda onları güzel hedeflere başarıyla sevkini analiz edebilmemiz gerekir.
- O'nun, çok sevdiği vatanını-Mekke'yi terke mecbur oluşunun anlamını idrak etmemiz gerekir.
- O'nun hicretini ve Yesrib'in Medînetü'n-Nebî'ye dönüşünü tüm nüanslarıyla tefekkür etmemiz gerekir.
- O'nun, Medine Müslümanlarıyla buluşup bütünleşmesini-uhuvvet tesisini (kardeşlik kuruluşunu) ve bunun hayırlı-verimli neticelerini çok iyi anlamamız gerekir.
- O'nun Medine'de İslâm toplumunu İslamî değerler bütünü etrafında şekillendirişindeki cehd ve gayretini fark etmemiz gerekir.
- O'nun aile hayatına, çocukların ve gençlerin dünyasına getirdiği değerleri iyi öğrenmemiz gerekir.

• O'nun iktisadî hayata bereket getiren öğütlerini görmemiz ve değerlendirmemiz gerekir.

• O'nun Yüce Mevlâ'ya hakkıyla kul oluşunu öğrenip anlamaya, içselleştirip özümsemeye ihtiyacımız var.

• O'nun Yüce Mevlâ'ya hakkıyla kul oluşunu, dürüstlüğünü, çalışkanlığını, adaletini, tevazuunu, birliğe-kardeşliğe önem verişini öğrenip anlamaya, içselleştirip özümsemeye ve günümüz şartlarında davranışa dönüştürmeye ihtiyacımız var.

• O'nun mabed (Mescid-i Kuba, Mescid-i Nebî, diğer mescidlere) ve mektebe (Suffe okulu ve diğer eğitim-öğretim faaliyetlerine), ilme, öğretim ve eğitime verdiği hizmetleri ibretle tetkik etmemiz gerekir.

• O'nun düşmanlara ürperti veren duruşunu, kötüleri kötülüklerinden caydıran ferasetini hissetmemiz gerekir.

• O'nun temel bir duruş olarak evrensel barıştan yana oluşunu, böylesine bir barışı tesis için verdiği emekleri tahlil etmemiz gerekir.

• O'nun toplumun huzuru için gece gündüz demeden fedakârca çalışmasının anlamı üzerinde düşünmemiz gerekir.

• O'nun savaş ve barışlarının içyüzünü derin analizlerle anlamaya gayret etmemiz gerekir.

• O'nun toplumu düzenleyen-ayakta tutan değerler manzumesini ve bu değerlerin toplum hayatı açısından taşıdığı anlam üzerinde düşünmemiz gerekir.

• O'nun Yüce Allah'a kalbî bağlılığını, tevekkül ve teslimiyetini, inanç dünyasındaki samimiyeti ve derinliği öğrenmemiz gerekir.

• O'nun azmini, cesaretini ve sabrını anlamamız gerekir.

• O'nun ibadet hayatını bütün cihetleriyle bilmemiz gerekir.

• O'nun ahlâk güzelliklerini tanıyıp örnek almamız ve aynı zamanda şahsımızda temsil edip bizzat örnek olarak gelecek nesillere aktarmamız gerekir.

Bütün bunları doğru bir biçimde öğrenmemiz, anlamamız, kavramamız, özümsememiz, içselleştirmemiz ve günümüz hayatına katkı verecek tarzda örneklendirmemiz gerekir.

Evet… Peygamberimizi seviyoruz ve O'nun sîretini/bütün yönleriyle hayatını öğrenmeye çalışıyoruz.

O'nu sevmenin, O'nun yolundan gitmenin böyle mümkün olabileceğini görüyoruz.

Eskiler "lâf ile peynir gemisi yürümez!" demişler…

Doğrudur… "Seviyoruz." demek kâfi değil!

Yolunda olmak gerektiğini biliyoruz, görüyoruz ve bu noktada müstakîm, dosdoğru, saf, tertemiz bir sevgiyi geliştirmenin lüzumuna inanıyoruz.

O'nun ahlâkını samimiyetle örnek almamız gerekir.

Bizzat davranışlarımızla, günümüz şartlarında benzerlerini gerçekleştirmek suretiyle şahsımızda en güzel bir şekilde temsil etmemiz gerekir.

Bu takdirde yeni nesillere de biz örnek olabiliriz ve böylece nebevî ahlâkı aktarma görevini başarabiliriz.

Yaşamadan yaşatamayız.

Örnek almadan, örnek olamayız.

Bütün bunları yaparken de "Resûl-i Ekrem Hazretleri'nin güzel ahlâkının neresindeyiz?" sorusunu sorup doğru cevabı vermek durumundayız.

Aksi halde sadece lâfla "Peygamberimizi seviyoruz." demenin ciddi bir değer taşımayacağını da bilmemiz gerekir.

Nebevî Ölçüye Göre Müslümanların Vasıfları

Sevgili Peygamberimizin ölçülerine göre ***Müslüman:***

- Sağlam ve samimi bir imana sahip olmalıydı.

- Güzel ahlâk sahibi olmalıydı.

- Bilgili olmalıydı.

- İlme önem vermeli, ilim sahiplerine saygı göstermeli, ilmin gelişmesine hizmet etmeliydi.

- İnançlı, bilgili, ahlâklı ve samimi insan yetiştirme hizmetlerine destek vermeliydi.

- Helâlinden çoluk-çocuğunun rızkını temin için edindiği meslek bilgilerinde yeterli, yetenekli, becerikli olmalı ve üretimini standartlara uygun olarak en güzel bir şekilde yapmalıydı.

- Birikimi ve becerisi olmadığı için başarısız olacağı işlere istekli olmamalıydı.

- Bedeni de kalbi de tertemiz olmalıydı.

- Düzenli ve tertipli olmalıydı.

- Zarîf, nazik ve kibar olmalıydı.

- Estetik ve sanat duygusu ile temayüz etmeliydi.

- Güler yüzlü, tatlı dilli, halîm-selîm (yumuşak huylu, sakin tabiatlı), ağır başlı olmalıydı.

- Gurur ve kibirden uzak durmalıydı.

- Allah'ın sonsuz lütuflarına, nimetlerine ve iyiliklerine şükredici olmalıydı.

- Nankörlükten uzak durmalıydı. Şükür, nimetin artmasına, nankörlük (küfrân-ı nimet) ise, nimetin azalmasına sebepti.

- Karşılaştığı engelleri ve zorlukları var gücü ile çalışarak aşmaya çaba göstermeli ve başarı için Allah'a tevekkül etmeliydi.

● Karşılaştığı sıkıntıları bir sınav olarak algılamalı ve sabırla karşılamalıydı.

● Önüne çıkan sıkıntıları, inancını za'fa uğratacak hareketlere dönüştürmekten sakınmalıydı.

● Sürekli kendi eksiklerini giderme çabasını gütmeliydi.

● Başkalarının eksiklerini ve ayıplarını araştırmak ve toplumda yaymaktan, dedikodudan, gıybetten uzak durmalıydı.

● Toplumda birlik-beraberliği pekiştiren bir unsur olmalıydı.

● Fitneden, fesattan, şikaktan, nifaktan, her çeşit yıkıcı ayrılık, aykırılık ve ihtilâftan sakınmalıydı.

● Bozgunculuktan uzak durmalıydı.

● Birlik-beraberlik konusunda bir binanın duvarlarını sağlam bir şekilde tutan tuğlalar gibi olmalıydı.

● İçtimai hayatta insanlar arası ilişkilerde birbirinin acısına iştirak eden bir bedenin organları gibi davranmalıydı.

● Bu tür birlik-beraberlik anlayışının nebevî haberde önemli bir yer tuttuğunun farkında olmalıydı.

Sevgili Peygamberimizin ölçülerine göre ***Müslüman:***

● Nebevî habere göre, cemaatta rahmet, ayrılıkta ise azap ve sıkıntı olacağını bilen kişiydi.

● Mabet-millet arasındaki manevî bağın farkında olarak camilere önem veren kişiydi.

● Camilerin binası, tamiri, bakımı, temizliği, aydınlatılması, çevre düzenlemesi ve tefrişinin maddî imar olduğunu bilen ve bu hususlarda hissesine düşeni yapandı.[135]

● Fırsat buldukça camiye giderek namaz vakitlerinde mabet-

---

135 Tevbe, 9/18. Âyetin anlamı: "Allah'ın mescidlerini, ancak Allah'a ve âhiret gününe inanan, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başkasından korkmayan kimseler imar eder…"; Buhârî, *Salât*, 65. Hadîsin anlamı: "Her kim Allah'ın rızasını isteyerek bir mescid bina ederse, Allah da ona cennette onun gibi bir ev bina eder."

leri doldurmanın da manevî imar olduğunu bilen ve bu konuda gayretli olandı.[136]

● Ezanı dikkatle dinleyen, müezzinin peşinden okunanları tekrarlayan ve bitince de davetin sahibi olan Yüce Allah'a dua edendi.[137]

● Evinden, iş yerinden abdestli olarak camiye vakarla giderken her adımını attığında bir sevap yazıldığına, bir günahının da silindiğine inanandı.[138]

● Camiye girerken, kendisini sağlık ve huzur içinde camiye kavuşturan Yüce Mevlâ'ya, rahmet kapılarının açılması, fazl ü ihsanına erişmesi, aff ü mağfiretine kavuşması için dua edendi.

● İbadet için camiye girdiği andan çıktığı ana kadar görevli meleklerin kendisi hakkında ilahî affa erişmesi için dua ettiğine inanandı.[139]

---

[136] Câmilerin asıl süsü, oraların ibadetle ve ibadet eden cemâatla şenlendirilmesidir. Ayrıca, camide veya bir başka uygun mekânda ibadet ederken Müslümanlar temiz olmalıdırlar ve güzelce giyinmelidirler. Bkz.: A'râf, 7/31. Âyetin anlamı: "Ey Âdemoğulları! Her mescidde ziynetinizi takının (güzel ve temiz giyinin)…"; Buhârî, *Salât*, 87; Hadîsin anlamı: "İnsanın cemâatle kıldığı namaz, evinde ve çarşı pazarda yalnız kıldığı namazdan yirmi beş derece ziyade olur. Çünkü sizlerden biri güzelce abdest alıp namaz için camiye gittiği zaman, tâ camiye girinceye kadar hiçbir adım atmaz ki, Allah Teâlâ o adımından dolayı onu bir derece daha yükseltmesin ve onun bir günahını eksiltmesin. Camiye girdikten sonra orada kaldıkça hep namazda gibi olur. Namaz kıldığı yerden ayrılmadığı ve abdestli durumu devam ettiği sürece yanındaki melekler, 'Allahım! Ona mağfiret et, Allahım! Ona merhamet eyle' diye dua ve istiğfar ederler."

[137] Buhârî, *Ezan*, 8. Hadîsin anlamı: "Her kim ezanı işittiği zaman, 'Allâhümme Rabbe hâzihi'd-da'vet'it-tâmme ve's-salâti'l-kâime âti Muhammedeni'l-vesîlete ve'l-fazîlete ve'b'ashü makâmen mahmûdenillezî vaaddeh: Allahım! Ey bu tam davetin ve kılınmak üzere olan bu namazın Rabbı! Muhammed'e Vesîle'yi ve Fazilet'i ihsan et. Bir de kendisine vaat ettiğin Makam-ı Mahmûd'u verip oraya ulaştır' derse, kıyamet gününde Benim şefaatım ona vacip olur.

[138] Bkz.: Buhârî, *Salât*, 87. Hadîsin meali için bkz.: 136 nolu dipnot.

[139] Bkz.: Buhârî, *Salât*, 87. Hadîsin meali için bkz.: 136 nolu dipnot.

● Camide duasına bütün cemaati ortak edendi.

● Omuz omuza olduğu camiden çıkıp evine, işine gittiğinde insanlarla boğaz boğaza kavga etmekten kaçınandı.

● Camide saf tutmanın dışarıda da birlik olunması ilhamını verdiğine inanandı.

Sevgili Peygamberimizin ölçülerine göre ***Müslüman:***

● Yaptığı işi en güzel ve en sağlam bir şekilde yapmalıydı.

● Bulunduğu toplumda her bakımdan iyi ve güvenilir insan olarak bilinmeli ve tanınmalıydı.

● "Emîn" olarak tanınması, onun her zaman ve her yerde doğru ve dürüst olmasını gerektiriyordu.[140]

● Konuşunca yalan söylemesi, söz verdiği zaman sözünde durmaması ve emanete ihanet etmesi münafıklık belirtisiydi.[141]

● Yalandan-dolandan uzak durmalıydı.[142]

● Yalan yere yeminden ve Yüce Allah'ın adını kullanarak hile yapmaktan kesinlikle uzak durmalıydı.

● Sözünde sâdık olmalı, ahdine riâyet etmeliydi.[143]

● Emanete ihanet etmemeli, kendisine beslenen güveni boşa çıkarmamalıydı.[144]

---

140 Bkz.: Buhârî, *İman*, 3, 4. Hadîsin anlamı: "Müslüman, elinden ve dilinden diğer Müslümanların selamette kaldığı (zarar görmediği) kişidir."

141 Bkz.: Buhârî, *İman*, 24; Müslim, *İman*, 107.

142 Bkz.: Hacc, 22/30. Âyetin anlamı: "….Yalan sözden kaçının!"; Buhârî, *Edeb*, 69. Hadîsin anlamı: "Yalan kötülüğe, kötülük cehenneme götürür. Kişi, yalancılık yapa yapa nihayet Allah katında yalancılar arasına yazılır."

143 Bkz.: Hûd, 11/112. Âyetin anlamı: "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol!..."; Tevbe, 9/119. Âyetin anlamı: "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun."; Buhârî, *Edeb*, 69. Hadîsin anlamı: "Doğruluk iyiliğe götürür, iyilik de cennete götürür. Kişi doğru söyleye söyleye Allah katında sıddîklar (doğrular) derecesine çıkar…)

144 Bkz.: Müslim, *İman*, 43. Hadîsin anlamı: "…Her kim bizi aldatır, hıyanetlik

● "Hallâlülmüşkilât" olmalıydı; problem üreten değil, problem çözen konumda bulunmalıydı.

● En başta aile fertleri, akrabaları, komşuları, mesai arkadaşları, iş ortakları olmak üzere çevresindekilerin kendisine ulaşabileceği ve kendisiyle ülfet edebileceği bir kişiliğe sahip olmalıydı.[145]

● Komşuları kendisinden emîn olan bir davranışın sahibi olmalıydı. Komşusu kendisinden güvende olmayan kişi cennetin yüzünü göremezdi.[146]

● Akrabaları, komşuları, dostları ve mesai arkadaşları hastalandığı zaman imkân bulursa ziyaretine giderek Allah'tan şifa dileyendi.

● Akrabaları, komşuları, dostları ve mesai arkadaşlarından biri vefat ettiği zaman, imkânı varsa cenaze namazına katılan ve geride kalanlarına taziye vererek teselli edendi.

● Ev halkının sevinçlerine ortak olmalıydı.

● Aile fertlerinin üzüntü ve sıkıntılarını paylaşmalıydı.

● Aile fertleriyle yakînen ilgilenmeli, evlâtları arasında adaleti gözetmeliydi.

● Annesine, babasına ve tüm yaşlılara hürmet beslemeliydi.

● Annesinin, babasının ve tüm yaşlıların ihtiyaçlarının karşılanması hususunda istekli olmalı, bu istikamette samimi çaba göstermeliydi.[147]

---

yaparsa bizden değildir." "…(Alışverişte Müslümanları/insanları) aldatan kimse Benden değildir."

145 Bkz.: Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 2/400; 5/330. Hadîsin anlamı: "Mü'min, kendisi insanlarla uyuşan/iyi geçimli ve insanların da kendisiyle uyuşabileceği kimsedir. Ülfet kurmayan ve kendisi ile de ülfet kurulamayan/iyi geçimli olmayan insanda hayır yoktur."

146 Bkz.: Müslim, *İman*, 73. Hadîsin anlamı: "Komşusu kötülüklerinden emin olmayan kişi, cennete giremez."

147 Bkz.: İsrâ, 17/23-24. Âyetin anlamı: "Rabbin, kendisinden başkasına asla

● Gençliğinde bir yaşlı kişiye hizmet edenin, yaşlandığında kendisine hizmet edecek insanların olacağı nebevî müjdesine inanan bir kişiliğe sahip olmalıydı.[148]

● Çocuklara şefkat göstermeli, onları istikbale en güzel bir şekilde hazırlamak için çaba göstermeliydi. Çocukların inanç, ahlâk, bilgi ve beceri sahibi olmaları ve en iyi bir şekilde geleceğe hazırlanmalarının cehennem ateşinden kurtuluşa sebep olacağı müjdesi, nebevî müjdeler arasındaydı.

● Güzel geçimli, başkasıyla iyi ilişki kurabilir ve kendisiyle iyi ilişkiler kurulabilir bir kişilik açılımına sahip olmalıydı.

● "Abûsü'l-vech" (somurtkan, sert ve gaddar bakışlı) değil, "beşûşü'l-vech" (güler yüzlü) olmalıydı.

● Öyle bir etvâra (kişiliğin fizikî hayata yansımasına) sahip olmalıydı ki, selâm veren karşılık alabileceğinden, yol-yordam soran destek ve ilgi göreceğinden emîn olmalıydı.

● Helâlinden kazanmak üzere planlı bir şekilde çalışmalı ve alın teri, el emeği ile elde edilen meşru kazanca önem vermeliydi.

● Sağlığı elverdikçe ve çalışabilir durumda oldukça el emeği, alın teriyle geçinmeli ve onun bunun yardımlarına güvenerek tembel ve vurdumduymaz bir tavırla hayatını sürdürmekten sakınmalıydı.

● Her zaman, her yerde ve her işte olduğu gibi ticarî hayatta

---

ibadet etmemenizi, ana-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri, ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, sakın onlara 'öf!' bile deme, onları azarlama, onlara tatlı ve güzel söz söyle. Onlara merhamet ederek tevazu kanadını indir ve de ki: 'Rabbim! Tıpkı beni küçükken koruyup yetiştirdikleri gibi sen de onlara acı."; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 2/185. Hâdîsin anlamı: "Küçüklerimize merhamet etmeyen ve büyüklerimize saygı göstermeyen bizden değildir."

148 Bkz.: Tirmizî, 4/372. Hadîsin anlamı: "Herhangi bir genç, yaşından dolayı bir ihtiyara saygı gösterirse, Allah da ihtiyarlığında ona hizmet edecek kimseler yaratır."

da doğruluğa önem vermeli, alışverişinde ölçüye-tartıya dikkat etmeli, hiç kimseyi kandırmamalıydı.

● Ticarî alanda doğruluğun bereket, hile ve aldatmanın ise bereketsizlik sebebi olduğunun her zaman farkında olandı.

● Maddî-manevî yaptığı her yardımı Allah rızası için yapmalı, dünyevî bir menfaat gözetmemeli, yardım ettiği insanlardan buna bağlı olarak teşekkür ve dua dışında bir şey beklememeliydi.

● İnsanlarla ilişkilerde müsamahakâr olmalı, farklı görüşleri olgunlukla karşılayabilmeliydi.

● Kolaylaştırmak, zorlaştırmamak, müjdelemek, nefret ettirmemek, şiarı ve ölçüsü ile hareket etmeliydi.[149]

● İnsanları uzaklaştıran değil, kazanan olmalıydı.

● Din kardeşlerinin kusurlarını gizlemeliydi. Böyle davrananların kusurlarının da Yüce Allah tarafından gizleneceği müjdesi, nebevî müjdeler arasındaydı.

● Helâl kazancından bir birikime sahip olduğu takdirde yoksullara, ihtiyaç sahiplerine yardım etmeli, imkânları elverdikçe ihtiyaç sahibi din kardeşlerinin ihtiyacını gidermeli, bu hususta her zaman duyarlı olmalıydı. Böyle davrananların ihtiyaçlarının Yüce Allah tarafından karşılanacağı ve onlar mümin kardeşlerinin yardımında olduğu sürece, Yüce Allah'ın da böyle davranan kuluna yardımını sürdüreceği müjdesi, nebevî müjdeler arasındaydı.

● Sürekli hayır ve güzellik üzere olmalıydı.

Sevgili Peygamberimizin ölçülerine göre ***Müslüman:***

● Hayır ve iyilik yapacak maddî imkâna sahip olmasa da hayır niyetiyle çaba gösterendi.

● İmkânsızlık sebebiyle maddî hayırlar yapabilecek durumda olmasa da duygu ve gönül hayrını sürdürendi.

---

[149] Bkz.: Buhârî, *İlim*, 11; Müslim, *Cihad*, 5. Hadîsin anlamı: "Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız. Müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz."

• Yoldaki engeli kaldırarak da hayır yapabilendi.

• Selâm vererek, verilen selâmı alarak, dostlarıyla halleşip dertleşerek de iyiliğini sürdürendi.

• Sorana yol göstererek de hayrını yerine getirendi.

• Güler yüzlü olmak ve samimi bir kişiliğe sahip olmakla da hayır ve iyilik yaptığının bilincinde olandı.

• Ana-babayı, dost ve akrabayı ziyaret etmeliydi.

• Yaşlıları ziyaret etmeliydi.

• Âlim ve fâzılları ziyaret etmeliydi.

• Dost ve akrabalarını, yaşlıları, âlim ve fâzılları ziyaretin huzur ve bereket sebebi olduğunun nebevî müjde ile bildirildiğini idrak edendi.

• Hasetten, fitne ve fesattan (çekememezlik hastalığından ve bozgunculuktan) uzak durmalıydı.

• "Mukabele bi'l-misl: Benzeriyle karşılık verme" hakkı doğmuş olsa bile kötülüğe kötülükle cevap vermekten uzak durmalıydı.[150]

• Sürekli iyi iş (amel-i sâlih) yapmalıydı.

• Sürekli güzel söz söylemeli, sürekli iyilik düşünmeli, sürekli yararlı hizmetlerin içinde bulunmalıydı.

• Sürekli hizmet düşünmeli ve hizmet edenlerle beraber olmalıydı.

---

150 Bkz.: Nahl, 16/126. Âyetin anlamı: "Eğer ceza verecekseniz, size yapılanın misliyle cezalandırın. Eğer sabrederseniz, elbette bu, sabredenler için daha hayırlıdır."; Âl-i İmrân, 3/133-134. Âyetin anlamı: "Rabbinizin bağışına, genişliği göklerle yer arası kadar olan ve Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için hazırlanmış bulunan cennete koşun. Onlar bollukta ve darlıkta Allah yolunda harcayanlar, öfkelerini yenenler, insanları affedenlerdir. Allah, iyilik edenleri sever."

● Sürekli çevresinde iyiliklerin yayılmasına ve çoğalmasına, kötülüklerin de azalmasına ve önlenmesine çalışmalıydı.

● Affedici olmayı, ceza verici olmaktan her zaman daha üstün tutmalıydı.[151]

● Gönlüne, kin, intikam, husûmet, öç alma duygusu hiç girmemeliydi.

● Herkese, her kesime, her yaş grubuna ve tabiattaki tüm canlılara şefkat ve merhamet beslemeliydi.

● Açı, yoksulu, ilgi ve desteğe muhtaç yetimi, evsiz-barksız kalmış garibi düşünmeli, ellerinden tutmalı, başlarını okşamalı, onlara giyecek-yiyecek sağlamalı, yüzlerini güldürmeliydi.

● Derin bir sorumluluk anlayışına ve üstün bir vazife şuuruna sahip olmalıydı.

● Yaptığı işi en güzel bir şekilde yapmalıydı.

● Ölmüşlerini daima rahmetle anmalı, onların manevî hatıralarını aile içinde yaşatmalı, güzel ahlâk örneklerini evlâtlarına manevî bir miras olarak aktarmalıydı.

İşte nebevî ölçüye göre Müslümanların bazı vasıfları bunlardı. Her Müslüman, böylesine güzel ahlâk sahibi olmaya özen göstermeliydi.

Ashâb-ı Kirâm, Bize Peygamber Efendimiz'i Tanıtıyor

● Ashâb-ı Kirâm'ın bize haber verdiğine göre âlemlere rahmet Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem), insanların en cömerdi idi. Ümmet-i Muhammed de cömert olmalıydı.[152]

● Gül-i Gülzâr-ı Nübüvvet Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi

---

151 Bkz.: A'râf, 7/199. Âyetin anlamı: "Sen, af yolunu tut, iyiliği emret, câhillerden yüz çevir."

152 "Cömert kişi, Allah'a yakındır, cennete yakındır, insanlara yakındır. Cimri kişi ise, Allah'tan uzaktır, cennetten uzaktır, insanlardan uzaktır, cehenneme yakındır."

ve sellem), en güzel ahlâkın sahibi idi. O'nu sevenler ve peşinden gidenler de güzel ahlâk sahibi olmalıydı.[153]

● Sultân-ı Kevneyn (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz çok cesurdu. O'nu sevip peşinden gidenler de hakkın korunmasında, haksızlığın önlenmesinde, İslâm'ın savunulmasında, İslâmî değerlerin önündeki engellerin aşılmasında, hayrî hizmetlerin yürütülmesinde cesur olmalıydı.[154]

● Habîb-i Hudâ ve Şefî-i Rûz-i Cezâ Hazreti Muhammed Mustafa (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, sosyal hayatta, insanî münasebetlerde müsamahakârdı, kindar değildi, öç almak gibi bir huyu yoktu. O'nu sevenler ve O'na uyanlar da aynı yolun yolcusu olmalı, beşerî münasebetlerde sevgi ve saygıya, merhamet ve şefkate dayalı müsamahayı ölçü almalıydı.[155]

● Fahr-i Rusül (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, Allah'a karşı hürmetsizlik ve dinî değerlere saldırı yapıldığı zamanlarda bun-

---

153 Bkz.: Kalem, 68/4. Âyetin anlamı: "Sen, elbette yüce bir ahlâk üzeresin"; Ahzâb, 33/21. Âyetin anlamı: "Andolsun, Allah'ın Resûlünde sizin için; Allah'a ve âhiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır."

154 Bkz.: Müslim, *Fedâil*, 48. Hadîsin anlamı: "Resûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) insanların en güzeli, en cömerdi ve en cesuru idi. Bir gece Medine halkı, duydukları bir sesten fena hâlde korkmuşlar ve sesin geldiği yöne gitmişlerdi. Peygamber Aleyhisselâm ise ashâbını korkutan bu sesi işitince eline kılıcını alarak Ebû Talha'nın eğersiz atına binmiş ve Medine'yi dolaşıp olayı incelemiş, bu esnada Medineliler geride kalmıştı. Nihayet Resûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem), Ebû Talha'nın atı üzerinde ve kılıcı boynunda olarak geri döndü. Yolda Medine halkıyla karşılaştı. Onlara, endişe edilecek ve korkulacak bir şey olmadığını söyledi."

155 Bkz.: *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, 9/275. "Hz. Âişe diyor ki: Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) çirkin sözler söylemezdi. Hayâ, terbiye ve nezakete aykırı hiçbir davranışta bulunmazdı. Çarşı-pazarda yüksek sesle konuşup gürültü çıkarmazdı. Kötülüğe kötülükle karşılık vermezdi; affeder, bağışlardı."

dan son derce rahatsız olur ve böyle zamanlarda oldukça duyarlı davranır, muhataplarına usûlünce gereken cevabı verirdi, zillete, aşağılanmaya rıza göstermezdi. O'nu seven ve peşi sıra gidenler, O'na ittiba edenler de böyle davranmalıydılar. Çünkü dinî değerlere saldırıya seyirci kalmak mezelleti, aşağılanmayı doğururdu. Her zaman dinin izzetini korumak gayelerin en yücesi idi.[156]

● Şefîu'l-Müznibîn (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, ahlâk kaidelerine bağlı, kemâl-i edep ve hayâ sahibi olup, bunun kişiyi olgunlaştıran ve onun davranışlarını dengeleyen en güzel hasletlerden olduğunu söylerdi. O'nu seven ve ardından gidenler de öyle olmalıydı, Allah korkusu ile günahlardan, kötülüklerden uzak durmalıydı. Hayâ duygusunu yitirmiş insanların her kötülüğe açık oldukları, nebevî haberde yer alan bilgiler arasındaydı.[157]

● Hâtemü'l-Enbiyâ ve Resûl-i Kibriyâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, Azimli ve kararlıydı, sıkıntılara karşı da sabırlı, tahammüllü, tedbirli, plânlı idi. O'nu seven ve ardı sıra yol alanlar da moralli, azimli, kararlı, sıkıntılara karşı da sabırlı olmalıydı.[158]

● Verd-i Gülistân-ı Hudâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, en zor zamanlarda bile asla ümitsizliğe düşmez, her şart ve ortamda yapılacak bir hizmet bulur, istikbale sürekli ümitle bakardı. O'nu

---

156 Bkz.: Müslim, *Fedâil*, 79. Hadîsin anlamı: "Hz. Âişe diyor ki: …Bir yerde Yüce Allah'ın haramlarına karşı hürmetsizlik yapıldığı takdirde Resûl-i Ekrem Aleyhisselâm, Aziz ve Celil olan Allah için öfkelenir, Allah'a ve haramlarına (mukaddesâta) karşı küstahça davrananlara hak ettikleri cevabı vermekten çekinmezdi."

157 Bkz.: Buhârî, *İman*, 15. Hadîsin anlamı: "…Hayâ, imandandır."

158 Bkz.: Âl-i İmrân, 3/159. Âyetin anlamı: "Allah'ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba ve katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık sen onları affet. Onlar için Allah'tan bağışlanma dile. İş konusunda onlarla müşavere et. Bir kere de karar verip azmettin mi artık, Allah'a tevekkül et (O'na dayanıp güven). Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever."

seven ve samimiyetle peşinden yürüyenler de hayatın, inancın, ahlâk güzelliğinin, hizmetin uzun bir koşu olduğunun farkında olmalı, uzun soluklu koşuda karşılaştığı engelleri sabırla ve ümitle aşmalı, problemler karşısında yılgınlık göstermemeliydi.[159]

● Nebiyy-i Muhterem (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, çocukları çok sever, onlarla ilgilenir, psikolojik plânda onların dünyalarına girer, paylaşır, öğretir, eğitir, en iyi şekilde yetiştirilmeleri için çaba gösterirdi. O'nu sevenler ve O'nun sünnetini yaşatmak azmiyle peşinden yürüyenlere de böyle davranmak yaraşırdı.

● Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, herkese, her kesime ve tabiattaki tüm varlıklara olduğu gibi, çocuklara da merhametliydi. O'nu sevenler ve O'nun sünnetini yaşatmak azmiyle peşinden yürüyenler de çocukların dünyasına şefkat ve merhamet kanatlarını açmalıydılar.[160]

● Muhammed Mustafâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, çocukları hakkıyla sevmeyi, onlarla ilgilenmeyi, çeşitli tehlikelere karşı onları korumayı cehennemden kurtuluşa vesile sayardı. Cehennemden kurtulmak isteyenler, bu nebevî müjdeyi iyi anlamalıydı.

● Ashâb-ı Kirâm, Resûl-i Müctebâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in çoluk çocuğuna, diğer çocuklara, aile fertlerine, eli altındakilere, birlikte iş tuttuğu herkese merhametli olduğuna, merhametli davrandığına şahitlik ediyorlar. O'nu sevenler ve içtenlikle ardı sıra yürüyenlere yakışan da çevresindekilere merha-

---

159 Bkz.: Âl-i İmrân, 3/139. Âyetin anlamı: "Gevşemeyin, hüzünlenmeyin. Eğer gerçekten iman etmiş kimseler iseniz üstün olan sizlersiniz."

160 Bkz.: Müslim, *Fedâil*, 64. Hadîsin anlamı: Bedevilerden bir grup Peygamberimize gelerek "siz çocuklarınızı öper, sever misiniz?" diye sordular. Peygamber Efendimiz'den "evet" cevabını alınca şaşkınlık içinde kendilerinin böyle bir şey yapmadıklarını söylediler. Bunun üzerine Sevgili Peygamberimiz onlara şöyle dedi: "Eğer Allah, sizin gönüllerinizden rahmet ve şefkati çekip çıkarmışsa ben ne yapabilirim?"

metli davranmaktır. Unutmamak gerekir ki, Müslüman, şefkat ve merhamet adamıdır, gönlü şefkat ve merhametle aydınlanmıştır. Merhamet etmeyene merhamet edilmeyeceği, nebevî haberde yer alan bilgiler arasındaydı.[161]

● Server-i Enbiyâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, gençlerin, inançlı, bilgili, ahlâklı ve şahsiyetli yetişmelerine ve uygun bir meslek sahibi olmalarına özen gösterirdi. O'nu sevenler ve yolundan gidenlere düşen görev de gençlerin imanlı, ahlâklı, çalışkan ve mesleğinde yetenekli-becerikli olmalarını sağlamak olmalıydı.

● Server-i Cem'i Rusül ve Hâdi-i Hayr-i Sübül Efendimiz, gençlere hür düşünce ortamını hazırlar, fikrî şahsiyetlerinin olgunlaşmasına yardımcı olur, yaptığı görevlendirmelerle, verdiği yetkilerle bilgi birikimlerini karara ve davranışa dönüştürme kabiliyetlerini geliştirirdi. O'nu sevip ardı sıra gidenlerin de gençler için yapması gereken buydu. Onlar da gençlerin eğitimine önem vererek, özgüvenlerini geliştirmeli, onları en doğru kararı verebilecek bilgi ve beceri ile donatmalı idiler.

● Seyyid-i Kâinât Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, gençler konusunda sadece nazarî şeyler söylememiş, aynı zamanda uygulamak suretiyle ümmetine örnek olmuştur. Nitekim gerek Mekke, gerekse Medine döneminde en mühim görevlerde daha çok iyi yetişmiş genç ve orta yaş grubunun bulunması bu açıdan anlamlıdır. Herhâlde O'nu seven ve O'nun yolundan gidenler de gençlerle ilgili önemli projeler geliştirmek ve çağın şartları içinde onları bugüne ve geleceğe en iyi şekilde hazırlamak durumundadırlar.

● Asr-ı Saadet itibariyle bakıldığında Hazreti Ali, Mus'ab b. Umeyr, Sa'd b. Ebî Vakkas, Abdurrahman b. Avf, Zübeyr b.

---

161 Bkz.: Müslim, *Fedâil*, 62. Hadîsin anlamı: "Hz. Enes diyor ki: Ben Peygamber Efendimiz kadar çoluk çocuğuna, aile fertlerine, eli altındakilere merhameti olan hiçbir kimse görmedim…."

el-Avvam, Talha b. Ubeydullah, Muaz b. Cebel, Zeyd b. Erkam Hazretleri ve Hazreti Peygamber'in tavsiyesiyle yabancı dil de öğrenen Zeyd b. Sâbit Radıyallâhü Anh, İslâmî hizmetlerde Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) değer ve yetki verdiği gençlerden sadece birkaçıdır. Resûl-i Müctebâ'nın (sallallâhu aleyhi ve sellem) gençler lehindeki bu uygulaması, O'nun izinden gidenler için örnek teşkil etmelidir.

● Server-i Kâinât (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, Allah'ın rahmetinden herkesin yararlanmasını isterdi. Bir mü'minin, kendisi için sevip istediğini din kardeşi için de istemedikçe imanda olgunluk mertebesine erişemeyeceğini bildiren de o idi. Bu münasebetle O'nu sevenler ve peşinden gidenler de duygu cimriliğinden sıyrılıp duygu cömertliğine erişerek iyilik, güzellik ve başarıların herkese ulaşmasını arzu etmeliydiler.[162]

● Mefhar-i Mevcûdât (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, toplumda birlik ve beraberliğe, mahallede komşuluk ilişkilerine önem verirdi. Bunun bir yansıması olarak bütün inananları birbirine merhamette, muhabbette, lütufkârlıkta, organlarından biri rahatsızlanınca diğerleri de buna iştirak eden bir vücuda, mü'minin mü'mine bağlılığını ise taşları birbirine kenetli yalçın duvara benzetirdi. Elbetteki O'nu seven ve muhabbetle peşinden gidenlere düşen de toplumda birliğin, dayanışmanın ve kardeşliğin harcı olmaktı. O'nu sevenler ve sevgilerini davranışa dönüştürenler, cemaatte rahmet, ayrılıkta ise ihtilâf ve sıkıntı olduğunun şuurunda olmalıydılar.[163]

---

162 Bkz.: Buhârî, *İman*, 6. Hadîsin anlamı: "Hiçbiriniz, kendiniz için arzu ettiğinizi kardeşiniz için de arzu etmedikçe (kemâliyle) iman etmiş olmaz."

163 Bkz.: Tirmizî, *Fiten*, 7. Hadîsin anlamı: "Size, birlik hâlinde olmanızı, ayrılıp dağılmaktan şiddetle kaçınmanızı tavsiye ederim"; Tirmizî, *Fiten*, 7. Hadîsin anlamı: "Allah'ın yardımı cemaatle (toplulukla) beraberdir. Cemaatte (birlik-beraberlikte) rahmet ve ayrılıkta azap vardır."

● Resûl-i Mürtezâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, komşular arasında güven ve huzur ortamını bozucu davranış sergileyenlerin gerçekten iman olgunluğuna erişemeyeceklerini, inancın manevî hazzını gereği gibi hissedemeyeceklerini söylerdi. O'nu seven ve samimiyetle ardından yürüyenlere düşen de bu idi. O'nu sevenlerin, sevdikleri Âhir Zaman Nebîsi'nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) "Cebrail bana komşu hakkından o kadar sıklıkla bahsetti ki, ben neredeyse Cenâb-ı Hakk'ın komşuyu komşuya mirasçı kılacağını sandım."[164] hikmetini hatırdan çıkarmamaları uygun olurdu.

● Fahr-i Âlem (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, tertemizdi, herkesin de kıyafet, eşya, ev, sokak, çevre temizliğine özen göstermesini ister, gerek kıyafet, gerekse ev eşyasında sadeliğe, estetiğe önem verdiği kadar gönül safiyetine de aynı derecede önem verirdi. O'nu gerçekten sevenler ve O'na derunî bağlarla bağlı olanlar da hem beden hem kıyafet hem ev-bark itibarıyla tertemiz olmalıydılar, çevre temizliğine de önem vermeliydiler. Bununla yetinmeyerek iç dünyaları, gönül dünyaları itibariyle de saf ve tertemiz olmalıydılar. Kötülüklerden arınmış bir kalbe (kalb-i selîm) ve zikr u tesbîh ile Hakk'a dönük bir kalbe (kalb-i münîb) sahip olmak, onlar için en önemli gaye olmalıydı.[165]

● İki Cihan Serveri Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem), gönül aynasını dışa yansıtan dil terbiyesine dikkat çeker; yalan, dedikodu, kovuculuk, gıybet, iftira, fısk u fücur ve fitneyi şiddetle

---

164 Buhârî, *Edeb*, 28; Müslim, *Birr ve Sıla*, 140, 141; Ayrıca Bkz.: Müslim, *İman*, 73. Hadîsin anlamı: "Komşusu kötülüklerinden emîn olmayan kişi, cennete giremez."

165 Konu ile ilgili âyetler için bkz.: En'am, 6/38; Nahl, 16/5-8, 66, 68, 69; Mâide, 5/4; Kehf, 18/13-22; İsrâ, 17/44; Neml, 27/18; Konu ile ilgili hadîsler için bkz.: Buhârî, *cihad*, 71; *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, 7/223, 224, 227; Müslim, *İman*, 12, *Tahâre*, 20; Tirmizî, *Birr*, 16; Nesâî, *Hacc*, 114, *Dahayâ*, 42; Ebû Davud, *Cihad*, 48; *Cenâiz*, 1; *Edeb*, 164; *Feyzü'l-Kadîr*, 2/39; Darimî, 2/11; *Keşfü'l-Hafâ*, I, 224.

yasaklardı. Tabii ki O'nu seven gerçek mü'minler de dil terbiyesine önem vermeli, dili herhangi bir şekilde kötüye kullanmaktan uzak durmalıydılar. Zikr u tesbîh, dua ve niyaz, selâm ve sohbet gibi hayır ve güzellikler dururken, dili yalan dolana, dedikoduya, kovu-gıybete, fisk u fücûra âlet etmemeliydiler.[166]

● Aleyhi Ekmelüttahâyâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, insanları üzmemek için azami gayret gösterirdi. İncinmemek, incitmemek O'nun prensibiydi, başkaları ile uğraşmayı zarafete, nezakete aykırı bulurdu.[167] O'nu sevenler ve peşinden gidenlerin de nebevî ahlâkta yer alan bu ölçüyü esas almaları ve çevresindeki insanlarla ilişkilerinde nezaket ve zarafet kurallarına dikkat etmeleri beklenirdi.

● Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), herkese, başkalarıyla uğraşmaktan vazgeçip kendi kusuruyla meşgul olmasını tavsiye eder, hiç kimse hakkında kendisine kötü bir şey ulaştırılmasına razı olmazdı. O'nu seven ve yolundan gidenlere de başkalarının kusur ve eksikliklerini araştırmamak ve orada burada yaymamak yakışırdı. Çünkü nebevî ölçüye göre herkese kendi eksiği yeterdi.[168]

● Resûl-i Kibriyâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, insanlar arasına kalbi arınmış (selîm) olarak çıkmak isterdi.[169] O'nu seven

---

166 Bkz.: Buhârî, *İman*, 19. Hadîsin anlamı: Bir kimse Resûlüllâh'a gelip "İslâm'ın en hayırlısı (Müslümanlıkta en hayırlı davranış) hangisidir?" diye sordu. Resûlüllah (sallallâhu aleyhi ve sellem), "Yiyecek yedirmen, tanıdığına ve tanımadığına selâm vermendir." buyurdu.

167 Bkz.: Müslim, *Fedâil*, 78. Hadîsin anlamı: "…Hiçbir kimse Resûl-i Müctebâ Hazretlerinden herhangi bir eziyet ve zarar görmemiştir."

168 Tirmizî, *Zühd*, 11; İbn Mâce, *Fiten*, 12. Hadîsin anlamı: "Kendisine faydası olmayan şeyi terk etmesi, insanın iyi Müslüman olduğunu gösterir."

169 İşaret edilen hadîsin metni: Resûl-i Ekrem Efendimiz şöyle buyurmuştur: "Hiç kimse başkası hakkında bana kötü bir şey ulaştırmasın. Çünkü ben, yanınıza, (hiçbiriniz hakkında herhangi bir ön yargı taşımaksızın) selîm bir

ve yolundan gidenlere de insanlar hakkında ön yargısız olmak, aslı esası olmayan şeylerle insanları karalamamak düşerdi. Çünkü nebevî ölçüye göre kötülüğü delilleriyle sabit olmadıkça O'nun gözünde herkes tertemizdi. O, insanlara önyargısız ve hüsnüzanla bakardı.

● Nebiyy-i Muhterem (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, Müslümanın, "elinden, dilinden diğerlerinin zarar görmediği, başkalarıyla iyi ilişkiler kurabilen, ülfete, sohbete, dostluğa açık bir kişiliğe sahip olması gerektiğini" vurgulardı. O'nu seven ve peşinden muhabbet ve içtenlikle yol alanlara da el ve dille kimseye zarar vermemek, dostluk, kardeşlik ve hizmet ilşikilerine açık olmak yaraşırdı.

● Resûl-i Müctebâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz'e göre insanî ilişkilerin düzeni ve kıvamı, sürekli iyi niyete dayalı yardımlaşmadaydı. O'nu seven ve sevgi ile peşinden yürüyenlere de din kardeşini mahcup edecek davranışlarından kaçınmak ve sıkıntılı durumlarda yardımcı olmak yaraşırdı. Çünkü nebevî ahlâka göre sıkıntıyı gidermek, kusuru gizlemek, din kardeşine Allah için yardım etmek esastı. Böyle davrananın da sıkıntıları Yüce Allah tarafından giderilecek, kusurları örtülecekti.[170]

● Muhammed Mustafâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in ahlâk ve kişilik özelliklerine göre yalancılık, sözünde durmamak, emanete ihanet, nifak belirtisiydi.[171] Bunlara müptela olanlara güvenilmezdi. Müslüman kişiliğine ise bu yakışmazdı. Buna göre O'nu sevenler ve içtenlikle yolunda olanlar da yalandan uzak,

---

kalple tertemiz çıkmak isterim.". Bkz.: Hüseyin Algül, *Peygamber Efendimiz'in Şemâili Ahlâk ve Âdâbı*, s. 98.

170 Bkz.: Mâide, 5/2. Âyetin anlamı: "…İyilik ve takva (Allah'a karşı gelmekten sakınma) üzere yardımlaşın. Ama günah ve düşmanlık üzere yardımlaşmayın…"

171 Hadîs-i şerîfin tam metni için bkz.: Buhârî, *İman*, 24.

doğruluğu şiar edinmiş, güvenilir bir ahlâkî kişiliğe sahip olmalıydılar. Çünkü nebevî ölçüye göre Müslüman, güvenilir bir kişi olmalıydı; öyle yetişmeli, öyle bilinmeli, öyle davranmalıydı. Müslüman, sözüne itibar edilen, görüşüne değer verilen ve bu sebeple de her zaman aranan bir şahsiyet olmalıydı.

● Fahr-i Âlem Efendimiz, emîn idi, dürüsttü, gayretliydi, plânlı, tedbirli, dualı ve mütevekkildi. Başarı için olanca çabayı gösterir, Hakk'a teslim olurdu. O'nu sevenler ve derûnî bir bağla bağlı olanlar da aynı şekilde dürüst, gayretli, çalışkan, dualı ve mütevekkil olmalıydı.

● Nebiyy-i Mürtezâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, yaşı uygun sağlıklı kişilerin dilenmesine razı olmaz, böylelerini iş hayatına sevk eder, dilenerek geçinmektense az da olsa alın teri ile sağlanan gelirle geçinmeyi onlara telkin ederdi. Çünkü O'nun hayalindeki İslâm toplumu, her bakımdan olduğu gibi ekonomik bakımdan da dinamik bir toplumdu. O'nu seven ve peşinden yürüyen samimi Müslümanlar da aynı ideali paylaşmalı ve yaşadığı toplumun ekonomik açıdan canlılık kazanmasına destek olmalı, katkı vermeliydi.[172]

● Sultân-ı Rusül (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, herkese ve her kesime açıktı, sıkıntısı ve müşkili olan herkes O'nun huzuruna girebilir, sorusunu sorabilir ve cevabını alabilirdi. O, toplumun içindeydi, hastaları ziyaret eder, cenazelerde bulunurdu. O'nu seven ve peşi sıra iz süren samimi ve gayretli Müslümanlar da toplumun dertleriyle dertlenmeli, mütekebbirâne bir istiğna ve inzivaya

---

172 Bkz.: Buhârî, *Büyû'*, 15, 19; Müslim, *Büyû'*, 51. Bu hadîs-i şerîflerde yer alan bilgilere göre "en hayırlı kazanç, kişinin el emeği ile kazandığıdır; çalışmak ve üretkenlik esas olmalı, tembellikten ve asalak olmaktan kaçınılmalıdır. Ticarî hayat, doğruluk esasına göre yürütülmelidir; yalandan kaçınılmalı, söz verilince durulmalı, bir şey emanet edilince yerine getirilmeli, asla hıyanet edilmemelidir."

kapılmamalı, insanlara tepeden bakan, büyüklük duygusu kabarmış olarak halk arasından ayrılan bir konuma düşmemeliydi.[173]

● Nebiyy-i Muhterem (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, müsamahalı (hoşgörülü) idi, insanların yanlışlıklarını onların kişiliklerini zedelemeden ve psikolojik bir sıkıntı meydana getirmeden genel ifadelerle düzeltirdi, cezalandırmayı değil, ıslahı hedef alırdı. O'nu seven ve samimiyetle ardından gidenlerin de insan ilişkilerinde hoşgörülü, kolaylaştırıcı ve müjdeleyici olması gerekirdi.[174]

● Resûl-i Müctebâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, İlme önem verirdi, Ashâb-ı Kirâm'ı ilme teşvik eder, âlimlerin önemini vurgulardı. O'nu sevenler ve samimi duygularla peşinden gidenlere düşen de ilme gereken önemi vermek ve ilim adamlarına saygı göstermek olmalıydı. Yüce Allah "oku!" derken, "dinî duyarlılığa en çok âlimlerin sahip olabileceğini" söylerken, "cehlin-câhilliğin sakınılacak bir şey olduğunu" ifade ederken ve "Rabbim! İlmimi artır." diye kullarına dua öğretirken, aksini düşünmek doğru olmazdı.[175] Gözümüzün Nûru Gönlümüzün Sürûru Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu Rabbanî işaretlerin gereğini sağlığında hakkıyla îfa etti; tebliğ hayatı boyunca genel olarak ilme, Medine'ye hicretten sonra da özellikle Mescid-i Nebî'nin bitişiğinde İslâm tarihinin ilk ücretsiz-yatılı (meccanî-leylî) okulu sayılan Suffa'da kalan öğrencilere önem verdi, ilim yolcularına samimi ilgi gösterdi, ihtiyaçlarını karşıladı ve orada yetişenleri önemli görevlere

---

173 Hz. Peygamber Medine'de konuşulanı anlamakta zorlanan çok yaşlı bir kadını huzurunda derdini anlayıp, müşkilâtını halledinceye kadar sabırla dinledi…O, herkesi sabırla, tevazu ile dinlerdi. O, insanı Allah'ın bir emaneti bilir ve dertleriyle ilgilenirdi. Bkz.: Tirmizî, *Şemâil*, 55; İbn Kesîr, *Şemâilü'r-Rasûl*, (çev. Naim Erdoğan), s. 88.

174 Bkz.: Buhârî, *İlim*, 12; Müslim, *Cihad*, 5. Hadîsin anlamı: "Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız. Müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz."

175 İlgili âyetler için bkz.: Alak, 95/1-5; Nahl, 16/43; Fâtır, 35/28; Tâhâ, 20/114, Zümer, 39/9.

getirdi. O'nun peşinden gidenler de İslâm medeniyetinin ilimle parlayacağının farkında olmalı, ilim-eğitim-öğretim hizmetlerine gereken önemi vermeliydiler.

● İki Cihan Serveri Hazreti Muhammed Mustafâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, annesinin şefkat ve merhametini hatırladıkça gözleri yaşarırdı. Dadısı Ümmü Eymen-Bereke'ye "Sen benim ikinci annem sayılırsın." diye iltifat ederdi. Sütannesi Halime'ye "Anneciğim! Anneciğim!" diye nezaket gösterirdi. Amcası Ebû Talib'in eşi olan yengesi Fâtıma Hanımefendi'yi, "O benim annem mevkiindeydi." diye hürmetle anardı. Kayınvalide durumundaki hanımlara ve genel olarak bütün hanımlara nazik davranır, onların ihtiyaçlarıyla ilgilenir, problemlerini çözmek için elinden gelen gayreti gösterir, dinî hayatın gelişiminde, İslâm'ın tebliğinde, sosyal hayatın akışında onlara gereken önemi verirdi. O'nu sevenler ve muhabbetle peşinden gidenlere de genel olarak hanımlara ve özel olarak da annelere ve anne mevkiindeki hanımlara saygı göstermek düşerdi. Mevlây-ı Lem Yezel Hazretleri anneye babaya itaatı kendisine imanla yan yana zikredip onlara "öff!" bile denilmemesini isterken, aksini düşünmek mümkün değildi. Nebevî ölçüye göre de anneye babaya sadâkatsızlık ve saygısızlık, itaatsızlık ve ilgisizlik, ziyan ve hüsran sebebiydi.[176]

● Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) zamanında hanımlar, dinî, sosyal ve kültürel hayata en etkili biçimde katılırlardı. Cemâatla kılmakta serbest bırakılmış olmalarına rağmen müsait olanlar Cuma, bayram ve diğer vakit namazlarına şevkle iştirak ederler ve Peygamber Efendimiz'e dinî alanda bilmediklerini serbestçe sorarlardı. Sevgili Peygamberimiz, bundan çok memnun olurdu. Böylece, sosyo-kültürel hayatta hanımlar kanalıyla bir

---

176 Bkz.: Tirmizî, *Birr ve Sıla*, 3, 4. Hadîsin anlamı: "Allah'ın rızası ana-babanın rızasında, gazabı da ana-babanın gazabındadır." "Büyük günahların en büyüğü Allah'a ortak koşmak ve ana-babaya karşı gelmektir."

canlılık ve coşku hissedilirdi. O'nu sevenler ve samimiyetle peşinden gidenler de böyle davranmalı, hanımların, dinî, kültürel ve sosyal alandaki hayır hizmetlerine katılmalarını teşvik etmeliydiler. Hanımlar, dinî eğitim ve öğretim faaliyetlerinde kendilerini yetiştirerek bu alanda da üzerlerine düşen sorumlulukların gereğini yerine getirmeliydiler.[177]

● Fahr-i Âlem Efendimiz, gururu, kibiri sevmez, mağrur ve mütekebbir davranmayı yasaklar, tevazuun en güzel örneklerini verirdi. Bunun doğal sonucu olarak aile bireyleriyle samimiyetle ilgilenir, onlara karşı gereksiz bir istiğna içine girmez, sürekli hâl-hatır sorarak gönüllerini alırdı. Evinde aile bireyleri arasında ayırım yapmaz, kendisi için ayrıcalıklı bir davranış beklemez, ev halkının sevinç ve üzüntülerini bütünüyle paylaşırdı. Alışverişini kendisi yapar, aksine ısrar olsa bile eşyasını bizzat taşımayı tercih ederdi. O'nu sevenlerin ve muhabbetle peşinden yürüyenlerin de mütevazı olmaları, aile fertleriyle samimiyetle ilgilenmeleri, çarşı-pazarda ve hayat belirtisinin olduğu her yerde tevazuu ölçü edinmeleri beklenirdi. Mütevazı olanın derecesinin Yüce Allah tarafından yükseltileceği müjdesi, nebevî müjdeler arasında yer alıyordu.

● Mefhar-i Mevcudât (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, ölçü ve tartıda doğruluğa dikkat çeker, aldatanların, kandıranların imanda olgunluğa erişemeyeceğini belirtirdi. En hayırlı kazancın kişinin kendi el emeği ve alın teriyle kazandığı şey olduğunu, rızık temininde helâl yoldan ayrılmamak gerektiğini ısrarla vurgulardı. Bir kişinin pazarlığı sonuçlanmadan aynı şey için pazarlığa girişilmesini, müşteri kızıştırılmasını ve üreticinin malının hile ile ucuza kapatılmasını doğru bulmaz, satılan malın kusurlarının giz-

---

[177] Bkz.: Müslim, *İlim*, 36; Ebû Davud, *İlim*, 2. Bu hadîs-i şerîflerden anlaşıldığına göre Resûl-i Ekrem Hazretleri isteğe bağlı olarak hanımlar için Mescid'de özel gün ayırmış ve o esnada bayanların eğitim-öğretimiyle meşgul olmuş, onların sorularını cevaplandırmıştır.

lenerek olduğundan farklı gösterilmesini uygun görmezdi. İşçiye haksızlık yapılmasına rıza göstermezdi. Bir malı ucuzken toplayıp pahalanınca piyasaya sürülmesini, halkın ihtiyaç duyduğu maddelerin toplanmasını (karaborsacılığı ve stokçuluğu) makul karşılamazdı. Alışverişte dürüstlüğün bereket vesilesi olacağını söylerdi. Zengin tâcirin daima duyarlı davranarak dinî, içtimai ve malî sorumluluklarının gereğini yerine getirmesinin uygun olacağını hatırlatırdı. Borcun bir ihtiyacı gidermek için alınabileceğini ve zamanında geri ödemenin yapılmasını, darda kalan iyi niyetli borçluya ise mühlet verilmesinin uygun olacağını söylerdi. Yalan yere yemin ile malın sürümünü artırmanın bereketi yok edeceğini belirtirdi. Ölçü ve tartıda hile yaparak alışverişte başkalarını kandırmanın toplumların helâkine sebep olacağını ifade ederdi. Üretimi standartlara uygun olarak sağlam yapmak gerektiğini, işin sağlam ve dikkatli yapılmasının Hak Teâlâ'yı hoşnut edeceğini sık sık vurgulardı. O'nu seven ve samimi duygularla ardı sıra yürüyenlerin de insanı mutluluk ve başarıya, toplumu da huzura götürecek bu nebevî ölçülere uygun davranmaları beklenirdi.[178]

● Şems-i Duhâ Bedr-i Dücâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, kamu hizmeti yürütmekte olan kişilerin bilgili, becerikli, işinin ehli, yetenekli, sorumluluk alabilecek, şartlar gerektirdiğinde birikimiyle karar verebilecek muhakeme ve değerlendirme, analiz ve yorumlama yeteneğine sahip olmalarına dikkat ederdi. Halkla ilişkilerde şefkatli, ölçülü, merhametli, tutarlı, sempatik ve hoşgörülü davranmanın uygun olacağını söyler, halka hizmet verenlerin bu vasıflara sahip olmalarını isterdi. Mesai arkadaşları arasındaki güven ve huzurun, başarı ve hizmetin kalitesini artıracağını hatırlatırdı. Kolaylaştırmak, zorlaştırmamak, müjdelemek, nefret

---

178 Bkz.: En'âm, 6/152. Âyetin anlamı: "…Ölçü ve tartıyı adaletle tam yapın…", Müslim, *İman*, 102. Hadîsin anlamı: "...(Alışverişte Müslümanları/insanları) aldatan Benden değildir."

ettirmemek ilkeleri[179], toplum hizmetinde bulunanlara O'nun her zaman yaptığı tavsiyeler arasındaydı. O'nu samimiyetle seven ve muhabbetle yolundan gidenlerin de söz konusu nebevî öğütleri, ölçüleri ve ortaya çıkan örnekleri dikkate almaları beklenirdi.

● Menba-i Bâğ-ı Belâgât (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, zamanını üçe ayırır; bir kısmını ibadetle, bir kısmını aile fertleriyle ilgilenmekle ve istirahatla, bir kısmını da halk hizmetleriyle değerlendirirdi. Bununla beraber çoğu defa dinlenmeye ayırdığı sürenin önemli bir kısmını da halk hizmetinde tamamlar, toplum hizmetinden yorgun düştüğü böylesine günlerin gecelerinde teheccüd namazını oturarak kılardı.[180] O'nu seven ve ardından gidenlerin de Seyyid-i Kâinât Efendimiz gibi zamanı iyi değerlendirmeleri gerekirdi. Çünkü zaman da maklûktu, onun da bir eceli vardı, giden zaman bir daha geri gelmezdi. Bu sebeple zaman israfı, israfların en kötüsüydü.

● Andelîb-i Gülzâr-ı Fesâhat (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, olumlu her yeniliğe ve bu anlamdaki teknolojik gelişmelere açıktı. O, ilk zamanlarda Mescid-i Nebî'de hutbelerini bir hurma kütüğüne tutunarak irad ederken, ilerleyen yıllarda üç basamaklı minber yapılınca memnuniyetle bunu değiştirdi. Akşam, yatsı, sabah namazlarında Mescid'i ilk defa Şam taraflarından getirdiği kandillerle aydınlatan zata teşekkür ve dua etti. Taif kuşatmasında (8/630) taş gülle atan mancınık, surları delmek için debbabe, kaleye yaklaşabilmek için deri kaplı yürüyen korunakları ilk defa kullandı. Bütün bunlar o gün için yeni şeylerdi. O'nu seven ve peşinden yürüyenler de O'nun gibi güzel ve yararlı yeniliklerle teknolojik gelişmelere açık olmalıydı.

● Mefhar-i Mevcûdât (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, sürekli

---

179 Hadîsin metni için bkz.: Buhârî, *İlim*, 11.

180 Ayrıntılı bilgi için bkz.: Hâce Mehmed Raif Efendi, *Muhtasar Şemâil-i Şerîf Tercemesi*, s. 230-234.

tavsiyeleriyle Müslümanlarda çevre bilinci uyandırmak isterdi. O, Kuru ve çorak bir araziyi işe yarar hâle getirene Yüce Allah'ın mükâfat vereceğini, insan ve hayvanlardan yararlanan oldukça ekene, dikene sadaka sevabı verileceğini müjdelerdi. Bir serçeyi haksız yere öldürenden kıyamet gününde Yüce Allah'ın hesap soracağını söylerdi. Kuşların yuvalarının bozulmasını, yumurta ve yavrulara zarar verilmesini yasaklardı. Yollarda ve insanların yaşadığı diğer yerlerde onlara zarar veren engellerin kaldırılmasının sevap olduğunu müjdelerdi. İnsanların yaşadığı evlerin çevresinin, meydanların, sokak1arın, park, bahçe gibi dinlenme yerlerinin temiz tutulmasını hatırlatırdı. Kuşların üreme mevsiminde avlanma yasağı koyar, Medine ve Taif civarında bazı yeşil alanları park statüsüne alarak halkın istirahatını sağlardı.[181] O'nun muhabbet, şefkat ve merhamet duygusu bütün canlıları kapsıyordu. O'nu gönülden sevenler ve samimiyetle ardından gidenlerden de Server-i Kâinât Efendimiz'in âleme, dünyaya, çevreye ve insana bakışını örnek almaları ve bulundukları her yerde O'na uygun davranış geliştirmeleri beklenirdi. Zira Allah'ın emrini yüce bilmek, Allah'ın yarattıklarına şefkat göstermek ve her canlıyı ilahî emanet bilerek bulunduğu her yerde sürekli hizmete odaklanmak, Gözümüzün Nûru Gönlümüzün süruru Sevgili Peygamberimizin, insan ve toplum hayatına getirdiği önemli değerler arasındaydı. Bu değerleri yaşatmak da ol Resûl-i Müctebâ'yı sevenlerin ve ardı sıra samimiyet ve muhabbetle gidenlerin göreviydi.

---

[181] Buhârî, *Cihad*, 71; Hadîsin anlamı: "Yâ Rabbi! İbrahim Peygamber'in Mekke'yi haram (korumaya alınmış yeşil alan) kıldığı gibi Ben de Medine'yi haram (korumaya alınmış yeşil alan) kıldım. Onun iki kayalığı arası haram bölgesidir, ağaçları kesilmez, ağaçların yaprakları koparılmaz, otları yolunmaz, hayvanları avlanmaz.". Tarihî malumat için bkz.: Hamîdullah, *el-Vesâiku's-Siyâsiyye*, s. 287.

SONUÇ

Ceddimizin, ocağından feyz aldığı ***Hoca Ahmed Yesevî***,

On sekiz bin âleme server olan Muhammed
Otuz üç bin ashâba rehber olan Muhammed
Duâları müstecab icabetli Muhammed
Kötülüğe iyilik kerametli Muhammed

diye ötelerden ses veriyor.

Hazreti Mevlâna,

Yaşadığım müddetçe Kur'ân'ın kölesiyim ben
Hazreti Muhammed Mustafâ'nın yolunun tozuyum ben

Birisi, benim sözlerimden, bundan başka bir söz naklederse
O kimseden de o sözden de rahatsız olurum ben

diyerek Hazreti Muhammed Mustafâ sevdasında O'nun yolunun tozu olduğunu söylüyor.

Yunus Emre,

Hak yarattı âlemi aşkına Muhammed'in
Ay ve günü yarattı şevkine Muhammed'in

Çalab nurdan yaratmış canını Muhammed'in
Âleme rahmet saçmış adını Muhammed'in

derken, ***Âşık Yunus***

Arayı arayı bulsam izini
İzinin tozuna sürsem yüzümü
Hak nasip eylese görsem yüzünü
Yâ Muhammed canım arzular seni

diyerek hasretini belirtiyor.

Süleyman Çelebi

Ümmetin olduğumuz devlet yeter
Hizmetin kıldığımız izzet yeter

diyerek O'na ümmet olmanın en yüksek değer olduğunu söylerken, ***Yazıcıoğlu Mehmed***,

Ne vasfedersem andan sensin evlâ
Ne medh edersem andan sensin a'lâ

Bu dem elleri bağlı kulam ben
Senin hüsnün bağında bülbülem ben

diyerek O'nu gereği gibi medihten acze düştüğünü itiraf ediyor. ***Eşrefoğlu Abdullah***,

Bana derdin gerek derdin, niderim mâl ü ni'mâyı
Bana aşkın gerek aşkın, gerekmez özge gavgayı
Yeter bu başta bu sevda, gerekmez bir dahi gavga
Muhammed Mustafâ'dandır, süregeldim bu sevdayı

derken, ***Aziz Mahmud Hudayî***,

Habîbâ ger Halîl olduysa ceddin
Sen oldun kutb-i eflâk-i muhabbet

diyerek Efendimiz'in ceddi Hazeti İbrahim'in "Halîlullâh" olduğunu, Peygamber Efendimiz'in ise "Habîbullâh" olduğunu ifade ediyor. ***İsmail Hakkı Bursevî***,

Âşık oldum Muhammed'in gülüne
Ol güle bülbül gibi âhir efgana geldim

diyerek Resûl-i Müctebâ Efendimiz'e aşk u sevdasını ilân ederken, ***Kenzî***,

Âlem fahri Muhammed'i
Gayet göresim geldi

Din serveri can Ahmed'i
Gayet göresim geldi

diyerek Âşık Yunus gibi O'na olan hasretini terennüm ediyor.

Bektaşî erenlerden ***Sâmih Rifat Bey***,

Ezelden âşıkım ben Muhammed Mustafâ'ya
Feda olsun hayatım bütün âl-i âbâ'ya

diyerek hem Efendimiz'e hemde Efendimiz'in sevdiklerine aşkını sunarken, ***Didarî***,

Tulu etti dehre Fahr-i Kâinât
Din çerâğı Ekmelü't-Tahiyyat

Viranî,

Ol Muhammed Mustafâ'dır canımız
Rûz-i mahşerde bizim sultanımız"

Hâşim Baba ise,

Haktır Muhammed
Olmuşuz ümmet
Bulmuşuz rif'at
Elhamdülillâh

diyerek ol Muhammed Mustafa (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz'e muhabbetlerini arz ediyor.

Yaman Dede

Sen aşk-ı Hudâ, hüsn-i Hudâ, lütf-i Hudâsın
Hallâk-ı cemâlin gülü gülzâr-ı Muhammed

dizeleriyle Sultanü'l-Enbiyâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in Cenâb-ı Hakk'ın bizlere en büyük lutf u ihsânı olduğunu veciz bir üslupla dile getiriyor.

Mehmed Âkif Ersoy,

Dünya neye sahipse O'nun vergisidir hep
Medyun O'na cem'iyyeti, medyun O'na ferdi
Medyundur O masuma bütün bir beşeriyet
Yâ Rab, bizi mahşerde bu ikrar ile haşret

diye dua ediyor. ***Ârif Nihad Asya***,

Gel ey Muhammed, bahardır
Dudaklar ardında saklı
Âminlerimiz vardır
Hacdan döner gibi gel
Mi'rac'dan iner gibi gel
Bekliyoruz yıllardır

diyerek Efendimiz'e özlemini heyecanlı bir söyleyişle dile getiriyor. Efendimiz'in bülbül-i nalânı olan ***Ali Ulvi Kurucu*** ise,

Habîb-i Kibriyâ bâb-ı recâsın Yâ Resûlallâh
Muhammed Mustafâ, hayrulverâsın Yâ Resûlallâh

diyerek Efendimiz'e olan muhabbetini gönül diliyle satırlara döküyor.

Evet… Ecdadımız böyle bir muhabbet ışığını gönüllerinde beslemişler, sadırlardan satırlara dökerek Muhammed Mustafa

(sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz'e besledikleri samimi sevgiyi bize manevî bir miras olarak aktarmışlardır.

Bize düşen de bu mirası alıp bizden sonraki nesillere bütün inceliğiyle taşımak olmalıdır.

Günümüzde de bu sevginin gereğini samimi duygularla îfa gayretinde olan ve "nesillerimizin gönüllerini ilâhî ve nebevî muhabbetle nurlandırabilmek, ruhlarını bu sevginin ışığıyla aydınlatabilmek, zihinlerini bu ölümsüz sevgiyle arındırabilmek, davranışlarını ilâhî ve nebevî sevgiyle değerli kılabilmek" düşüncesini, hizmetinin merkezine koyan himmet sahibi zevatın varlığında hiç kuşku yoktur.

Çünkü ilâhî ve nebevî muhabbet, ortak manevî mirasımızdır ve akl-ı selîm sahibi her mü'min, yaşadığı asırda bunu temsil gayretinde olacağı gibi, gelecek nesillere aktarma sorumluluğunu da yüreğinde hissedecektir.

Hiç kuşkusuz, seven kişi, sevdiğini önemser, sevdiğinin söz ve davranışlarını benimser, örnek alır, özümser, içselleştirir ve davranışa dönüştürür.

Bu anlamda gerçek sevgi, fi'lî sevgidir. Fi'lî sevgi, sözde değil, özde sevgidir.

Mefhar-i Mevcûdât-Menba-i Bâğ-ı Belâğât-Andelîb-i Gülzâr-ı Fesâhat Hazreti Ahmed ü Mahmûd ü Muhammed Mustafâ ve'l-Müctebâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz'e bizi ümmet kıldığı için Cenâb-ı Hakk'a ne kadar hamd ü senâ etsek azdır.

Cenâb-ı Mevlâ'ya bu sebeple olan hamdimizi ve şükrümüzü Habîb-i Edîbi'nin nurlu yolundan giderek, onu anlamaya ve anlatmaya çalışarak sunabiliriz.

Sözün özü bize düşen nedir?

Bize düşen, nebevî müjdelerin izinde samimiyetle yürümek olmalıdır.

Bize düşen, müjdelerin yaşayan şâhitleri olan Ashâb-ı Kirâm Hazretleri'nin yapıp ettiklerini öğrenerek yolumuzu aydınlatmak olmalıdır.

Bize düşen, nebevî sevgi ile mayalanan nebevî müjdelerin izinde azimle-sabırla yürümek olmalıdır.

Bize düşen, inançlı, bilgili, ahlâklı ve mesleğinde donanımlı şahsiyetler olarak nebevî sevgi ve müjdelerle örülmüş hizmet yolunda moralli olarak ümitle yürümek olmalıdır.

Bu ümit, bizim manevî dünyamızın can damarlarından birini oluşturmaktadır. Bu ümit, anlamsız, yerinde saydıran gereksiz bir beklenti değil, bizi her an o aziz Peygamberi örnek almaya sevketmekte, Sünneti'ni yeterince öğrenip uygulamaya koyabilen Ashâb-ı Kirâm'ı tetkike yönlendirmekte, tarih boyunca peygamber sevgisini zihin, gönül ve davranış dünyalarında en güzel biçimde örneklendiren ulemanın (bilginlerin), mütefekkirlerin (düşünürlerin), mutasavvıfların (tasavvuf ehlinin), âşıkların (ehl-i aşkın), sâlihlerin yolundan yürütmekte, bizden önce yaşayıp giden iyi insanların takipçisi olmaya, çağımızda peygamber ahlâkını en güzel şekilde temsile ve yaşamaya özendirmektedir.

Çünkü ancak Allah'ın rızasına uygun işler yapılabilir, Kur'ân prensipleri yeterince kavranıp içselleştirebilir ve Resûl-i Müctebâ'nın gösterdiği yolda yürünebilirse bu dünyamızı mamur edebileceğimiz gibi öteki dünyamızı da kazanabileceğimiz ümit edilebilir.

Demek ki, livâü'l-hamd altında haşrolunma arzusu ve nebevî müjdelerin ardı sıra yürüme cehdi, atalete, tembelliğe, durgunluğa değil, bizi, doğru düşünmeye, doğru davranmaya ve manevî hayatı coşku ile yaşamaya, inanç ve ibadet vecdini derinleştirmeye, hayatı bir bütün olarak kavramaya, her zaman, her yerde ve her hususta ölçülü ve duyarlı olmaya sevkeder.

KAYNAKLAR

Kur'ân-ı Kerîm

Abdurrahman Azzam, *Resûl-i Ekrem'in Örnek Ahlâkı*, (çev. Hayreddin Karaman), 5. baskı, İstanbul 1978.

Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, Beyrut, ts.

Ahmed Nedvî, Şah Muînü'd-Dîn, *Asr-ı Saâdet-Peygamberimizin Ashâbı*, (nşr. Eşref Edib), İstanbul 1384/1964.

Akgül, *Kur'ân-ı Kerîm'de Hazreti Peygamber*, İstanbul 1999.

Akkuş, Mehmet, *"İsimlerimizde Gülün Rengi ve Kokusu", Gül Kitabı - Gül Kültürü Üzerine İncelemeler,* (ed. Bilâl Kemikli - Selami Turan, Isparta Belediyesi Yayını, Isparta tsz.), s. 59-77.

Akyüz, Ali, *Yaşayan Kur'ân Hazreti Peygamber*, İstanbul 2006.

Algül, Hüseyin, *Âlemlere Rahmet Hazreti Muhammed*, (Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları), 3. baskı Ankara 2002.

__________, *İslâm Tarihi*, I-II, İstanbul 1986.

__________, *Peygamberimizin Şemâili Ahlâk ve Adâbı*, Işık Yayınları, İstanbul 2005.

__________, *Rahmet Peygamberinden Esintiler*, (Türkiye Diyanet Vakfı İskilip Şubesi 1998 Yılı Kutlu Doğum Haftası Armağanı), Ankara 1998.

Aliyyü'l-Karî, *Şerhu'ş-Şifâ*, İstanbul 1308 h.

Apak, Adem, *İslâm Tarihi* I, Ensar Yayınları, İstanbul 2006.

Ay, Mehmet Emin, *Çocuk ve Peygamber*, 4. baskı, İstanbul 2002.

__________, *Hazreti Peygamber Sallallâhu Aleyhi ve Sellem ve Çocuklar*, (Diyanet İlmî Dergi, Hazreti Muhammed (SAV) özel sayı, Ankara 2000), s. 161-181.

Aydın, Hilmi, *Hırka-i Saadet Dairesi ve Mukaddes Emanetler*, Kaynak Kitaplığı, 2. baskı, İstanbul 2004.

Ayvazoğlu, Beşir, *"Türk Edebiyatında Gül'ün Yeri ve Hazreti Peygamber İle İlgisi"*, Hazreti Muhammed ve Gençlik, (Kutlu Doğum Haftası: 1992, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1995), s. 112-113.

Buharî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail, *el-Câmiü's-Sahih*, İstanbul 1315 h.

__________, *el-Câmiu's-Sahîh*, (Çev. Mehmed Sofuoğlu), İstanbul 1987.

Bursevî, İsmail Hakkı *Divanı*, (hzr. Murat Yurtsever, Arasta Yayınları), Bursa 2000.

Cevdet Paşa, *Kısas-ı Enbiyâ ve Tevârîh-i Hulefâ*, Derseâdet 1331 (1912).

Çağrıcı, Mustafa, *Anahatlarıyla İslâm Ahlâkı*, Ensar Neşriyat, İstanbul 1985.

Çakan, İsmail Lütfi, *Ashâbının Dilinden Peygamberimiz*, İstanbul 1981.

Çelebioğlu, Âmil, *Muhammediye*, I-II, (Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları), İstanbul 1996.

Çetin, Abdurrahman, *Örneklerle Peygamberimiz*, İstanbul 2006.

___________, *Kutlu Peygamberim Hazreti Muhammed*, İstanbul 2006.

Ebu Davud, *es-Sünen*, Mısır ts.

Eraslan, Kemal, *Ahmed Yesevî-Divân-ı Hikmet'ten Seçmeler*, (Kültür Bakanlığı Yayınları), Ankara 1983.

Eraslan, Sadık-Keleş, Ekrem, *En Güzel Örnek Hazreti Peygamber*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2003.

Ersoy, Mehmed Âkif, *Safahat*, (Yayına hazırlayan: Ömer Rıza Doğrul), İstanbul 1956.

Mehmed Âkif ve Safahat, (Yayına hazırlayan: Beşir Ayvazoğlu ve dgr.), İstanbul 1986.

Erul, Bünyamin, *Örnek Bir Lider Hazreti Peygamber*, Ankara 2002.

Eşrefoğlu Rûmî Divânı, (hzr. Raif Yelkenci-Abdullah Özdemir Hacıtahiroğlu-Necla Pekolcay), İstanbul 1967.

Gülen, M. Fethullah, *İnsanlığın İftihar Tablosu Sonsuz Nur*, Feza Yayıncılık, İstanbul 1994.

Güngör, Zülfikar, *"Edebiyatımızda Gül Sembolü ve Peygamberimiz", Gül Kitabı - Gül Kültürü Üzerine İncelemeler*, (ed. Bilâl Kemikli - Selâmi Turan, Isparta Belediyesi Yayını, Isparta 2005), s. 29 – 38.

Halebî, İmam Ali b. Burhâneddîn, *İnsânü'l-Uyûn*, Beyrut ts.

Hamîdullah, *İslâm Peygamberi*, (çev. Salih Tuğ), I-II, İstanbul 1990/1411.

___________, *Resûlullah Muhammed*, (çev. Salih Tuğ), İstanbul 1973.

___________, *el-Vesâiku's-Siyâsiyye*, Beyrut 1405/1985.

Hazreti Peygamber'in Hayatından Davranış Modelleri, (Yay. Hzr. Re-

cep Kılıç, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları), Ankara 1998.

Hüsâmeddin Nakşibendî Hasan b. Muhammed, *Şerh-i Şemâili'n-Nebî*, Mısır 1254.

Hüseyin Vassaf, *Mevlid Şerhi - Gülzâr-ı Aşk*, (hzr. Mustafa Tatçı - Musa Yıldız - Kaplan Üstüner), Dergâh Yayınları, İstanbul 2006.

İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil Fi't-Târîh*, Beyrut 1385 (1965).

İbn Hişam, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, I-IV, Mısır 1355/1936.

İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ, *Şemâilü'r-Resûl*, (çev. Naim Erdoğan), İstanbul 1983.

İbn Mâce, *Sünen*, Kahire 1954.

İbn Sa'd, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, I-VIII, Beyrut, ts.

İslâm'a Giriş - Gençliğin İslâm Bilgisi, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, (ed. Hayati Hökelekli), 4. baskı, İstanbul 2008.

Ka'b b. Züheyr, *Bürde Kasidesi*, (trc. ve şerh: İsmail Kaya, Madve Yayınları), İstanbul 1986.

Kandehlevî, Yusuf, *Hayâtü's-Sahâbe: Hadislerle Müslümanlık*, (çev. Ahmet Muhtar Büyükçınar, A. Ömer Tekin, Yaşar Erol), I-IV, İstanbul 1970.

Kandemir, M. Yaşar, *Örneklerle İslâm Ahlâkı*, 2. baskı, İstanbul 1980.

__________, *Peygamberimi Öğreniyorum*, Damla Yayınevi, Dinim Serisi, İstanbul ts.

Kara, Mustafa, *Osmanlı'nın Kandili Eşrefoğlu Rûmî*, Bilge Yayım, İstanbul 2006. 2.

__________, *"Hazreti Peygamber Aşkı Birleştirir, Bütünleştirir"*, (Diyânet İlmî Dergi, Peygamberimiz Hazreti Muhammed

-s.a.v- Özel Sayı, Ankara 2000), s. 511-418.

Kaya, Mahmut, *Kasîde-i Bürde'yi Türkçe Söyleyiş*, 2. baskı, (Türkiye Diyanet Vakfı Fatih Şubesi Kutlu Doğum Haftası Serisi, nr. 4), İstanbul 2004.

Kazancı, Ahmed Lütfi, *Hazreti Âdem'den Hâtemü'l-Enbiyâ'ya Kur'ân'ın Tanıttığı Peygamberler*, I-III, İzmir 1990.

Kılıç, Recep, *Hazreti Peygamber'in Hayatından Davranış Modelleri*, Ankara 1998.

Kocatürk, Vasfi Mahir, *Tekke Şiiri Antolojisi*, Edebiyat Yayınları, Ankara 1968,

Köksal, M. Asım, *İslâm Tarihi*, I-XVI, İstanbul 1981.

Köprülü, Fuad, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, (Yayına hazırlayan: Orhan Köprülü), Ankara 1981.

Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli, (Hzr. Hayreddin Karaman ve dğr.), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1997.

Kur'ân Yolu - Türkçe Meâl ve Tefsir, (hzr. Hayreddin Karaman v.dgr.), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2006.

Kur'ân-ı Kerîm Meâli, (hzr. Halil Altuntaş-Muzaffer Şahin, Redaksiyon: İbrahim Paçacı v.dgr., Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005.

Kur'ân-ı Hakîm ve Açıklamalı Meali, (hzr. Suat Yıldırım), Işık Yayınları, İstanbul 2002.

Kurucu, Ali Ulvi, *Gümüş Tül ve Alevler*, 3. Baskı, Nedve Yayınları, İstanbul 1973.

Mehmed Raif Efendi, *Muhtasar Şemâil-i Şerîf Tercemesi*, İstanbul 1304 h.

Mansur Ali Nasıf, *et-Tâcü'l-Câmiu Li'l-Usûl Fî Ahâdîsi'r- Rasûl*, (çev. Bekir Sadak), İstanbul 1968.

Mazıoğlu, Hasibe, *Fuzûlî ve Türkçe Divanı'ndan Seçmeler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1992.

Mehmed Râif Efendi, *Muhtasar Şemâil-i Şerîf Tercümesi*, İstanbul 1304 h.

Mevlânâ Şiblî, *Asr-ı Saâdet*, (çev. Ömer Rıza Doğrul - sad. O. Zeki Mollamehmedoğlu), İstanbul 1973.

Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccac el-Kuşeyrî, *el-Câmiü's-Sahih*, (çev. M. Sofuoğlu), I-VIII, İstanbul 1970.

Nesâî, *es-Sünen*, yrz., 1384/1967.

En-Nevevî, Muhyiddîn, *Riyâzü's-Sâlihîn*, (çev. K. Burslan-H. Hüsnü Erdem), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1964.

Önder, Mehmet, *Hazreti Mevlâna (Hayatı ve Eserleri)*, Tercüman Aile ve Kültür Kitaplığı Yayınları, İstanbul 1987.

Örnek İnsan Hazreti Muhammed, (editör: Mehmet Mahfuz Söylemez), Çağrı Eğitim Vakfı, Çorum 2006.

Öz, Mustafa, *"Ehl-i Beyt"*, DİA, X, 498 – 501.

Özer, Ahmet, *Türk Edebiyatında Naatler*, Kaynak Yayınları, İstanbul 2008.

Özdamar, Mustafa, *Yaman Dede*, Marifet Yayınları, İstanbul 1994.

Özeke, Doğan, *Bektaşî Nefesleri*, (İstanbul Konservatuarı Neşriyatı Türk Musikisi Klâsiklerinden Dördüncü Cilt), İstanbul 1933.

Özel, Ahmet, *"Mevlid"*, DİA, XXIX, 475-479.

Öztürk, Ali, *"Klâsik Edebiyatımızda Hazreti Peygamber Sevgisi", Ör-*

nek İnsan Hazreti Muhammed, (ed. M. Mahfuz Söylemez, Çorum Çağrı Eğitim Vakfı Yayını, Çorum 2006), s. 229-237.

Pekolcay, Necla, *"Süleyman Çelebi"*, İA, XI, 176 - 179.

__________, *Mevlid (Süleyman Çelebi)*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1980.

Sarıçam, İbrahim, *Hazreti Muhammed ve Evrensel Mesajı*, (Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları), Ankara 2003.

__________, *Hazreti Peygamber'in Çağımıza Mesajları*, (Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları), Ankara 2000.

Taberî, Muhammed b. Cerîr, *Târîhü'l-ümem ve'l-Mülûk*, Mısır ts.

Tezeren, Ziver, *Seyyid Azîz Mahmud Hüdâyî Divanı*, İstanbul 1985.

__________, *Azîz Mahmud Hüdâyî*, (Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları Türk Büyükleri Dizisi: 41), İstanbul 1987.

Timurtaş, Faruk Kadri, *Süleyman Çelebi-Mevlid*, (Bin Temel Eser), İstanbul 1970.

__________, *Yunus Emre Divânı*, (Tercüman Bin Bir Temel Eser), İstanbul ts.

Tirmizî, Muhammed b. Îsâ, *el-Câmiu's-Sahîh*, (nşr. A. Muhammed Şâkir), Mısır 1357/1938.

Tirmizî, *Şemâil*, İstanbul, 1300 h.

Uzun, Mustafa, *"Mi'râciyye"*, DİA, XXX, 135-139.

__________, *"Türk Edebiyatında Hz. Muhammed"*, DİA, XXX, 457- 459.

Varol, M. Bahaüddin, *"Ehl-i Beyt Sevgisi Nedir? Nasıl Olmalıdır?"*, (İstem - İslâm Sanat, Tarih ve Mûsiki Dergisi, y. 1, sy. 2, 2003), s. 109 - 128.

Yardım, Ali, *Peygamberimizin Şemâili*, Damla Yayınevi, İstanbul 1997.

Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kur'ân Dili*, İstanbul ts.

Yeniterzi, Emine, *Türk Edebiyatında Naatlar*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1993.

Yılmaz, Ali, *"Türk Atasözleri, Deyimleri ve Manilerde Gül", Gül Kitabı - Gül Kültürü Üzerine İncelemeler*, (ed. Bilâl Kemikli -Selâmi Turan, Isparta Belediyesi Yayını, Isparta 2005)

Yılmaz, Hasan Kâmil, *Aziz Mahmud Hüdâyî*, (Erkam Yayınları), İstanbul 1982.

___________, "Aziz Mahmud Hüdayî", DİA, IV, 338-340.

Yurtsever, M. Murat, *"İsmail Hakkı Bursevî-Edebî Yönü"*, DİA, XXIII, 107-108.

Zebîdî, Zeynüddin Ahmed, *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, (çev. Ahmed Naim - Kâmil Miras), I-XII, Ankara 1970.